

**ҒАФУР ҒУЛОМ
НОМИДАГИ
БАДИИЙ АДАБИЁТ
НАШРИЁТИ
ТОШКЕНТ 1968**

Ҳоқира
Икки
Жилдлик

Ҳодира

БИРИНЧИ
ЖИЛД
ДЕВОН

Уз1
Н73

ЎЗБЕКИСТОН ССР ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИ
АЛИШЕР НАВОИЙ НОМИДАГИ АДАБИЁТ МУЗЕИИ

Нашрга тайёрловчи ва сўз боши муаллифи
филология фанлари кандидати
МАҲБУБА ҚОДИРОВА

Надира.

Асарлар. 2-жилдлик. Т. 1. Т. Гафур Гулом номидаги бадий адабиёт нашриёти. 1968.

Ж. 1. Девон. (Нашрга тайёрловчи ва сўз боши муаллифи Маҳбуба Қодирова. Муҳаррир Рустам Комилов.) 296 бет. Тиражи 10000.

Надира. Сочинения в 2-х томах. т. I. Диван.

Индекс 7—4—3

Уз1

МАЪРИФАТ ШАМЪИ

Моҳларойим — Нодира XIX асрнинг биринчи ярмида ўзбек классик адабиёти шеърини осмонда порлаган истеъдодли лирик шоирадир. 1967 йилда Нодирабегимнинг туғилганига 175 йил (у тахминан 1792 йилда туғилган) ва фожиаги ўлириганига 125 йил тўлиши муносабати билан ўзбек халқи ўз маърифатпарвар шоирасининг хотирасини кенг нишонлаш тараддудини кўрмоқда.

Адабиёт тарихида Нодира, Комила, Макнуна тахаллуслари билан машҳур бўлган, ўзбек ва форс-тожик тилларида ижод этиб, Навоий каби буюк шоирлар анъанасини давом эттирган Нодиранинг ҳаёт ва жамият ҳодисаларини реал акс эттирувчи дилрабо асарлари кишига битмас-туганмас завқ-шавқ бағишловчи мўътабар обида сифатида сақланмоқда.

Владимир Ильич Ленин «Иқтисодий романтизм таърифи тўғрисида» деган мақоласида: «Тарихда ўтган арбобларнинг кўрсатган тарихий хизматлари тўғрисида ҳукм чиқарганда, уларнинг ҳозирги замон талабларига нисбатан тўғри келадиган нарсалар *беранликларига* қараб ҳукм чиқарилмайди, балки уларнинг ўзларидан аввал ўтганларга нисбатан қандай *янгиликлар беранликларига* қараб ҳукм чиқарилади»¹ деб ёзган эди.

Нодира ҳам ўз замонасининг илғор фикрли илм-маърифат аҳла-

¹ В. И. Ленин, Асарлар, IV нашр, т. 2, 190-бет.

ридан эди. У ўзининг илмга, санъатга, мактаб-маорифга бўлган гам-хўрлиги, ўзининг донишмандлиги билан ўзбек маданияти ва адабиёти тараққиётига баракали ҳисса қўшди; халқ орасида саводхонликни оширишга, илм-фан ғояларини тарқатишни астойдил тарғиб этиш: а қиришди.

Шоира Қўқон хони Умархоннинг рафиқаси бўлгани учун ҳам ҳамма имкониятлардан фойдаланиб, урушларнинг олдини олиш, хонликда ички қирғинларнинг бўлмаслиги учун курашиб, хонликнинг ҳамма куч ва маблағларини олижаноб мақсадларга — халқ ҳаёти фаровонлиги масалаларига жалб қилдиришга интилди. Карвонсарой, ҳаммом, бозор-расталар каби қатор жамоат бинолари қурилишини қувватлаб чиқди. У, бир неча мактаб, мадрасалар қурилишида ва буларнинг ишга тушишида ташаббускор бўлди, уларнинг кундалик ишидан ҳаммаша хабардор бўлиб турди. Бу ташаббус айниқса, 1822 йил Умархон вафотидан сўнгги йилларда яққол кўзга ташланади.

Бироқ халқ орасида Нодирабегим ҳақидаги катта хотира ва абадий эсдалик унинг шеърлари — бой бадний мероси туфайли юзага келди.

Нодиранинг ҳаёти ва ижод йўли феодализм зулми авж олган, ислом дини, шарият қонунлари хотин-қизлар бўйнига қуллик заنجирини солган даҳшатли даврга тўғри келди. Ўтмишда хотин-қизларга «сочи узун, ақли ҳисқа» деб паст назар билан қаралар, молдек хўрланар эди. Ғарбда ҳам мусулмон хотин-қизлари маълум даражада ожизлар, деган ўтмишнинг қолюқ фикрлари Зебуннисо, Нодира, Увайсий, Маҳзуна каби қатор шоираларнинг адабиётда актив қатнашишлари билан рад этилади. «Шуниси мароқлики, — деб ёзади, филология фанлари кандидати Р. Мажидий, — ўзбек адабиётининг ўтган узоқ даврларида шоиралар кам учраса-да, бошқа халқлар, ҳатто Европа халқлари адабиётида хотин-қизлар адабиётга бу қадар актив қатнашганлиги фактини кўрмаймиз. Айниқса XIX аср ўзбек адабиётида хотин-қизлар актив иштирок этганлар»¹.

¹ Р. Мажидийнинг XIX ва XX аср Октябрь инқилобигача бўлган ўзбек адабиёти тарихига ёзган проспекти қўлёзмаси, 13-бет.

Бу даврда яшаган Нодира, Увайсий, Маҳзуна каби шоирлар ўз шеърлари билан ўтмишнинг бешафқат қонунарига қарши курашиб мазлумаларнинг эркини, инсонийлик фазилатларини ҳимоя этиб чиқдилар. «Шариат ва бидъатнинг зулмати, бешафқат қонунлари хотин-қизларни мутеъ, чўри даражасида таҳқирлаб ташлаган ана шундай шаронгда,— деб ёзади Ўзбекистон халқ шоираси Зулфия,— хотин-қизларимиз ўз инсонийлик қадру қимматларини, руҳан олижанобликларини, покизаликларини ҳимоя қилиб чиқишларининг ўзи катта қаҳрамонлик, жасурликдир»¹.

Нодира ижоди чуқур гуманизм билан сугорилганлиги учун ҳам унинг поэзияси халқчил.

Шоира ўз ижодини адолатли ҳимоя қиладиган, кўтаринки покиза муҳаббатини улуғлайдиган, дўстлик, вафо ва садоқатни тараннум этадиган одабийлик идеалларига, ҳақиқатга бағишлади: у инсон севиш ва севилиш ҳуқуқидан маҳрум этилган замонда «муҳаббат шевасини ошкора» куйлади, марвариддек шеърлари терилган девонини «Муҳаббат ойинаси» деб атади ва у ойинада давр талаб қилган ижтимоий масалаларни пардали ибораларда акс эттирди. Шоира замонаси нуқсонларини танқид этар экан, феодализм даврини қолоқликда, пасткашликда айблади; ҳоким идеология вакиллари, айниқса илмсиз, риёкор руҳоний шайх-зоҳидларни қоралади. У мақсадга эришиш, қийинчиликларни енгиш йўлларини ахтарди, жон куйдирди.

Шоиранинг

«Фигон ки чархи жафопеша бар мани ношод»

деб бошланган ғазалидаги қуйидаги сатрлар бу жиҳатдан диққатга сазовордир.

Данрон — пасткаш, ёр — жафокор, бахтимиз қаро, шу аҳволда бизнинг хом фикримиз қаерга етади?

Биз жон куйдирамизу мақсад ҳиди димоғимизга етмайди, бу фаалақ бир марта ҳам бизнинг мақсадимизга айланмади.

¹ Зулфия. «Куйларим сизга», «Тошкент» бадиий адабиёт нацирети, 1965 йил, 6-бет.

Эй Макнуна, бу даврон ва унинг айши ишратининг бошига тупроқ ёғилсин, бизнинг жомимизга қисмат соқийсидан қон насиб бўлди, холос.

Эгу ниятлар, гўзал романтик орзуларга чўмган шонра жаҳолатдан, риедан, адоватдан холи бўлган яхши куннинг хаёли билан яшадн. У қачонлардир бу зиндон балосидек қора тунлар қуёш нури билан ёритилиши, «умид тонги» отажагини ишонч билан куйлади.

Нодира ўзбек адабиёти билан бир қаторда, форс-тожик ва озарбайжон адабиётларига ҳам зўр қизиқиш билан қарар эди. У Лутфий ва Навоий, Ҳофиз ва Фузулий, Бедил ва Зебуннисо асарларини зўр қизиқиш билан ўқиди. Шоира ана шу сўз санъаткорларидан инсонни севиш, мадҳ этишни ўрганди.

* * *

Нодиранинг ижоди XIX асрнинг биринчи ярмида тараққий қилган прогрессив адабиёт билан боғлиқ равишда ўсди, камолга етди. Бу давр адабиёти ўзбек адабиёти тарихи тараққиётида муҳим бир босқич саналади. Бу босқичда реакцион феодал-клерикал адабиётга қарама-қарши ўлароқ, мамлакат ва халқ манфаатларини, меҳнатқаш омманинг феодал истибодга қарши норозилигини, унинг бахтлнсаодатли ҳаёт ҳақидаги орзу-умидларини ифодалаган прогрессив адабиёт — демократик тенденциядаги адабиёт ўсди, ривожланди.

Прогрессив адабий оқимнинг энг муҳим хусусияти — унинг ҳаётга, халқнинг турмуши ва орзу-интилишларига тобора яқинлашиб боришидир. Бу ҳол прогрессив адабиётни тематик жиҳатдан бойитди, гоаявий-бадий жиҳатдан такомиллаштирди. Натижада бу давр поэзияснда реализм тенденцияси кучайди, услуб раванлиги ва тил бойлиги учун курашнинг кўлами кенгайди. Прогрессив шоирлар ўз асарларида ижтимоий ҳаётдаги поқеаларни, эксплуататорларнинг зулми остида

меҳнаткаш омманинг хонавайрон бўлишини, феодаллар ва руҳонийларнинг мунофиқлиги ва ҳийла-найрангларини, ўзаро феодал урушларининг мамлакатни хароб қилишини, хотин-қизларнинг ҳуқуқсизлигини, жаҳолат-бидъат билан илм-маърифат, разолат билан олижаноблик ўртасидаги курашнинг акс эттирдилар¹.

Бу давр адабий ҳаётининг муҳим жиҳатларидан бири Нодира, Увайсий ва Маҳзуна каби истеъдодли шоираларнинг етишувидир.

Шубҳасиз, прогрессив адабий оқим намояндаларининг ижоди феодал-клерикал муҳитнинг эдидиятларидан, дин, тасаввуф ва фанатизм реакциясининг таъсиридан холи эмас эди. Бу ҳолат улар ижодида қасидачилик ва эротика элементларини, умидсизлик ва бадбинлик кайфиятларини вужудга келтирди, бадний тавсифи, услуби ва поэтикасига салбий таъсир этди.

Лекин ўз ижодларида ҳаёт ҳақиқатларини куйлашни бош мақсад қилиб қўйган шоирлар мумкин қадар тақлидчиликдан, назирагўйликдан узоқлашиб, мустақилликка интилдилар, адабиётда ўз овозлари ва ўз услублари борлигини кўрсатиш учун ҳаракат қилдилар.

Нодира, Увайсий ва Маҳзуналар ҳам шу илғор йўналишдаги адабиётга яқин турган ҳолда ижод этдилар. Булар орасида Нодира алоҳида ўрин тутди. Тўғри, шоира ижодининг илк даврида Амирий билан ҳамкорликда шеърлар ёзган. Бу ҳақда у ўзбекча девонининг муқаддимасида шундай деб ёзган эди: «...То андак фурсатда шеър қондаларига мувонасат пайдо қилдим, назм фунунига моҳир, мазмун сипеҳрида соҳир бўлдим... ул ҳазрат баъзи тоза мазмунлардин бир мисра била савол тариқасида сўрар эрдилар, филфавр охири мисра била жавоб айтур ва табиатларини хуш қилур эрдим. Бири будирки, бир кун савол қилдиларким, мисра:

Нега арбоби хирад аҳли жунундин ори бор?

Жавоб айдимки, мисра:

¹ В. А. Абдуллаев, «Ўзбек адабиёти тарихи», иккинчи китоб, Тошкент, «Ўқитувчи» нашриёти, 1964, 138-бет.

Ким булар урён, аларнинг жуббау дастори бор».

Нодира билан Умархон ёшликдан бошлаб бир-бирларига кўнгила бериб, ҳаёт ва севги аҳду паймонини қаттиқ боғлаган эдилар. Бошда Нодира Умархонга жуда катта умид боғлади, чунки Нодира халқнинг бахт-саодати шоҳнинг адолатига боғлиқ деб тушунар, Умархон билан birlikда адолат ўрнатмоқчи эди. Нодиранинг шоҳни адолатли бўлишга, халқ аҳволдан хабардор бўлиб туришга, унга зулм қилмасликка, уруш-талашларнинг олдини олишга, дўстликка чақириқ тарзида ёзилган олижаноб фикрлар бундан далолат беради. Лекин буларнинг дунёқарашлари ва ғоявий интилишлари бирлаша олмади. Нодиранинг умидлари пучга чиқди ва бу аҳвол уни кўп қайғуртирди. Аммо Нодира ўз севиқли ёридан кўнгила узмади, умрининг охиригача вафони тараннум этди, вафонинг муқаддаслигини куйлади ва шу йўлдан борди.

Тарихий манбаларда бу ҳақда шундай сатрларни ўқиш мумкин: «Соф қалблик, вафодор, соҳиб диёнат, карам дарёсининг дури, зийрак ва дониш, давлат баргоҳининг жонкуяри бўлган бу улуг хоним фалакнинг жабри жафоси ҳаддан зиёда, вафо деган муборак ном анқога шафиъ, одамгарчилик ва мурувватнинг исми бору ўзи йўқ бўлган мазкур хонлик ва амириликлар даврида, ўз умр йўлдоши Амирийга умрининг охиригача вафодор ва чин садоқатли бўлиб қолди».

Нодира ижоди ва фаолияти Совет ҳокимияти давридагина чинакам асосда ўрганилди ва ҳақли равишда классик адабиётнинг муҳим ютуқлари қаторида баҳоланди.

Устод Садриддин Айний, Ғафур Ғулом, Ҳамид Олимжон таниқли адабиётшунос Олим Шарафиддинов, академик Воҳид Зоҳидов, академик Воҳид Абдуллаев, филология фанлари доктори Азиз Қаюмов асарларида XVIII аср охири ва XIX асрлардаги ўзбек адабиётини илмий таҳлил қилиш жараёнида Нодиранинг ҳаёти ва ижоди

қари Навоин, Бедилга мухаммаглари, мусаддас, мусамман, таржеъ-
банд, таркиббанд ва фироқномалар борки, булар шонраинг бадиин
нжоднинг турли жанрларида цалам тебратганлигидан далолат беради.
Девонга Нодира тахаллуси билан ёзилган бир юз саксонга газал ки-
ритилган. Булардан бир юз уттиз олтитаси узбек ва Ҳирц туртгаси
форс-тожик тилидадир.

келган сабаблардан бири, унинг тахаллуси ҳақида турли ривоятларнинг тарқалиши бўлди. Ҳозир юқоридаги мўътабар қўлёзмаларга биноан шоиранинг дарҳақиқат, Нодира, Комила ва Макнуна деган уч тахаллус остида ягона бир сиймо эканлиги аниқланди.

Бу манбалар Нодиранинг форс-тожик тилида ҳам жуда бой адабий мерос қолдирганини кўрсатади. Лекин форс-тожик тилида ёзилган шеърлари сўнгги вақтгача адабиётчиларимиз томонидан яхши ўрганилмай келди. Талантли шоиранинг форс-тожик тилидаги ғазаллари ҳам гоё, ҳам мазмун жиҳатидан ўзбек тилидаги ғазалларидек юксак даражада ёзилганлиги учун, шоира ижодини яна ҳам кенг ва тўлароқ ўрганишда катта аҳамиятда эгадир.

Моҳларойим — Нодиранинг ўзбек ва тожик тилларида ёзилган ўн минг мисрадан ортиқроқ шеърини мероси ўзбек ва тожик классик адабиёти хазинасини янада бойитишда катта ҳисса қўшганлигида шубҳасиз.

Шу нуқтан назардан биз Нодиранинг Макнуна тахаллуси билан ёзилган форс-тожик ғазалларининг насрий таржимасини китобхонлар диққатига ҳавола қиламиз.

Нодира хонининг рафиқаси бўлса ҳам, у дабдабали сарой ҳаёти доирасида қолиб кетмади. У ҳаётга, замонга бўлган муносабатини ўз шеърларида донишмандлик билан изҳор этди. Шунинг учун ҳам унинг девонларини муҳаббат, ҳаёт дафтари дейишга ҳақлимиз. Бу дафтарларнинг ўзига хос фазилати унинг доно аёл киши қалби билан битилганлигидадир. Бундаги шеърларда хотин-қизларнинг жамият ҳаётидаги аччиқ тақдирдан тортиб, уни овунтирувчи, унга умид бахш этувчи ҳаётнинг ҳамма мўъжизалари юксак санъат билан тасвирланган. Шоиранинг ишқ-муҳаббат ҳақидаги фикрлари, сўзлари мажозий бўлса ҳам, ҳақиқатни тақозо қилишини шундай ёзади:

Дедим ишқ жазбасидин сенга, Нодира каломе,
Ки ҳақиқат иқтизосидур ҳама нуктан мажозим.

Нодира лирикасида давр илғор қарашларидан чиқиб келиб гуманистик принципларни тараннум этгани, унинг лирик қаҳрамони доғнишмандликнинг рамзидир. У инсон оламида ишқни юксак қадрлайди. Шоира ишқ-муҳаббатни инсон учун энг азиз ва самимий туйғулар мужассами, ошиқнинг маъшуқага, маъшуқнинг ошиққа нисбатан оташин севгиси, икки дил ва икки тилнинг хоҳиш-иродаси, ҳурмат ва самимият бирлиги, ҳамжиҳатлиги деб билади:

Муҳаббатсиз киши одам эмасдур,
Гар одамсан, муҳаббат ихтиёр эт!

Шоира шеърояти чуқур фикр-мулоҳазалар, фалсафий-ахлоқий, ижтимоий-сиёсий масалалар мужассамидир десак янглишмаймиз. У ўзининг ижтимоий қарашларини давр шароити билан боғлаган ҳолда ифодалайди. Нодира инсоннинг олижаноб туйғусининг тантанасига қарши турган жоҳил кишилар билан мунозарага киришади. Лекин у ўзи рақиблири улар ким бўлмасин, зоҳидми, муҳтасибми, одоб қондилари доирасида туриб мунозара қилади. Уларни аниқ кучли далиллар билан қоралайди ва ўқувчини бунга ишонтиради. Шунинг учун ҳам шоиранинг деярли ҳар бир газалида мазмун бақувват, фикрлар изчил тараннум этилади.

Ишқ дардиға гирифтор бўлубман, на қилай?
Зоҳидо, манга насиҳат бирла еткурма азоб.

Мана шоиранинг қуйндаги мисраларида ҳам кажрафтор, бевафо даврда ўз мақсадига эриша олмай изтироб, алам чеккан ошиқ образи яққол чизилади:

Сунма май, эй соқни даврон, манго,
Ким насиб ўлмиш азадин қон манго.

Ер жавридин шикоят қилмазам,
Ким эрур бир важҳи истиҳсон манго.

Оҳ найлай ўтти давронн висол,
Бевафолиқ айлади даврон манго.

Мунтазирдурмен ҳамиша, Нодира
Бир қиё боққайму деб жонон манго.

Шоира лирикаси ҳассос қалбининг садоси, ростгўй дафтари бўлишга лойиқдир. Нодира расман малика бўлса-да, мусулмон шарқидаги аёлларнинг оғир қисмати унга ҳам тегишли эди. Бинобарин, шоира лирикасидаги фарёдлар чуқур маъзунга эгадир.

Шеърн ман, Макнуна, таъсири дигар дорад ба дил,
Нест гайр аз дарди дил маънй суханҳон маро.

Маъзунн:

Эй Макнуна, менинг шеърим дилга бошқача таъсир қилади,
сўзларимнинг маъносида дилнинг дардидан бошқа гап йўқ.

Шоиранинг «оташ аст» радифли бедилона ғазалида ҳам ўртанаётган юрак истаги билан ҳаёт ўртасидаги зиддият яна ҳам ёрқин ифодаланади:

Бе ту дар баъми тараб мавҷи шаробам оташ аст,
Бе ман лаъли лабат нуқлу кабобам оташ аст.

Васл мушкул, ёр бепарво, фиғонам беасар,
Дўстон, раҳме, ки дар қони харобам оташ аст.

Маъзунн:

Сенсиз хурсандлик баъмларида менинг шароб тўлқинларим ўтдир, сенинг лаъли лабинг майисиз газак ва кабобим ўтдир.

Васлга етишмоқ қийин, ёр бепарво, фиғоним таъсирсиз, дўстлар раҳм қилинглр, менинг хароб жонимда ўтдир.

Нодиранинг ўз поэзиясида дунёвий ишқ-муҳаббатни ҳамма нарсадан устун қўйиши унинг эл-юртга бўлган меҳри билан узвий боғлиқдир. Эл-юртга бўлган муҳаббатн шоиранинг Фарғона манзараларига, табиат гўзалликларига қўйган ихлоси орқали ифодаланади. Ҳақиқатан ҳам, ватанпарварликни ватан тупроғи ва табиатига бўл-

ган муҳаббатдан ажратиш мумкин эмас. Нодира ўз газалларида табиат гўзалликлари, ранг-баранг табиат лавҳаларини инсонга тасаллан, эстетик завқ берадиган қилиб чизади, жонли манзаралар яратади.

Шоира дилрабо бир газалида водийга баҳор келишини — соғинган ёрнинг маъшуқа остонасига кириб келишига ўхшатса, яна бирнда навбаҳор гуллари ёрдан дарак олиб келади, деб шодланади.

Навбаҳор ўлди яна шамшод қадлар чекди бош,
Жилва айлар боғ аро сарви хиромон ҳар тараф

Яна:

Гулаору ҳусни сабзан хаттинг баҳоридур,
Файзи баҳору сайри гулистон тасадуқинг.

Яна бошқа бир газалида:

Чаман шуд тоза рў то фасли гулгашти баҳор омад,
Эи ҳар шохи гуле як сарвқадди гулузор омад.

Мазмуни:

Чаманнинг юзи тоза бўлди, баҳор гул сайрининг фасли келди, гулнинг ҳар бир шохидан бир гулюзлик сарви қомат келди.

Шоира табиат боғининг хурсандчилик наврўзи бўлган баҳор фаслининг гўзал манзараларини, гулу гулзорларини инсон қалбининг гўзалликларига таққослаб, озиқ юракнинг ҳаётний ҳиссиётларини нафис ифодалайди.

Нодира ижодининг характерли хусусиятларидан бири — зоҳид, шайхларнинг реакцион таълимотларини қоралаш, инсоний муҳаббатни оёқости қилишга уринган мутаассиб руҳонийларнинг крдиқорларини фож этиш, ҳаётдаги барча гўзалликларни зўр эҳтирос билан куйлашдир.

Нодира риёкор шайхларни фож қилишда Навоий традициясини давом эттирди. Шоира бевосита давлатни бошқаришга бош қўшган, сарой ва унинг атрофидаги турли тоифадаги кишилар билан яқиндан танишган даврида риёкор руҳонийларнинг мақр-ҳийлалари, очкўзлигини ўз кўзи билан кўрди. Узининг «шайх» радифли газалида бу риёкорларни нафрат билан фож этди.

Риёу ҳирсу тамаъ савтидур таронаи шайх,
Эшитмаким, ҳама афсун эрур фасонаи шайх.

Риёу зарқ тариқида ташнаком ўлур,
Сароби баҳри хаёлоту бекаронаи шайх.

Нодира тожикча ғазалларидан бирида Камол Хўжандий изидан бориб ёрнинг жонсўз ишқи, беқиёс латофати олдида зуҳду тақво шартларидан воз кечишга тайёр эканлигини айтади.

Нодира устозларнинг панд-насиҳатларини жон қулоғига исирға қилиб таққан, дунёвий тузум, оилавий ҳаёт ва кундалик воқеа ва ҳодисаларга фалсафий назар билан боқиб, инсоний бурч тўғрисида кўп ўйлаган ва буларни оташин сатрларига жо қилган.

Нодира дўст, ошно деганда ўзига маслакдош, халқ бахт-саодати учун қайгурадиган, покиза умид ва орзу эгаларини тушунади, бу ҳақда ўз қарашларини илгари суради:

Машав мусоҳиби аҳли ғурур бар ҳама ҳол,
Нишин ба бесару поён, эн худ фано мебош,

Мазмуни:

Ғурур аҳли билан ҳеч қачон ҳамсуҳбат бўлма, кийим-боши йўқ (яланғоч) кишилар билан ўтир ва ўзликдан кеч...

Демак, Нодира айтмоқчи бўлган ошно — меҳнаткаш камбағал, нотавон халқдир. Худди мана шу маънода, замон ошнога боқмади, бегонага (қора гуруҳлар) боққанидан шикоят қилган Бедил тубандаги байт билан нолийди:

«Осмон бегонагонро қобили сахт надид,
Чуз ба даст ошно нафрухт, қассоб устихон» (Бедил).

Мазмуни:

Замона қаттиқликни бегона (ётларга) раво кўрмади, қассоб суякни ошнадан бошқага сотмайди.

Ошно ва бегонадан юқорида айтилган маънони кўзлаган Нодира

ошнони улуғлайди ва бегона (қора гуруҳлар) макрига илинмаслик ҳақида ўғит қилади:

Дори ҳавон улфати бегонамашрабон,
Оҳуи чашми ту нашавад роми ошно...

Мазмуни:

Бегоналик йўлида юрганлар билан улфат бўлмоқчисан, кўзинг кийиги ошнога ром бўлмайди..

Шоиранинг маърифатпарварлик гоёлари, фикрлари ҳам гоёт муҳим аҳамиятга эгадир. Нодира ўқиш, ёзишни тарғиб қилган «Хат», «Қалам» каби ғазалларида илм-фаннинг моҳияти, хатнинг аҳамиятини таъкидлаб, кишиларни саводли бўлишга ундади. У «омадам» радибли ғазалида:

Мартабаи баландиям, фош эи мустамандиям,
Нодираи диёри ғам ҳокими кишвар омадам.

Нури чароғи офият, шамъи бисоти макрамаат,
Зинати боғи маърифат, сарву сананбар омадам.

Мазмуни:

Менинг баланд мартабалигим, ҳожатмандлигим ошкорадир, ғам диёрининг Нодираси, мамлакатнинг ҳокимидирман.

Саломат чирогининг нури, иззату ҳурмат бисотининг шамъи, маърифат боғининг зийнати, сарви санавбаридирман.

Бу каби сатрлар Нодиранинг илм-фан тараққиётини ривожлантириш борасидаги ташаббускорлиги учун ўша замонда аҳли дониш ўртасида ва хусусан шоирлар даврасида катта ҳурмат билан тилга олинганидан далолат беради.

Шоиранинг ғазаллари, мухаммас, мусаддас, мусамман, таржеъ-банд ва таркиббандларини кўздан кечиран экансиз, зулматда ёниб турган нурдек кўз олдингизда адолатли маърифат эгаси намоён бўлади.

Моҳир санъаткор ва нозик хаёл шоира бадий адабиётдаги нозик ифода усулларини тўлиқ эгаллаб етгандир.

Шоиранинг айрим шеърини муталаа қилганимизда, уларда бадий адабиётнинг марсия жанрига онд мажозий фикрлар учраб турадики, бу шоиранинг халқчиллик анъаналарига амал қилганлигидан далолат беради.

Нодира классик поэзиянинг барча турларида қалам тебратган. Унинг асарлари бадий баркамоллиги билан диққатни тортади. Бадий ижодда назирагўйлик, юқори мансабли шахснинг ғазалига тақлид авжига минган бир пайтда, Нодира мустақил асарлар яратди. Унинг қасидаларида оригинал ҳаётин лавҳалар тасвирланди. Амирий билан қилган мушоараларида ҳам реал масалалар теранлик билан баҳс этилганлигини кўраимиз. Ҳоким синф адабиётида мазмунни суюқлаштириш, формализм ҳукм сурса, Нодиранинг қалбдан-дилдан яратилган ишқий лирикаси кишиларга маънавий озиқ ва завқ берар эди.

Нодиранинг классик адабиёт илғор анъаналарини самимият ва ихлос билан давом эттирганлигини Навоий ғазалига боғлаган мухаммаси мисолида кўриб ўтаимиз.

Нодира ўз устози асарларига ижодий ёндашиб, унинг ҳар байтига қўшган мисраларида Навоий қайси поэтик шаклни қўллаган бўлса, у ҳам ўша бадий воситалардан фойдаланиб, оригинал фикрлар баён этди.

Мана бир мисол:

Гирибон чок эрурман, субҳи васлинг интизоридин,
Қоронғу бўлди шомим, дуди оҳимнинг губоридин,
Шарарлиқ шуълалар бош чекти кўксим хор-хоридин,
Тутошти шамъдек ҳар бармоғим ҳижрон шароридин,
Илик марҳам қўй деб чун кўнгул чокига еткурдим.

Бунда Навоий классик адабиётдаги «ҳусни таълил» (яъни бир воқеанинг иллатини гўзал бир важ билан тушунтириш) усулидан фойдаланган. Шоир ўз бармоқларининг куйганига сабаб — «ҳижрон ша-

рори»— яъни ёрдан айрилиқ учқунлари деб изоҳламоқчи бўлади. Албатта, бармоқнинг шамдек куйишини айрилиқ аламидан деб кўрсатиш табиий изоҳ эмас. Лекин бу ўхшатиш кишининг айрилиқ азобида яшаганлигини изҳор қилиш учун кучли бир восита сифатида хизмат қилади. Нодира ҳам устозни қўллаган усулни давом эттириб:

Қоронғу бўлди шомим дуди оҳимнинг губоридин,—

дейди. Чеккан оҳу фарёдлари губоридан оқшом чиндан ҳам қоронғу бўлмаслигини у яхши билади. Бироқ шеърда «хусни таълил»ни қўлаш билан шоира катта ҳиссий ва бадний таъсирчанлик ярата олган. Дарҳақиқат, «оқшомнинг дуди» киши руҳидаги аламзадаликни ифодалашга хизмат қилади. Бу приёмни Нодира учинчи мисрада ҳам қўллайди:

Шарарлиқ шуълалар бош чекди, кўксим хор-хоридин.

Бу мисрада Нодира ҳижронга дуч келган киши кўксидаги изтироб тиканларидан учқун ва шуълалар пайдо бўлади, дер экан, дилдаги изтироблардан ўт пайдо бўлишидан (албатта ғайри табиий эканини била туриб) манзарани табиат ҳодисалари билан таққослаш орқали ёрқин образлар яратди.

Нодира қуйидаги мисраларда «тарди акс» (байтнинг биринчи мисрасидаги икки ёки ундан ортиқ сўзларни кейинги мисрада тескари қилиб келтириш) приёмидан ҳам усталик билан фойдаланди. Масалан, Навоийнинг:

Гул керакмастур манга, мажлисда саҳбо бўлмаса

Найлайин саҳбони, бир гул мажлисоро бўлмаса.

Биринчи мисрадаги «гул» ва «саҳбо», иккинчи мисрада тескари қилиб берилмоқда. Нодира ҳам «аз ў» радифли ғазалида шундай приёмни ишлатади:

Моҳе ки ҳаст чашму чароғи қавону пир,

Чашму чароғи пиру қавон равшан аст аз ў.

Мазмуни:

Бир ойки у ёшу қарининг кўзи ва чироғидир, ёшу қарининг кўзи ва чироғи ундан равшандир.

Нодира лирикаси кенг қўлланадиган бадий воситалардан бири «талмеҳ» усулидир. Бу термин арабча «ламҳа» сўзидан олинди, кўз қири билан қараш деган маънони беради. Бунда автор асосий мазмунни айта туриб, ногаҳон бошқа қутилмаган образларга кўз ташлайди. Бу ногаҳоний образлар мифологиядан, классик шеърятдан, афсоналардан, фольклордан олинган бўлади. Шу усул билан классик шоирлар, аввало, ўзларининг кенг маърифат ва мутолаа эгаси эканликларини исбот қилганлар. Иккинчидан эса, улар китобхонларга маълум ва машҳур бўлиб кетган образларни ёслатиб, айтмоқчи бўлган муддаоларини янада чуқурроқ сингдиришга уринганлар.

Мисол:

Фирқат ичра тушди савдон Зулайхо бошимга,
Қиммати Юсуф баҳо топди, харидоримга айт.

Бу байтда Шарқ шеъриятида машҳур бўлиб кетган Юсуф ва Зулайхо образларини шоира усталик билан талқин этган. Аммо у бу эски афсонага янги мазмун киритган. Яъни шоира, гарчи афсоналардаги Зулайхо Юсуф бошига кулфатлар тушириб, унга туҳмат қилган бўлса, мен Юсуфимнинг қадрини биламан, деб айтади.

Нодира ғазаларида классик адабиётнинг «мурутун назир» (ўхшашликка риоя қилиш) приёмидан ҳам кенг фойдаланган. Бу приём қадимги поэзияда энг мураккаб усуллардан саналади. Яъни мисраларда тасвирланган деталлар биринчи образнинг руҳига ва шаклига мослаштирилиши керак. Шонраннинг қуйидаги фахрияси «мурутун назир» приёмида ёзилгандир:

Нодира ғазал саро назмини кўрса ногаҳон,
Дурру жавоҳирин қилур фикрига баҳру кон фидо.

Байт мазмуни: Нодира ғазалини коналар ва денгизлар тўсатдан кўриб қолса, шонраннинг ажойиб фикрига улар ўзларининг бағридаги дур ва инжуларини армуғон қилган бўларди, демакдир. Бу мисолда образлар системаси бир принципга асосланади. Шунинг учун бу байт «мурутун назир»га мисол бўла олади.

Нодиранинг ғазалларида фахриялар ҳам мавжудки, бунда шоира ғазалининг ёки қасидасининг мақтаида ўзининг ижод соҳасидаги маҳорати билан ҳақли равишда гурурланади. Ҳофиз, Саккокий, Лutfий, Жомий, Навоий, Бобир ва бошқа қатор шоирларнинг асарларида ҳам ана шундай фахрияларни учратамиз. Бу ҳолатни классик шоирлар нуқсон деб эмас, балки шоирнинг қонуний ҳаққи деб билганлар. Лекин бир шарт биланки, маълум шоир чиндан ҳам мақташга лойиқ асарлар яратган бўлса!..

Мисол:

Тонг эмасдур бўлса бу мударда устоди сухан,
Нодира ашъорига таҳсин этар, Салмон кўруб.

Шеърнинг мақтаидаги «Салмон» сўзи XIV асрда яшаган эронлик машҳур шоир Салмон Соважийга ишорадир. Нодира «Сенинг шеърингга ҳатто Салмондай улуғ шоир ҳам таҳсин қилади» деб фахрланади.

Классик шеърят анъаналарини яхши билган Нодира бир нарса ёки ҳолатни бошқа нарса ёки ҳодисага таққослаш, ўхшатиш услубидан кенг фойдаланади.

Банд этиб зулфинг аро кўнглумни озод этганинг,
Қуш учиргандек эрур боғлаб оёғига таноб.

Шоира муболага приёмини ҳам кўп ишлатган. Улар маҳорат билан ишлатилганлиги учун китобхонга табиий қўйма мисралардек туюлади. Масалан, Нодира ишқ йўлидаги дард-аламларининг беқиёслигини тасвишлаб, шундай муболага яратган:

Бу дарду ғамки, ани нотавон кўнгул кўтарур,
Муҳаббат аҳлига юздин бири эрур офат.

Манга баробар эмас Кўдқан била Мажнун,
Аларда бир ғам эди, лек менда минг ҳасрат.

Шоира ғазалларидаги бу каби муболагалар ишқ-муҳаббатнинг улуғ кучини тасвишлашга хизмат қилади.

Нодира асарларида жонли сўзлашув тилига яқинлашув тенденцияси кучлидир. Бу ўринда Нодиранинг халқ оғзаки ижоди асарларидан ижодий фойдалана билганлигини алоҳида уқтириш лозим бўлади. Шоира ўткир маъно ҳам мазмунга эга бўлган халқ мақоллари, чистонлари, афоризмларини усталик билан танлайди ва улардан ўринли фойдаланади. Халқ иборалари, мақоллари шоира қаламида қайта ишланиб, яна халққа тақдим этилган.

Мисол:

«Мурғ медонад забони мурғро», эй андалеб,
Ўз ту набвад бо дили ман маҳрами асрори ишқ.

Мазмуни:

Эй булбул, «қуш тилини қуш билади» деганларидек, ишқ сирини билишда сендан бошқа маҳрамин йўқ.

Бадий адабиёт ўзига хос бўлган ифода воситалари, ташбеҳ таносиб, мажоз, истиора, муболага, муқояса ва шу каби санъатларни ўз ичига олиши жиҳатидан оддий нутқдан ажралиб туради. Шеърда вазн ва қофиядан ташқари ҳар бир байтдаги сўзлар ўз ўрнида келтирилиши ва шу сўзлар шоир кўзлаган мазмун ифодаси учун хизмат этиши энг муҳим шартдир.

Мисол:

Қон тўқарга мойилдур қошларингни шамшири,
Элни қатли ом этсанг, кўзларингни жаллод эт.

Бу байт қон тўқмак, мойиллик, қош, шамшир, қатл, кўз, жаллод ва шу каби сўзлардан тузилган.

Адабиётда қош шамширга ўхшатилади, қошда мойиллик бор, у эгилган бўлади. Шамшир — қатл қуроли, қатл этувчи — жаллод деб айтилади. Жаллод эса кўздан истиора (киноя).

Шу сўзлар бир-бирига боғланиб, шоир кўзлаган мазмунни ифодалаш учун хизмат қилади. Бу байтда олиб ташланиши мумкин бўлган бирорта ортиқча сўз йўқ.

Нодира ҳам шоира, ҳам давлат арбоби сифатида ўз даври маданий ҳаётига катта ҳисса қўшди. Умархон ўлгандан кейин давлатни бошқариш ишларига фаол қатнашди, атрофига олим, фозил, шоир ва шоираларни тўплаб, адабий-маданий ҳаётни жонлантиришга интилди. Шоира ёшларни тарбиялаш учун мадраса қурди, карвонсаройлар, кутубхоналар бино эттириб, илм ва санъат аҳлларига ҳомийлик қилди, поэзиянинг равнақ топишига ўз ҳиссасини қўшди. Макнуна девонига ёзилган дебочада:

Иқбол ёфт фаҳми маонӣ зи фитраташ,
Равнақ гирифт шеър ба даври замони ӯ.

Мазмуни:

Унинг табиатидан қайтиб чиққан маъноларнинг тушунилиши бахту иқбол топди, унинг замониде шеърят, ижодият ўз равнақини топди, ривожланди,

деб Нодиранинг ижодий ва ижтимоий фаолияти ҳурмат билан тилга олинган.

* * *

Нодира ҳаётининг сўнги йиллари зилдиятлар кучайган, ўзаро уруш авж олган бир даврга тўғри келди. Нодира ўзининг бутун куч-қувватини хонлик ичида ўзбошимчаликни кучайтириб юборган ўғли Муҳаммадалихонни тўғри йўлга солишга, саройдаги фитналарни тинчлик билан бартараф этишга сарф қилди.

Мамлакатдаги галаёнлар ва ўзаро низоларнинг кучайишидан фойдаланган Бухоро амири Насрулло 1842 йилда Қўқонга юриш қилди. Шаҳрисабзда турган Нодиранинг кичик ўғли султон Маҳмудхонни ўзи билан бирга олиб келиб, Уратепага ҳоким қилиб тайинлади. Бу вақтда Уратепа Бухорога итоат эттирилган эди. Мамлакатнинг хавф остиде қолганини сезган Нодира дарҳол ўғиллари ўртасидеги низои бартараф қилиш ва тинчлик ўрнатиш учун тадбир ва чоралар кўради.

У Насрулло қайтиб кетгандан сўнг Хўжандга бориб, икки ўглини яраштиради. Бу келишувга кўра у Тошкент тарафларини кичик ўгли султон Маҳмудга, Фарғона водийсини эса Муҳаммадалихонга топширади. Шундай қилиб, ўзаро урушга барҳам берилади, мамлакатда тинчлик ўрнатилади. Шундан кейин Қўқон ва Бухоро хонликлари ўртасидаги сиёсий муносабатлар яна ҳам кескинлашиб кетади.

Бу даврда сарой ҳокимияти руҳонийлар таъсири остида эди. Улар диний ақида ва шарият қонунлари билан халқни чалғитиб, алдаб эксплуатация қилиш билан бирга, сарой ичида ҳам игво ва фитналар уюштириб турар эдилар. Умархон вафотидан кейин Муҳаммадалихон отаси даврида хизмат қилган руҳоний гуруҳларни таъқиб остига олди. Натижада бу ердан қочган руҳонийлар Бухоро амири мутаассиб Насрулло ҳимоясига боради.

Бундан ташқари, Умархон ўлгандан кейин Нодира йигирма йил мобайнида давлат ишларида актив иштирок этди. Аёл кишининг мамлакат маданий ишларига раҳбарлик қилиши, илм-фанни, бадий адабиётни ривожлантириши ўша даврда ҳукмрон ислом, шарият қонунларига хилоф эди. Шунингдек, Нодиранинг ҳаётий поэзияси реакцион руҳонийларни ташвишга солмай қолмади, айниқса, Насруллодан паноҳ тилаб борган фанатик руҳонийлар Нодирага қарши хусумат ва фитналар уюштира бошлади.

Руҳонийлар таъсирида бўлган амир Насрулло аёл киши раҳбарлигида Қўқонда тараққий топиб келаётган маданий-адабий ҳаётга зарба бериш ва иқтисодий-сиёсий устунлиқни қўлга олиш мақсадида иккинчи марта 1842 йил Қўқонга катта қўшин тортиб келди. Насруллонинг Қўқонга келаётгани хабарини эшитиб, Тошкентга аскарлари билан етиб келган Нодиранинг кичик ўгли тадбирли султон Маҳмудга урушнинг охириги соатларидагина Қўқон хонлигини идора этиш топширилади. Лекин фурсат қўлдан берилган эди. Қисқа ва қаттиқ жанглардан кейин шаҳарни ишғол қилиб, Ўрдага кириб келган Насрулло, ака-ука Муҳаммадалихон ва султон Маҳмудни заррин иморатда сўйдирди. Золим амир ва унинг қонхўр аскарлари сарой аҳлларини ёш-қари, аёл демасдан ҳаммасини қилч билан чопиб ўлдираверади. Амир Нодиранинг ўн икки ёшли набираси Муҳаммад Аминни ҳам

аямай сўйдиради. Нодира фарзандларининг ваҳшийларча ўлдирилганидан, юзлаб бегуноҳ халқнинг қонин дарё бўлиб оқётганидан дод-фарёд кўтариб ёвуз амир Насруллонинг олдига боради ва унга лаънатлар ёғдиради. Қонхўр золимнинг кўз олдида ўз халқи, ҳокимиятини ҳимоя қилиш, фарзандларининг ўчини олиш учун ҳеч қандай жазодан ҳайиқмайдиган, кўрқмайдиган, жасур, кучли иродали аёл турар эди. Нодиранинг газабидан чўчиган золим Насрулло уни ҳам ўлимга буюради. Шоира билан унинг энг яқин кишилари Хушқолбиби, Норбиби ва бошқаларни ҳам ўлдирадилар.

Жоҳиллик ва нодонликнинг қурбони бўлган Моҳларойим — Нодира ёрқин ижоди билан зулмат ичида чарақлаган нур каби ўчмас из қолдириб кетди. Ўз давридан юқори кўтарила олган, узоқ келажакни кўра билган улкан шоира:

Умед ҳаст, ки субҳи умеди мо бирасад,
Ниҳояти шаби зиндонини бало бирасад.

Мазмуни:

Умидимиз борки, иқболимиз қуёшни чиқажак,
зиндон қоронғиликлари ҳам охир ниҳояга етажак.

деб орау қилган бугунги бахтиёр замонда яшаётган ҳур ва озод совет хотин-қизлари ва умуман, бахтли совет кишилари ўзбек ва тожик шеъриятида ўзига абадий ҳайкал бунёд этиб кетган талантли ўзбек шоираси Моҳларойим — Нодирани ҳамма вақт зўр эҳтиром билан эслайдилар.

Маҳбуба Қодирова.
филология фанлари кандидати

ДЕБОЧА

...Аммо баъд бу қоилаи маъжуба ва толибаи маъжура ишқу муҳаббат зумрасиға шомила ва шарият аҳкомида омила алмулаққаб бил Комила андоғ баёни ҳол ва изҳори мофил-бол этарким, муддати мадид ва аҳди баиддурким, фироқ ошубидин ошуфтахотир ва ҳижрон аламидин кўнгулда хавотир. Андоғки асолат гулистонининг шажараси ва нажобат бўстонининг самараси, мураббиул-масокин ва умдатус-салотин сайид Муҳаммад Умар баҳодирхон наввароллоҳу марқадаҳу висол маснадида кўмакдошим ва иттиҳод саририда ҳамфирошим эрди ва ул ҳазрат мусоҳабатидин муддати мураффаҳулҳол ва ҳаводис иштиғолидин фориғул-бол эрдим. Висол қасрида шодком ва мусоҳабат маснадида айшу нашот бирла мутаммакин эрдим ва ул султоннинг давлати дийдорига масрур ва лиқосиға мағрур эрдим. Назм:

Эй хуш ул кунларки васли базмида масрур эдим,
Шоду хуррам давлати дийдорига мағрур эдим.

На кўнглумда фироқ андуҳидин ғам ва на жонимда ҳижрон дардидин алам эрди ва жамоли шамъидин кўзларим равшан ва кўнгул баҳраманд ва хурсанд эрди. Қадру манзалатим офтоби рифъат ва макрамат машриқида толеъ, иқбол ва давлатим хуршиди салтанат айвонида ломеъ, аморат ва саъдатим элға равшан, асолат ва нажобатим улусқа мубарҳан, балки саъдатимиз аморат хонадониға итисол ва пайванд топиб, балки ул жиҳатдан бул хонадонға саъдат саодати интиқол қилиб аморатлари саъдат ташрифиға мушарраф бўлмиш эрди. Ва ул султони олий шонки, назм:

Адолат сипеҳрида эрди қуёш,
Эрур яхши авсофи оламға фош.

Бўлуб адлидин элни осойиши,
Анинг давлати эрди эл хоҳиши.

Амири жаҳонким, манга ёр эди,
Анинг бирла хуш давлатим бор эди.

Скандар жанобу улув шон эди,
Карам-пеша, Жамшиди даврон эди.

Аммо ул ҳазратнинг латойиф шиор табиатлари комиға шеър мазоқи ғолиб ва ашъор рағбатиға кўнгуллари роғиб эрди ва бир лаҳза замири муҳаббат тахмирлари латойифомез ва масарратангиз абъётлар мазмунлари хаёлидин холи эрмас эрди. Бо вужуди шуғли умури сипоҳ ва мамлакат, ашъор санъатидин бир замон йироғ ва фикр андишасидин бир лаҳза фароғ топмай ҳамвора каломлари назм пийрояси бирла пийроста ва пайваста, такаллумлари гавҳари вазн ҳудали бирла ораста эрди ва аксари авқот мавзу хаёллар бирла газал ва мухаммас ва таржеъ ва мурассалар қилур эрдилар ва андин ошиқларға сурур ва

хусн аҳлиға ғурур пайдо бўлур эрди ва мен ҳам алар мутобаатида назм услубидин баҳра топиб ассуҳбату муассирун натижаси бирла кам-кам шеър қонунидин хабардор бўлуб, гоҳо бирор мисра ва гоҳо бирор байт тақлид бирла айтур эрдим. Ҳазрат баъзи нуқсонлариға ислоҳ бериб мавзун ва мураассаъ қилур эрдилар. То андак фурсатда шеър қоидалариға мувонасат пайдо қилдим, назм фунуниға моҳир ва мазмун сеҳрида соҳир бўлдим. Эрса гоҳо ул ҳазрат баъзи тоза мазмунлардин бир мисра била савол тариқасида сўрар эрдилар, филфавр охири мисра била жавоб айтур эрдим ва табиатларини хуш қилур эрдим. Бири будурким. бир кун савол қилдиларким, мисраъ:

— Нега арбоби хирад аҳли жунундин ори бор?

Жавоб айдимки, мисраъ:

— Ким булар урён, аларнинг жуббау дастори бор.

Бу тариқа мазмунлар бирла кўнгуллариға фараҳ еткурур эрдим, мундағ латойиф ва назокатлар бирла рўзгор, давлат ва салтанат хуш кечар эрди.

Эй хуш ул ёрки, ёри била ҳар шому саҳар,
Қилсалар бир-бирини ҳусни жамолиға назар.

Нўш этиб соғари май базми висол ичра мудом,
Бўлмаса даври фалак гардишидин зарра хабар.

Бир неча кунлар висол саририда ва мусоҳабат маснадида шодком ва фирузбахт комрон ва хуррамдил, нашот ва инбисот қилур эрдуқ. Баногаҳ қазоу қадар тақозасидин хуш қулоғиға «иржиин ило раббика» нидоси етти. Ул дамки бу нидонин эшитти руҳ тўтиси қурбат шакаристони фа-

зосиға тайрон қилди. Ва равон шоҳбози бу тийраходондин адам шоҳсорини нузхатгоҳига парвоз қилди. Тахту давлат ва тожи салтанат ва ингини ҳукуматининг ўз қурратул-айниға таслим қилиб фано доридин бақо диёриға азм қилди.

Байт:

Эй фалак қайси қуёш юзлики ҳар кун чарх уза
Жилвагар қилдингки, охшом ерга пинҳон этмадинг.

Иттиҳод пайвандидин мувосалат риштаси узулди, айшу тараб қонунининг пардаси бузулди. Базми ишрат суруди мотам навҳасиға бадал бўлди. Ва висол созини ҳаловатлиғ нағмаси фироқ шеваниға қўшулди.

Назм:

Чун бўлди даҳр шоҳи айёмдин рамида,
Юз доғ бирла қолди аҳбоб мотамида.

Сабру қарор кетди мен зору бенаводин,
Андуҳ бирла қолдим саййид Умар гамида.

Кундун-кун фироқ дарди ва иштиёқ алами туғён қила бошлади. Ҳар неча сабру таҳаммул этагин ушладим, охир беқарорликдин жунун илги бирла тоқатим гирибонини чок-чок этдим. Гоҳо хаёли бирла кўнгул изтиробига тасалли бердим ва гоҳи ёдин қилиб дил аҳволи инқилобига ором ва таскин еткурдим. Сайид ва содот, машойих ва уламолардин туҳаф ва ҳадоё бирла дуолар олдим. Барчасин руҳи покиға бағишладим. Масокин ва бенаволарга хайру аҳсонлар бирла баҳра еткурдим. Карам ва ато хонидин фуқаро халқини мамнун ва мустағни айлаб, марҳамат ва шафқатлар кўргуздим. Дуоларин ул ҳазрат жанобларига васила қилдим. Ва ҳар дуоки ҳосил қилдим, шариф мар-

қадларига туҳфа юбордим ва ул равзада иҳтимом бирла тоқи олий ва равоқи мутаолий ва мустаҳкам бино қилдим. Аҳбобларга қиблагоҳи дуо бўлди. Ва жаворида мадрасан файз-осор улуми дин талабаларига бино қилдим. Ва тижорат аҳли ва савдо хайли учун саройи олий барпо қилдим. Жидду жаҳд бирла сипоҳийларга анжом ва фуқарога ором еткурдим. Мамлакатнинг обод ва мустамандлар кўнглини шод қилдим... Фазлу дониш қабиласига шафқат ва марҳаматди олча иноятлар кўргуздумким, эътибор даражасига тараққий қилдилар. Соинл ва гадоларни талабларига еткуруб, карам ва эҳсон эшикидин ноуммид юбормадим. Мусҳафи шариф ва кутуби диний ва расойили яқиний кўп ёздурдим. Барчасин холисанлиллаҳ вақф қилдим. Савоб ва ажрини ул ҳазратнинг руҳларига эсор қилдим. Ва ҳаргоҳки фироқ шиддати ғалаба қилур эрди марсия фироқнома хаёл қилиб, мазмунида дилхарош ғазаллар иншо қилур эрдим. Ва кўнгул иштиёқига анинг бирла таскин берур эрдим. Нечукким, ул ҳазрат мутобаатлари бирла ашъор қоидасидин андаке бохабар бўлиб эрдим. Фурқат айёмида ҳам хаёл базмида висол маҳфилини тасаввур қилиб, анинг ёди бирла ҳасби ҳол айтишур эрдим. Ва бу васила бирла ғазал ва мухаммас ва рубоий машқиға коғоз поралар тўлди. Ва ҳар кимки, ул пораларни мутолаа қилди мақбули табиати бўлди. Охируламр хизматимда ҳамнишин олима афифалар ва мулозаматимда фозила ҳамсуҳбат шарифалар бир кун тазарруълар била илтимос қилдиларким, бул табиатзодаларнинг паришон қолғони ошуфталиғдин ўзга натижа бермас ва бу жаридалар ҳаводис тундбодидин паришон бўлмағонда девон тақлидида жамъ қилиб, тартиб бирла ёзилса, зебо ва мустаҳсан бўлғусидур. Ҳазрати амири жаннатсарир марҳум девонларининг баробаринда мухтасар девон бўлиб, сабаби дуо ва боиси мағфиратдур ва дўстларига маншай сурур ва нашот ёдгорлик бўлур. Йўқ эрса айтибдурларки: «кулли ҳарфин лайса фил

қиртоси зоеъ» (ҳар бир ҳарф қоғозга ёзилмаса, зоеъ бўлади). Олам бевафо ва бесабот. Дунё бебақо ва нопойдор. Одам авлодидин солиҳ бирла яхши от ва неку сифот ва саодат нишони ва комкорлиқ иқтиронидур. Ночор ул нодиратабъ маъсумалар ва ул афифаи муҳтарамаларнинг савоб раъйларин маъқул ва мақбул билиб, жамъ этмоғига иқдом кўргузиб, иҳтимом ва саъйи тамом бирла ҳар баҳрни ўз маҳаллида сабт қилдим. Тартиб бирла ҳар қайсиси ўз ерида марбут бўлунди. Шоядки аҳбоблар ва соҳибдил улул-албобларга манзури назар бўлуб, дуои хайр бирла ёд қилғайлар. Ишқ ва ҳол зумраси шавқангез газаллардин ҳаловат топиб, умиддурки, худо карамидин мағфират ва омурзиш тилағайлар. Мундоғ умидлар бирла ўз ҳолимга ярашур сўзлар айтиб, авроқ юзларин саводга келтурдим. Ва мусоффадалар бирла сафҳаларни тўлдурдим.

Рубоий:

Алвон газал йиғилди девон ўлди,
Девон демаким, рашки гулистон ўлди.
Ҳижронида сўзларим паришон эрди,
Ҳар ким ўқиди, табъи паришон ўлди.

Рубоий:

Ё раб, бу савол ишқида содиқ бўлғай,
Иқбол баёзига мувофиқ бўлғай,
Ишқ аҳлини хотири бўлиб хуш андин,
Мақбули табиати халойиқ бўлғай.

Илтимос мудаққиқ расолардин ва муҳаққиқ фузалардин улдурки, ҳар саҳву хато ва халалким, зоҳир бўлса ва ҳар нуқсонки воқеъ бўлгон эрса, инсоф ва мурувват казлаки бирла маҳв қилиб, лутф ва марҳамат қалами бир-

ла ислоҳ бериб, барча нуқсонларин камол кисватида кўргузсалар, айни шафқат ва марҳамат бўлғусидур. Ва бу амалдин ажри азим ва савоби жазил топқайлар. Ва бу паришон сўзлардин ийрод олмоқ ва нуқсонин элга зоҳир қилиб таън этмоғ инсоф диёридин ташқари ва мурувват шаҳридин наридур.

Байт:

Элни айбини зоҳир этмоғлиғ
Йўқдур инсоф ила мурувватдин.

Улки, эл айбини қилур пинҳон,
Тангри сақлар ани ҳар офатдин.

Саҳву хатоларин маъзур билиб, инсоф келтургайларким, кўпроғи шавқ ғалабаси ва жунун туғёнида айтилғон ва баъзи беҳудликда ва баъзиси беҳушлик ифротида ёзилғондур.

Байт:

Ушалким хушманду нуктадондур,
Хатоси хатларин маъзур тутқай.

Бериб ислоҳ анинг нуқсонларига,
Мухолиф таънасинин дур тутқай.

Ушалким элдин айбини ёшурса,
Худо ул бандани мағфур тутқай.

Оқил нодон сўзидин ийрод олиб баҳс қилмас. Балки ислоҳига кўшиш қилур. Ал-иёзу билло, (худо шундан сақласин. М. Қ.) нодони худписад ва жоҳили нохирадманд ўз қосир хаёлига мағрур ва норасо зеҳнига масрур бўлуб, маънидин беҳабардур. Табиати сўз румузидин беасар, бе-

худа тааррузлар била дахли бежо қилиб, баҳси бемавқеъ оғоз этар. Ва ўз эгри фаҳмиға ишониб ва ботил хаёлиға эътимод қилиб, ҳарза сўзлар била бемаврид тааррузлар кўргузур.

Назм:

Аларки муддаии норасоу дундурлар,
Мудом аҳли хирад олида забундурлар.

Мудаққиқ эл қошида сўзлари хижолатидин,
Мисоли хоман наққош сарнигундурлар.

Ҳамиша фаҳмлари эгри, сўзлари ботил,
Ки ўз ақидалари бирла зуфундурлар.

Камол аҳлиға бадхоҳ норасолиғдин,
Иноду бухлу ҳасад бирла ғарқи хундурлар.

Илоҳи андоғ бехирад муддаилардин ва бу сифат бешу-
ур жоҳил худписандларнинг ботил даъволаридин ва бе-
маъни баҳс ғавғоларидин афкор абкорларин ўз ҳифзу ҳи-
моятингда масун ва исмат ҳижласида маъмун тутқайсен.
Кўнгулларға маҳбуб ва марғуб қилиб, иффат ва салоҳият
ҳулали бирла ораста ва пийроста қилғайсен.

Қитъа:

Касе ки мекунад аз бухл таъна бар суҳанам,
Бурида бод забонаш ба тег ҳамчу қалам.

Чу нома бод сияҳ ҳар ду рӯи ӯ, ё раб,
Ба тангнои ҳасад ҷои диҳад ба дарду алам.

Доно мунсифлар обрўманд ва бадхоҳ муонидлар элға
нописанд бўлғайлар. Беҳудагў — хор ва ҳарза мақол —

ноэтибордур. Ва аларнинг қавли ношойста ва бекордур.
Эътибор нуктасанж донолар сўзи ва зуфунун расолар ру-
музидур. Ва бу байти машҳур мазмуни анга далолат қи-
лурким,

Байт:

Доно ба ҳар диёр азизу мукаррам аст
Лаънат бар он диёр ки нодон бувад азия.

Илоҳи доно фозил азизларга раҳмат ва нодонларга ибодатда тавфиқ каромат қилгайсан.

Омин ва раббил-оламин,
Тамматут-дебоча.

ҒАЗАЛЛАР

Ҳар неча кўз солур ул дилбари гулфом манго,
Доғлар пунбаси эрмиш гули бодом манго.

Қонли кўз ёшим ила оҳу жунун базмида,
Сарви мавзун иладур тифли гуландом манго.

Даври жоми тараб уйрулмоғи басдур, соқий,
Гарчи уйрулмади бу гардиши айём манго.

Нечаким зулм этар ошиқа гардун, этсун,
Давр нокомлиғидин чу эрур ком манго.

Бир аёғ май карамин айлади соқий оғоз,
Айлади бахт бу мақсадни саранжом манго.

Сғрхушам дашти жунун ичраки, бўлмиш ҳосил,
Ле лалар узра сиришким май ила жом манго.

Гулшан ичра ани гесусига монанд кўриб,
Турраи сунбул эрур ҳалқа бўлан дом манго.

Кимса топмас асарим истамоқу сўрмоқдин,
На нишон қолди фано мулкида, не ном манго.

Нодира, кўйида бош қўймоғим эрмас ноёб,
Итлари хайли эрур мақсади икром манго.

* * *

Юзинг фаррух, жамолинг руҳафзо,
Хатинг Хизру лаби лаълинг Масихо.

Мени девона қилди иштиёқинг,
Сочинг занжиридин бошимда савдо,

Жамолинг мусҳафин қилдим тиловат,
Қошинг бисмиллаҳидур анда туғро.

Дами тиғинг манга вақти шаҳодат
Эрур албатта шарбатдин гуворо.

Малоҳатлиғ юзинг моҳи мунаввар,
Жамолинг офтоби олам оро.

Жамоли бемисолинг жилвасидур,
Шаробу шамъу шоҳид, жому мийно.

Кўнгулким, ҳажр алидин бенаводур,
Қилур пайваста васлингни таманно.

Жаҳон айши ганиматдур неча кун,
Вафо қилмас кишига мулки дунё.

На Ширин қолди оламда, на Фарҳод,
Қани Юсуф, қаён кетди Зулайхо?

Кўнгул, ишқ ичра бўлма бетаҳаммул,
Ки васлу ҳажр аро қилғил мадоро.

Манга, эй Нодира, қисмат бу эркон,
Азал кундин бўлубдур ишқ пайдо.

* * *

Баҳор келди кўзум гулга боқмади асло,
Нединки, гулшан аро гулрухум эмас пайдо.

Юзимга бўлди юзинг муқтарин, биҳамдиллаҳ,
Очилди меҳру вафо боғида гули раъно.

Сариг юзимда қизил ашкни таровати бор,
Нечукки, соғари заррин аро майи ҳумро.

Лабидин айру манга бода тутма, эй соқий,
Хумор кулфатиға нофесъ ўлмади саҳбо.

Бу жони хастаки, васлингни орзу айлар,
Хаёл туррасидин бошида узун савдо.

Фироқ лашкари тугёнидин маозаллаҳ,
Ки қилди сабру таҳаммул диёрини яғмо.

Юзинг назораси ушшоқларни фирдавси,
Ҳарими дарғаҳинг аҳбоба жаннатул-маъво.

Сенинг салосили зулфингга мубталодурман,
Ки бўлди ақлу хирад қушлариға доми бало.

Фалакдин ўтди фиғоним, қуёшга етди уним,
Ҳануз, Нодира, кам бўлмади бу оҳу наво.

* * *

Эй сарви сиҳи бӯйлигим, эй қомати зебо,
Келким, кўзум ойинаси муштоқи тамошо.

Ул кунки, висолинг чаманин сайр этар эрдим,
Манзури назар эрди манга ул қади боло.

Айдимки, қачон бўлғуси кўйингда маконим,
Ошиққа, деди, ҳожат эмас манзилу маъво.

Куйдурди чаман гуллариини рашк ўти бирла
Ул гунчаи хандон ила, ул наргиси шаҳло.

Ул зулфи диловез муанбар гириҳидин
Ҳар кимни тушиб бошига бир ўзгача савдо.

Ҳар сабзау сунбулки, бу гулшанда чекар бош,
Мўйи сари Мажнундуру ё турраи Лайло.

Вайронада оқилға иқомат на муносиб,
Сарманзили осойиш эмас арсаи дунё.

Ҳижрон ғамидин ташна лабу хаста жигармен,
Соқий, карам айлаб, манга тут соғари саҳбо.

Кўзгу каби ҳайронларингга арзи жамол эт,
Дийдоринг учун Нодирадур волау шайдо.

* * *

Эй меҳри жамолинг олам оро,
Заррот юзингга масту шайдо.

Эй ҳусн риёзида қадинг сарв,
Ул сарв уза сунбулинг сумансо.

Келким, назаримга, эй парирў,
Девонага бир дам эт тамошо.

Сен уйқуда масти ноздурсен,
Мен дард била ғарибу танҳо.

Тун кеча фиғону нолишимдин
Кўйинг ити ичра тушди ғавго.

Сен қайси диёр азмин ётдинг,
Келмас хабаринг бу ерга асло.

Оҳим ўқиға қадим камондур,
Бу ўқни нишонидур сурайё.

Мажнун нега Лайли таркин этсун,
Юсуфни унутмади Зулайхо.

Қайдин сени Нодира унутсин,
Бу сўз на муносиб, эй дилоро?

* * *

Эй юзинг қиблаи арбоби сафо,
Сари кўйингда кўнгул қиблано.

Каъбаи кўйинг эрур такагаҳим,
Кўз ёшим Замзам ўшал каъба аро.

Бўлмаса меҳр кўнгулда не осиг,
Манзилинг Ясриб ўла ё Батҳо.

Сурма осо қадаминг туфроғи,
Хира бўлгон кўзима берди зиё.

Тўтнёдур манга нақши қадаминг,
Ки кўзим ойинаси топти жило.

Бўлса то умру ҳаётим боқий,
Мени илгимдуру домони вафо.

Дўстлар айшу фароғат била хуш,
Бўлди душман ҳадафи тийри бало.

Ҳар ким ўз рутбасидин лоф урар,
Бу муротибда мақоминг аъло. .

Домани ёр иликдин кетди,
Нодира, пийраҳаним бўлди қабо.

* * *

Мархабо, эй пайки султон, мархабо,
Худҳуди мулки Сулаймон, мархабо.

Тальатинг фаррух, муборак мақдаминг
Қилди кулбамни гулистон, мархабо.

Хӯб келдинг, яхши келтирдинг хабар,
Айладинг дардимға дармон, мархабо.

Бўлди мавзун қоматингдин мунфаил,
Сарвнози боғи ризвон, мархабо.

Қилғосен ул моҳ меҳрин ошкор,
Субҳ янглиғ пок домон, мархабо.

Мужда келтирдинг висоли ёрдин,
Топти таскин дарди ҳижрон, мархабо.

Кел бери, то хоки пойингни қилай,
Тўтиён чашми гирён, мархабо.

Равшан айларман чароғи оҳни,
Кўзларимдур гавҳар афшон, марҳабо.

Бу кеча ҳижрон шабистонидадур,
Анжуми ашким чароғон, марҳабо.

Қўй кафи пойингни дийдам устина,
Бир дам, эй сарви хиромон, марҳабо.

Нодира, ҳар сўзки иншо айлади,
Айди анга аҳли даврон, марҳабо.

Эй хушо, шиша аро оби ҳаёти ҳукамо,
Ким анинг ҳар киши нўш этса бўлур Хизрнамо.

Ҳукамо ишқ маризиға буюрмиш маи ноо,
Ҳажр дардиға демишлар бу муфарриҳни даво.

Бодадин айлама парҳез, дамо-дам қадаҳ ич,
Келди мазмум муҳаббат йўлида зуҳду риё.

Бўлди гул мавсумио майкадалар жонибидин
Муждаи айшу тараб еткузадур боди сабо.

Эй, хуш ул ринди май ошому сияҳмасти мудом,
Жоми май илгида, олида сабуву мийно.

Гусса паймонасида хуни дил ошом айлар,
Бодадин ҳар кишиким, айлар эса истиғно.

Зоҳидо, гар десанг ишқ аҳлига расво бўлмай,
Демағил майкада авбошига кўп чуну чаро.

Бода муштоқиға лутф ила, қадаҳ тут, соқий,
Йўқса Жамшидга ҳам айламади жом вафо.

Нодира, жоми муҳаббатни лабо-лаб ичибон,
Мастлиғ бирла қилай ишқ намозини адо.

Рўза ойи келдию мен ожизу бедасту по,
Рўза ойнинг ҳилолидек қадим бўлмиш дуто.

Кундузи бир гўшада ошуфта ҳолу саргарон,
Кечалар то субҳдам бедору машғули дуо.

Рўза ойи топмадим пийри муғон иршодини,
Ложарам масжид аро зоҳидга қилдим иқтидо.

Иҳтисоб аҳли тағаллуб айлади майхонага,
Қолмади майда ҳарорат, найда таъсири садо...

Шомлар ифтор вақти зоҳир айлаб изтироб,
Заъфдин қилмас қабули чарбу ширин иштиҳо...

Рўза заъфдин ажаб ҳайратдадурман, Нодира,
Айламасман лек бу аҳвол ила тарки дуо.

Юзинг офтоби маҳи оламор,
Жамолингни кўзгуси меҳри мужалло.

Лабинг ёди кўнглимда пинҳон эмасдур,
Эрур шишада мавжи саҳбо ҳувайдо.

Эрур икки аждар хаму печ бирлан,
Қадинг сарвида икки зулфи сумансо.

Магар ҳусн боғини наргисларидур,
Ики чашми жодуи бодому шаҳло.

Нега ошиқ афғонидин ваҳм этарсен,
Бўлурму киши мунча бераҳму тарсо.

Хуш ул кунки азми раҳ эттинг, йўлингда
Чароғон ёрутти тўқуз чархи хазро.

Рафоқат била борди руҳул-амин ҳам
Ишонингда то сидратул-мунтаҳо,

Рисолат сипеҳрини хуршидидурсен,
Жамолинг мужалло, жанобинг муалло.

Қилиб Нодира саъй пайравлигингда,
Талаб қилди сармояи дину дунё.

* * *

Юзунг ёдида қилдим бу кеча оҳи саҳар пайдо,
Кавокиб хирманиға бўлди ул ўтдин шарар пайдо.

Ниҳоли сабрима лаълинг хаёли бирла сув бердим,
Ажаб йўқ бўлса гар бу нахлдин ширин самар пайдо.

Шараф топди мамолик шоҳи дарёдил вужудидин,
Асолат махзанидин бўлди ул олий гуҳар пайдо.

Зиҳи шоҳекки давлат файзидин огоҳ ўлиб қилмиш
Жавоҳир сурман тавфиқдин нури назар пайдо.

Таҳаммул ўйлаким бесабрлиғ талх этти комингни,
Бўлур сабр этсанг аччиқ гўрадин шаҳду шакар пайдо.

Менинг ёрим ажаб нозик мизожу бемурувватдур.
Белин қатлимға боғлабдур, вале эрмас камар пайдо.

Нужум эрмас фалакда пуълаи оҳим шароридур,
Ки бу кошона ичра бўлди андин зебу фар пайдо.

Кўнгул мажнунини зулфингни занжирига банд эттим,
Сурук атфол ичинда бўлмагай деб шўру шарр пайдо.

Ажаб йўқ, Нодира парвоз қилса ёр кўйига,
Ки бўлмиш танда фурқат ўқларидин болу пар пайдо.

* * *

Назар аҳли савдоларини хатинг қилди лавҳи жамола
пайдо,

Нетонг айласа луди оҳим қамар даврида ҳола пайдо,

Сочинг сунбулидин ададсиз гириҳлар тушубдур кўнгул
риштасиға,

Ки юздин бирин зоҳир этсам қилур жаъди мушкин кулола
пайдо.

Меннинг қиссаи рўзгорим фаровон ғами ҳажринг
афсонасидек,

Ки бир нуктасин шарҳ қилсам бўлур неча дафтар рисола
пайдо.

Юзинг ойини ҳайратидин эрур бадри тобон қаро доғлиқ,
Қошинг нунидин воқиф эрдикӣ ожизлиғ ўлди ҳилола

пайдо.

Сирншким саҳобин имдодидин дилкушодур муҳаббатни
дашти,

Кўнгул доғини этсам баён, бўлур ул биёбонда лола пайдо.

Солиб ҳажр тан мулкина зилзила, деди қилма даври
фалакдин гила,
Недур чораи дардим, эй Нодира, фироқ ўлди ногаҳ висола
пайдо.

* * *

Кел, санга, эй шаҳи жаҳон, мамлакати жаҳон фидо,
Дийдаларимга қўй қадам, ҳар қадамнингга жон фидо.

Лаъли лабинг фироқида хуни жигар ғизо манга,
Сарв қадинг ҳавосида жон этарам равон фидо.

Айшу нашоту офият дарду ғамнингни садқаси,
Бир нафас иштиёқинга ишрати жовидоғ фидо.

Вақти хиром, эй санам, дийдаларимга қўй қадам,
Хоки раҳингга айларам чашми гуҳарфишон фидо.

Гарчи менинг алимдадур ҳосили мулку мамлакат,
Етса висолинг, айларам барчани ройгон фидо.

Йиғлама эмди, эй кўзум, тўкма юракни қонини,
Доғини тоза айладим, қонига бўлди қон фидо.

Нодирани ғазалсаро, назмини кўрса ногаҳон,
Дурру жавоҳирин қилур фикрига баҳру кон фидо.

* * *

Сунма май, эй соқни даврон, манго,
Ким насиб ўлмиш азалдин қон манго.

Ёр жавридин шикоят қилмазам,
Ким эрур бир важҳ истиҳсон манго.

Нола бир дилсўз ёримдур менинг,
Ҳамнишиндур дийдаи гирён манго.

Мушкил ишдур дарди ҳижрон кулфати,
Ё раб, ул мушкилни қил осон манго.

Дашту саҳроларни қилдим ихтиёр,
Бўлди Мажнун қиссаси бурҳон манго.

Оҳ найлай ўтти даврони висол,
Бевафолиқ айлади даврон манго.

Мунтазирдурмен ҳамиша, Нодира,
Бир қиё боққайму деб жонон манго.

* * *

Лабинг шаҳди нобиға жоним фидо,
Хиромон қадинга равоним фидо.

Фироқинг висол аҳлидин жон олур,
Висолингга жону жаҳоним фидо.

Белу оғзида қолди ваҳму гумон,
Нетонг ўлса ваҳму гумоним фидо.

Агар филмасал меҳр ила моҳдур,
Қилай санга, эй меҳрибоним, фидо.

Ики лаъли нобингни ёқутиға
Ики чашми гавҳарфишоним фидо.

Қадинг сарви нозиға, эй гулбадан,
Тани лоғари нотавоним фидо.

Не гамдур манга ишқ аро, Нодира,
Агар бўлса жононға жоним фидо.

* * *

Эй шаҳи мулки қарам султони иқлими ато,
Чекмагон ҳаргиз мисолинг килки наққоши қазо.

Даҳр мулкига сенингдек давлату тожу сарир
На Скандар кўрди, на Султон Ҳусайний Бойқаро.

Рашки адлу ҳимматингдин Ҳотаму Нўширавон,
Удилар юз ҳасрат ила озими мулки фано.

Кўрмади сендек шаҳи неку нажод оламда чарх,
Ким келан султон анга етти ато бирла ано.

Баъзи эҳсонингда дасти зарфишонинг рашкидин
Шомлар тўпроғ ародур панжаи меҳри само.

Разм майдонида гар рахш узра жавлон айласанг,
Золи чарх эткай ҳазимат қоматин айлаб дуто.

Барқарор ўлгай илоҳи то бинои мулки даҳр,
Бўлди тахту тождин сармоияи давлат бино.

То қиёмат этма, ё раб, лутфу алтофини кам,
Хони олийжоҳким эҳсону жуд айлар ато.

Эй шаҳо, лутф ила аҳволимдин эмди воқиф ўл,
Чекдим асру чарх даври жавридин ранжу ано.

Ҳеч журм аҳлини аҳволиға, ё раб, тушмасун,
Умрлардур, чархдин мен чекдугум жавру жафо.

Даҳр айвонида гардун гардиши бедодидин
Йўқ турур ғам қайди ичра кимса мендек мубтало.

Чекти ғам идбор хаттин номан иқболима,
Дафтари чарха қазо килки чу хатти истиво*.

Лутф ила сен қайди ғамдин чекмасанг то рўзи ҳашр
Йўқ халос ўлмоқ менга, эй хисрави иззу уло.

Неча истаб учти роҳат ошенин мурғи дил,
Топмади оромғаҳ жуз ҳалқан доми бало.

Йиғди то хошок селоби сиришким бошима,
Тутти ҳар ёндин келиб ғам қушлари анда юво.

Неча ҳар ён боқдим айлаб давлатим субҳин талаб,
Кўрмадим аз ғайри шоми нағбати бе интиҳо.

Тешаи Фарҳоди ғамдин ёра бағрим доғини
Лутф хиштидин қил, эй ширинсухан хисрав, бино.

Будур уммидимки лутфингдин кўнгул ойинаси
Занги ғамдин меҳр кўзгуси каби топқай жило.

Роҳи мадҳинг шоми ғамда тутти килки Нодира,
Машъали лутфинг анга чун субҳ ўлғай раҳнамо.

* Хатти истиво—экватор.

* * *

Жилва кўрсатди чу ул сарви дилоро боғ аро,
Чашми қумри бўлди бир чашми тамошо боғ аро.

Сурмагун чашми назар солди гулистон аҳлина,
Ҳасратидин қолди нарғис кўзи шаҳло боғ аро.

Орази гулгун ила қилди чаман сори хиром,
Гул яқосин чок айлаб, бўлди расво боғ аро.

Сарви гулрухсорим ила базми ишрат деб баҳор,
Сарв бирла гулдин этди жому мино боғ аро.

Лола янглиғ доғ бўлди гул жамоли рашқдин,
Доғлик гуллардин ўлди сайри саҳро боғ аро.

Нахли қадди хижлатидин бўлди сув сарви равон,
Айлади фавворалар жорий саропо боғ аро.

Сайр учун қўйгай қадам деб сабзан хобидадин,
Ҳар тараф бир фарши маҳмалдур муҳайё боғ аро.

Кўрди ул сарви дилоро қомати мавзунини,
Сарв қаддин қилди қумрилар таманно боғ аро.

Сен бу кун хандонсен, эй гул, Нодира дилдорсиз,
Йигламоқдиндур булутлардек муҳайё боғ аро.

* * *

Соқнѐ, ҳажр давосини демишлар майн ноб,
Тутакўр майкадада қайғулуқ ошиққа шароб.

Ишқ дардиға гирифтор бўлубман, на қилай,
Зоҳидо, манга насиҳат била еткурма азоб.

Ёр лаълини фироқида хуморим ғолиб,
Бўлмади нашъан саҳбо била кўнглум шодоб.

Бўлғай эрди қадаминг тупроғи бирла равшан,
Гар кўзум ҳалқалари бўлса самандингга рикоб.

Эгма қошингни хама бўлғоли эл саждағаҳи,
Каъба деворида ҳайрат ила қолмиш меҳроб.

Сархуш ўлгон каби хуноби жигардин ошиқ,
Нашъаи бода қилур ҳусн элидин рафъ ҳижоб.

Ашки гулгуним эрур бодаи лаълинг асари,
Руҳпарвардур анинг ройиҳаси мисли гулоб.

Букун ул моҳлиқо шўҳи дилором қани,
Юзидин равшан эди дийдаи жони аҳбоб.

Мастлиғ бирла ғами ёр фаромуш ўлмас,
Нодира, бўлмади дардимни давоси маи ноб.

Кўнгулни хоби гафлатдин даме бедор қил, ё раб,
Оқорғон кўзларимни маҳрами дийдор қил, ё раб,

Кўзумни равшан этгач, партави меҳри жамолидин
Муҳаббат нашъасидан воқифи асрор қил, ё раб.

Ул ой ҳажрида чандон йиғладим, ҳар қатра ашкимни
Вафо бозорида бир тавҳари шаҳвор қил, ё раб.

Юзи ҳажри мени кўп дардманд этди, иложим йўқ,
Яна бир кўрсатиб ёримни бархурдор қил, ё раб.

Каманди зулфидин айру тушуб дерман дуо вақти,
Ки бул тули амални бўйнима зуннор қил, ё раб.

Тамошои жамолиға агар шукр этмаган бўлсам,
Кўзим паймонасини ашк ила саршор қил, ё раб.

Жаҳонда хисрави жаннат макон адл ихтиёр этди,
Қиёмат кун шафии Аҳмади Мухтор қил, ё раб.

Азизим субҳ янглиғ покдомон ўтди оламдип,
Шарофат бирла тупроғини файз осор қил, ё раб.

Мазори файз осори зиёратгоҳи оламдур,
Риёзи каъба янглиғ фойнзул-анвор қил, ё раб.

Қарилғ давлатиға еткуруб Хони диловарни,
Бақои умрини эл умридин бисёр қил, ё раб.

Амири одилу ваннаъмию Маҳмад Аминхон ҳам,
Жаҳон борича манга бу учавни ёр қил, ё раб

Каю гумраҳки, гарданкашлиқ этса Хон жанобидим,
Ситам тоши била бошдин аёғ афғор қил, ё раб.

Ўшал ким анга бадхоҳу ҳасуду кийна парвардур,
Ҳумоюн дарғаҳида мустаманду зор қил, ё раб.

Нечук ким ҳар бири кўз нурию кўнгул суруридир,
Аларға бахту давлатни ҳамиша ёр қил, ё раб.

Ғазал бунёд қилди, Нодира ёриға арз айлаб,
Кўнгулда боғлаган мазмунини изҳор қил, ё раб.

* * *

Гунчадек оғзи аро ул лутфи гуфтори ажаб,
Сунъ илги йўқдин изҳор айлаган бори ажаб.

Олди кўнгул қушларин ҳар лаҳза мушкин турраси,
Боли шоҳиндурки, сайд айларда таррори ажаб.

Баски мажнундур анинг ҳусниға гулшан гуллари,
Гунчалардиндур чаман бўйнида туммори ажаб.

Айлади ошуфта таъбимни паришон турраси,
Қилди бахтимни қаро холи ситамкори ажаб.

Кўзидин озурдадурмен, қошидин озурдароқ,
Зор аҳволимға озор узра озори ажаб.

Ҳар қачонким ноз этиб чиқса маи гулфом ичиб,
Қон тўкар майдек дамо-дам чашми хуммори ажаб.

Ер васли бирла одат айлаб эрдим, Нодира,
Андин айру манга бир дам сабр изҳори ажаб.

* * *

Тийрадур субҳи нашотим, соқие, келтур шароб,
Шоми ҳижрон зулматида жоми майдур офтоб.

Моҳи тобон юзлимим, ҳар лаҳза ёд этсам сени,
Дуд бағримдин чиқар ўт ичра тушгандек каоб.

Банд этиб зулфинг аро кўнглимни озод этганинг,
Қуш учургандек эрур боғлаб аёғига таноб.

Кошки оҳим насимидин таҳаррук айласа,
Ёрким рухсориға гул баргидин солмиш ниқоб.

Ҳажр ошуби балодурким, ани ташвишидин
Қатраи сиймоб янглиғ кўнглум айлар изтироб.

Шод эди ул шоҳи даврон васли бирла хотирим,
Айш даврониға солди даври гардун инқилоб.

Бевафолардек сени ҳаргиз фаромуш айламас,
Нодира ёдингни айлар, то дами явмул-ҳисоб.

* * *

Гулға десам йўқ кафи пойингга тоб,
Дийдама қўй, эй бути заррин, рикоб.

Ташқари чиқма кечалар, ҳашр ўлур
Чиқса ярим кечада гар офтоб.

Ғарқан хуни жигар ўлди таним,
Қон ёш ила мўи сар этдим ҳузоб.

Турфа саволе лабидин сўрди ёр,
Жон берайин бўлмаса ширин жавоб.

Сурати девор каби бўлмишам,
Ҳасрати дийдор ила беҳўрду хоб,

Жонима қасд айлар эсанг қил ва лек
Тишлама лаълингни, қилурсан итоб.

Мойли зулм этма кўзинг туркини,
Йўқса қилур мардум уйини хароб.

Бу кеча майхонани даргоҳида
Пийри муғондин тиларам фатҳи боб.

Айламадинг, эй бути паймоншикан,
Нодирани васлинг ила комёб.

* * *

Ғазаб бирла нигорим ўтди ёнимдин шитоб айлаб,
Юзин кўргунча ўлдурди мени ҳажри азоб айлаб.

Пари янглиғ назардин чеҳра пинҳон этди ул маҳваш,
Фироқу ҳажр жомидин мени масту хароб айлаб.

Кўнгул шодоб эрди журъаи жоми висолидин,
Солиб ҳижрон ўтиға кетти бағримни кабоб айлаб.

Мурувват айла, жоно, сендин айру тийрадир шомим,
Ерут кулбамни бир тун оразингни офтоб айлаб.

Ичармен май дамо-дам ёр лаълини хуморидин,
Мени майхонадин манъ этма зоҳид, ихтисоб айлаб.

Ҳисоб этмоққа чарх анжумларин бор аҳтимол анда,
Менинг доғи дилимни лек бўлмайдур ҳисоб айлаб.

Лабидин айру қон ютмоқ ишимдур борғил, эй соқий,
Манга беҳуда кулфат берма таклифи шароб айлаб.

Дариго, кетти охир гавҳари мақсуд илгимдин,
Топиб эрдим сени маҳбублардин интихоб айлаб.

Вафо сарлавҳи узра Нодира мавзун каломини
Ёзар, таҳсини шеъри хисрави олий жаноб айлаб.

Ёр лаъли ёд этармен гунчаи хандон кўруб,
Сабзаи хат соғинурмен боғ аро райҳон кўруб.

Сабзаи хат лаъли нобинг узра маъво айлади,
Хизр қилғондек ватан сарчашмаи ҳайвон кўруб.

Дард жонкоҳу дамо-дам оҳу аҳволим табоҳ,
Раҳми келгайму манга бу ҳол ила султон кўруб.

Соврулурман ҳажр водийси аро, Мажнун мени
Гирдбод айлар гумон, дашт узра саргардон кўруб.

Кеча лаъли ҳажридин ўлмоқ манга душвор эди,
Юз таҳайюр бирла илгин тишлади жонон кўруб.

Рашкдин юз фитна барпо айлади даври фалак
Кўзларим ойинасин ёр олида ҳайрон кўриб.

Тонг эмасдур бўлса оз муддатда устоди суҳан,
Нодира ашъориға таҳсин этар, Салмон кўруб.

Берай жон висол ичра, эй нўшлаб,
Фироқингда токай қилай тобу таб.

Жамолинг манга муддао субҳу шом,
Висолинг манга орзу рўзу шаб.

Агар келса бошимга тиғи ажал,
Қилурманму йўлингда тарки талаб.

Қадинг мисраи шўху баржастадур,
Бўлуб ҳусн девонидин мунтахаб.

Мени зор Фарҳоду Мажнун нажод,
Эрур ёр Ширину Лайли насаб.

Не маҳфилда шаҳду шакар ёладинг,
Ки бир-бирга часпондурур икки лаб.

Фироқида шамъи шаби ҳажрмен,
Эмас куймагим Нодира бесабаб.

Кетмади мендин қадаҳ бирла хумори офтоб,
Субҳ янглиғ тортадурман интизори офтоб.

Сарф қилғумдур они жоми висоли нақдина
Гар муяссар бўлса лаъли обдори офтоб.

Моҳрўларни юзинг ойи мусаххар айлади,
Мунча бўлмас анжум ичра иқтидори офтоб.

Оразинг май тобидин бўлди назокат дастгоҳ,
Турфа гуллар зоҳир этди навбаҳори офтоб.

То юзинг ойи намоён бўлди ҳусн афлокида,
Рашк ўтидин тийра бўлди рўзгори офтоб.

Гар кўзим ҳуснинг чароғидин мунаввар бўлмаса,
Равшан этмас партави нури шарори офтоб.

Нодира, оҳим синонидин таваҳҳум тортибон,
Чарх майдонидадур, чобуксувори офтоб.

* * *

Сайд этди мени ул икки қуллоб,
Бўйнимда каманди зулфи пуртоб.

Қошини қиличиға бўйин сун.
Ошиққа будур тарийқи одоб.

Гулхан кулида фароғат этган
Қилмас ҳаваси самуру синжоб.

Гирдоб эрур кўзимни ёши,
Ошиқни ҳалок этар бу гирдоб.

Ором топарму чарх даври,
Доим ҳаракат этар бу дўлоб.

Олам элида вафо топилмас,
Бу гавҳар эрур жаҳонда ноёб.

Қондур жигарим лабидин айру,
Келтур манга, соқие, маи ноб,

Ушшоқ мисоли корвондур,
Ул қофилада эрур вафобоб.

Ёш ўрнига Нодира, кўзимдин
Ҳажрида оқар мудом хуноб.

Агар гулшанга келса сарви гулрўйим хиром айлаб,
Югургай сарву гул юз марҳабо бирла салом айлаб.

Хиромон келди ёру қомати таъзимига беҳуд
Йиқилдим соядек, ердин турарга илтизом айлаб.

Қилурга кундузимни кеча хуршиди жамол узра,
Паришон айлади гесуларин, субҳимни шом айлаб.

Сиҳи қадлар паноҳи, гулжабинлар подшоҳисен,
Чаманда сарвни озод этар қаддинг гулом айлаб.

Хушо оқилки, айлаб яхшилиқ бунёдини маҳкам,
Утар бу дайри фонийдин ўзни некином айлаб.

Масиҳ азми сипеҳр айлаб қуёшга бўлди ҳамсоя,
Бўлур ҳиммат била афлок устида мақом айлаб.

Ғизоли умрким ваҳшатдадур, пайваста рам бирла
Булурму юз минг афсун бирла бу ваҳшийни ром айлаб.

Кўнгул сайд эткали омода қилмиш ишқ сайёди,
Парирўлар каманди ҳалқан зулфини дом айлаб.

Қалам таҳрир этарда най шакардин бўлса тонг эрмас,
Лабинг васфини айлар Нодира ширин калом айлаб.

Соқий, манга қадаҳ тут бу дайр аро лабо-лаб,
Зухд аҳлидин ўсондим, тутдим сенинг-ла машраб.

Ҳуснинг тажаллисидин бетоб моҳрўлар,
Андоқки зоҳир ўлмас, хуршид чиқса кавкаб.

Ёримни васли бирла олам мунаввар эрди,
Бор эрди моҳи тобон хуршидга муқарраб.

Мажнунни бенавони таклифи жоҳ қилма,
Ким телбалар бошида йўқдур ҳавои мансаб.

Муҳтожи дарғаҳингмен юз минг умид бирла,
Мен қулни бу эшикдин навмид қилма, ё раб.

Тиғи забонинг ўлди мифтоҳи ганжи дониш,
Алломаи замондур оллингда тифли мактаб.

Қил, Нодира, муяссар шўри жунун жаҳонда,
Ишқу муҳаббат ўлди ошиққа дину мазҳаб.

Чикди ул гулгун қабо майдон аро жавлон этиб,
Гамза тиги бирла ошиқни юрогин қон этиб.

Маҳвашим майдон аро бепарда жавлон айлади
Эл кўзин ойинадек дийдориға ҳайрон этиб.

Новаки мижгонлари қатлимға таркаш боғламиш,
Чоклиғ кўнглумни қоши ёсиға қирбон* этиб.

Ул худовандеки қилди еру кўкни ошкор,
Шукрим, бизни гадо қилди, сежи султон этиб.

Бўйлаким мумтоз эрурсен барча султонлар аро,
Шод қилғил бандаларнинг кўнглини эҳсон этиб.

Мубталомен то асири зулфи пуртобинг бўлай,
Қил мени озод бошинг узра саргардон этиб.

Боқмадинг бир лутф ила, эй бемурувват сангдил,
Нодира ҳажрингда йиғлар нолау афғон этиб.

* Қирбон — садоғ, ўқ тўрваси.

* * *

Менки қолдим ҳажр вайронида бесомон бўлуб,
Ёр келмас кулбан вайронима меҳмон бўлуб.

Дашту саҳродан сўроғингни тополмай дард ила
Айланиб келдим яна ғам уйига ҳайрон бўлуб.

Шарбати лаълинг хумори бирла чандон йнгладим,
Қатра-қатра кўз йўлидин оқти бағрим қон бўлуб.

Васл аро мағрур эдим дийдорига, шони фироқ
Ўртади жисмимни охир оташи ҳижрон бўлуб.

Айласам девоналиг айб этмангизким, ул пари
Ғойиб ўлмишдур назардин жилваси пинҳон бўлуб.

Нодира, ул меҳри тобон шавқида қилдим жунун,
Ошкоро бўлди ишқим шуҳраи даврон бўлуб.

* * *

Чаман риёзида гулгашти марғзор қилиб,
Кўнгулни сайд этар сарвқад шикор қилиб.

Ғизолаларни кўзи сайд қилди саҳрода,
Қоши уқобини шоҳин хатига ёр қилиб.

Келурмукин яна ул шаҳсувор майдонга?
Ки борди ул кеча кўзларни интизор қилиб.

Қилурмен ишқу жунун корвониға имдод,
Сиришк ноқаларин ашки шашқатор қилиб.

Танимда ҳажр ўқини(нг) захми бениҳоятдур
Ки, бўлмағай ани юздан бирин шумор қилиб.

Нетайки, даҳр гузаргоҳида бу телба кўнгул
Йўлуқти ҳажрига, васлини ихтиёр қилиб.

Жаҳонда, Нодира, ёринг пари мисол эрди,
Бўлурму ҳуснини ойнага дучор қилиб.

* * *

Юзингдур қиблаи аҳли муножот,
Жамолинг шамъидин равшан харобот.

Буқун майхонада саҳбо қилур жўш,
Эрур пийри муғондин бу каромот.

Суроҳи «қул-қул»ин айлар мукаррар,
Бўлур бу чор «қул»дин дафъи офот.

Чу ҳақ мавжуд эрур, олам адам бил,
Сулук аҳлиға будур нафю исбот.

Кўтармак тоғни осон эмасдур,
Мену ҳижрон гами ҳайҳот-ҳайҳот.

Мени ҳолимға йиғлар ошнолар,
Эрур ҳайрон манга бегонадин ёт.

Жаҳонда, Нодира, ишқ ихтиёр эт,
Муҳаббатсиз кечургон ҳайф авқот.

* * *

Рафиқо, манга бир дам дўстлиғ расмини изҳор эт,
Ки мен бордим ўзимдин, ёр агар келса хабардор эт.

Қачон ишқ аҳлини ўлтурмоғини ихтиёр этсанг,
Жафо тиғи билан аввал менинг бағримни афгор эт.

Ҳақорат бирла, эй соқий, боқар майхона аҳлиға,
Суниб бир жом май зоҳидни анда нақши девор эт.

Менинг ҳолимға йиғлар дашту саҳроларда ваҳшийлар,
Агар кўйига борсанг, эй сабо, ёримға изҳор эт.

Эрур пийри муғондин бу башорат, турғил, эй соқий,
Лабо-лаб жом ила зоҳидни даъвосини бекор эт.

Қадинг раъно ниҳоли сарвдур, жоно, хиром айлаб,
Чаман гулгаштида товусқа таълими рафтор эт,

Юмулмас кўзларим, эй моҳи тобон, иштиёққингдин,
Чиқиб ер остидин муштоқларға арзи дийдор эт.

Зулайхо муштаридур ганжу гавҳар бирла васлингга,
Жаҳон аҳлини Юсуфдек жамолингга харидор эт.

Гули савсан очилди, бенаволиқ қилма, эй булбул,
Чаманда Нодира ашъори бирла нолау зор эт.

* * *

Гар аҳли вафо истаса кошона саломат,
Бўлсун мени махмурға майхона саломат.

Ул ҳусн шуонїда кўнгул куйса ажаб йўқ,
Қолғайму чароғ ўтида парвона саломат.

Девона муҳаббат йўлида беватан эрмас,
Обод агар бўлмаса, вайрона саломат.

Гар синса суроҳию сабу, зоҳид алинда,
Бўлсун манга соғар била паймона саломат.

Ўлмак зараридин мени бир зарра ғамим йўқ,
Гар бор эса жон бергали жонона саломат.

Яхшию, ямон бир-бирига муғтанам эрмиш,
Фарзона тирик бўлсину девона саломат.

Обод ўла, эй Нодира, иқлими тажаммул,
Жамшиди замон, хисрави Фарғона саломат.

* * *

Васл уйин обод қилдим, бузди ҳижрон оқибат,
Сели ғамдин бу иморат бўлди вайрон оқибат.

Қилди чоки пийраҳан доғи дилімни ошкор,
Қолмади кўнглимда захми ишқ пинҳон оқибат.

Аҳду паймонлар қилиб эрди, вафо қилғум дебон,
Айлади тарки вафо ул аҳди ёлғон оқибат.

Орзу қилдим тутармен деб висоли доманин,
Пора бўлди ҳажр нагида гирибон оқибат.

Зоҳида, ишқу муҳаббат аҳлини маъзур тут,
Ёр кўйида на бўлди шайх Санъон оқибат.

Баски қон бўлди юроким гавҳари ашк ўрнига,
Қатра-қатра кўзларимдин томди маржон оқибат.

Оҳким, бўлди яна субҳи нашотим шоми ғам,
Чеҳра пинҳон этти ул хуршиди тобон оқибат.

Гарчи бор эрди мусаххар девлар фармонида,
Поймоли хайли мўр ўлди Сулаймон оқибат.

Нодира, булбул каби то нола иншо айладим,
Навбаҳор ўтти, хазон ўлди гулистон оқибат.

Ҳажрдин махмурмен, соқий, лабо-лаб жом тут,
Мен каби ҳар кимки бўлса ринд дурд ошом тут.

Истасангким, даргоҳингда посбон ўлғай мудом,
Берма ваҳшат ҳажр ила кўнглим ғизолин ром тут.

Бенаволармиз, фалак хуршиди янглиғ, соқиё,
Жоми саршори сабуҳий бизга ҳар айём тут.

Бўлса гар мақсад кўнгуллар қушларин сайд айламак,
Дона қил холингни, зулфинг ҳалқасидин дом тут.

Ёр кўйи итлариға ногаҳ ўлсанг ҳамнишин,
Ошнолардур, аларға иззату икром тут.

Гар замоне даҳр ғавғосидин истарсен фароғ,
Сокини майхона бўл, бир гўшада ором тут.

Бўлмағил Фарҳоду Мажнундек жаҳон афсонаси,
Ишқ аро, эй Нодира, ойини нангу ном тут.

* * *

Сайр этарда нахлистон, ёр қаддини ёд эт,
Мен қачон дедим санга, орзуи шамшод эт.

Ҳажр шеҳнаси охир ўлтурур асирингни,
Бир қиё боқиб, жоно, банди ғамдин озод эт.

Бўлди ёр савдойи, ошиқ эрсанг, эй кўнгул,
Нақди жон муҳайё қил, ёр хотирин шод эт.

Эй кўнгул, фиғонингдин тийрадуру фалак қасри,
Бу бинони вайрон қил, ишқ уйини обод эт.

Қон тўкарга мойилдуру қошларингни шамшири,
Элни қатли ом этсанг, кўзларингни жаллод эт.

Гулшан ичра, эй булбул, субҳидам наво тортиб,
Гул юзини ёд айлаб, нола бирла фарёд эт.

Ногаҳ ул жаҳон шоҳи келса, эй кўнгул, борғил,
Шаҳ инонини ушлаб, ҳажр илгиндин дод эт.

Даҳр киштзорида бир шарору юз хирман,
Куйдирурга оламни барқи ишқ бунёд эт.

Ҳажр можаросига, Нодира, таҳаммул қил,
Беқарор кўнглингни сабр бирла муътод эт.

Эй сабо, рози дилимни беҳабар ёримға айт,
Дардлиғ кўнглумнинг аҳволини дилдоримға айт.

Ҳажр дардидин юракда қолди доғ устида доғ,
Шарҳ этиб бу можарони лола рухсоримға айт.

Фурқат ичра тушти савдон Зулайҳо бошима,
Қиммати Юсуф баҳо топти харидоримға айт.

Лутф этиб сўрса мени ҳолимдин ул номехрибон,
Ўлди ҳижронингда деб ёри вафодоримға айт.

Сендин айру талхком этди дебон заҳри фироқ,
Ёшурун дардимни ул лаъли шакарборимға айт.

Юз салом айдим, на бўлғай бир йўли ул ҳам деса,
Бул саломимни ўшал ошуфтаи зоримға айт.

Нодира, сенсиз тирикликдин на роҳат кўрди деб,
Ул ҳумоюн толеёю фархунда атворимға айт.

* * *

Келгил, эй ёр, вафо расмини тут,
Шамъи рухсор ила кулбамни ёрут.

Ёр лаъли лабидин айрилдинг,
Эй кўнгул, эмди дамо-дам қон ют.

Кўзларим йиғлади зулфингни кўруб,
Ки ёгин боисидур тийра булут.

Қил фаромуш бу олам ғамини,
Бода ич, май била кўнглунгни овут.

Кишига ҳиммати мардона керак,
Йўқки, оройиш ила ришу бурут.

Хуни дил бирла жигар порасидин
Боладур лаъли муфарриҳ ёқут.

Нодира, даъвийи ишқингни қилиб,
Қавли бу маҳкамада топти субут.

На гул сайр айла, на фикри баҳор эт,
Жаҳондин кеч, хаёли васли ёр эт.

Муҳаббатсиз киши одам эмасдур,
Гар одамсан, муҳаббат ихтиёр эт.

Узору қадду рафторингни кўрсат,
Чаман сарву гулини шармсор эт.

Лаби махмурндурмен жоми май тут,
Карам қил, соқинё, дафъи хумор эт.

«Аналҳақ» можаросин айладинг фош,
Кел, эй Мансур, истиқболи дор эт.

Дури ашку ақиқи хуни дилни
Келур ёринг аёғига нисор эт.

Куйиб, эй Нодира, олам элига,
Муҳаббат шевасини ошкор эт.

* * *

Ошиқ ўлдинг, эй кўнгул, эмди раҳи майхона тут,
Маст ўлуб, соқий аёғини ўпиб паймона тут.

Эйки дерсан ошно, бегонадин кўрмай зарар,
Олам аҳлидин ўзингни бир йўли бегона тут.

Хусну ишқ айлар сенинг хокистарингни тўтиё,
Шамъдин куймакни касб эт, мазҳаби парвона тут.

Гар тилар бўлсанг ҳаводис шоҳбозидин амон,
Чуғз янглиғ, эй кўнгул, бир гўшани вайрона тут.

Донишу фаҳму хирад, сабру сукуну ақлу ҳуш,
Барчани парвонаи шамъи рухи жонона тут.

Бўлма гийрудорига мағрур гар оқил эсанг,
Давлати дунёни уйқу фарз қил, афсона тут.

Айлагил обод тавфиқу адолат мулкни,
Нодира, мавло йўлида ҳиммати мардона тут.

Дода келдим, эй салотин сарвари, додим эшит,
Сен шаҳу мен бенаво, лутф айла, фарёдим эшит.

Мадди оҳим шуъласи ҳуснинг дабиристонида
Мисраи баржастадур, эй сарви озодим, эшит.

Сарви нозим, сендин айру нахли оҳим бўлди хам,
Қоматинг ҳажрида синди шохи шамшодим, эшит.

Ҳар нечаким сабр таъмирини бунёд айладим,
Ашк селобида вайрон ўлди ободим, эшит.

Барча ёру ошнодин айладинг бегоналиг,
Неча кунлар бўлди, ҳаргиз қиладинг ёдим, эшит.

Келки, бир соат сени кўрмоқ учун муштоқмен,
Телба бўлдим сендин айру, эй паризодим, эшит.

Нодира боди сабодин санга ирсол этгали
Қилди нишо бу ғазали, таъби ношодим, эшит.

* * *

Менинг жунунима Мажнунни бермангиз нисбат,
Қилурму хору хашак тоби шуълаи ғайрат.

Чекарда жон манга тақлид қилмасун Фарҳод,
Фироқ тоғида беҳуда чекмасун кулфат.

Манга баробар эмас Кўҳкан била Мажнун
Аларда бир ғам эди, лек менда минг ҳасрат.

Жаҳонда бўйлаки бўлмишмен ишқ ойинаси,
Манга зиёда бўлур ёр ҳуснидин ҳайрат.

Ғамимни заррасини тоғларга арз этсам,
Таҳаммул айламагай тоғ, келтуруб тоқат.

Бу дарду ғамки ани нотавон кўнгул кўтарур,
Муҳаббат аҳлига юздин бири эрур офат.

Ғамимни шарҳини юз мингидин бирини дедим,
Фалак ани кўтарурда, хам айлади қомат.

Бу гамни тоғ кўтармас эди ва лек манга
Бериб таҳаммулини қўйди жонима миннат,

Синехр мартабан ишқини баланд кўриб,
Дедики, Нодирани ҳимматиға юз раҳмат,

* * *

Фарҳод агар урса манга лофи муҳаббат,
Бир оҳ ила айларман ани доғи хижолат.

Ҳарчандки бемори ғами ишқ эди Мажнун,
Дардимни кўриб тишлади ангушти надомат.

Фарҳодда бўлсайди менинг ғайрати ишқим,
Бир оҳ ила айлар эди ул тоғни ғорат.

Мажнунда агар бўлса эди сабру таҳаммул,
Қилмасму эди мен каби шаҳр ичра иқомат.

Гар бўлса Зулайхода менинг заррача ишқим,
Қолмас эди Юсуфни фироқида саломат.

Ишқ офатиға тоғ таҳаммул қила олмас,
Мен менки қилурман бу ғаму дардга тоқат.

Дарду аламу гуссаки ҳажрида чекарман,
Бу меҳнату ғам кимдадур, эй аҳли муҳаббат.

Юздин бири Мажнунда агар бўлса ғамимни,
Бир оҳ ила оламға солур шўри қиёмат.

Ҳар ҳолда, эй Нодира, шукр айла худоға,
Ким берди санга ишқу муҳаббат била давлат.

* * *

Неча муддатки кўнгул ғайр ила тутти улфат,
Мени саргаштани доғ айлади фавти фурсат.

Бормоғим амр ила ул ерга зарурат эрди,
Йўқса шойиста эмас бандага тарки хизмат.

Сурмаи чашми дилимдур эшикинг тупроғи,
Дарғаҳингдин манга оворалиғ эрмас ҳожат.

Саъд эрур ахтари иқболу ҳумоюн толеъ,
Салтанат чокару қулдур санга бахту давлат.

Хизматинг боиси осойиш эрур қулларға,
Сендин айрилса киши умрида йўқдур лаззат.

Остонингға қўйиб фарш қилай бошимни,
Ўзга манзилда топилмас манга сенсиз роҳат.

Қўканинг бандалиғин Нодираға арз айлаб
Қўйғил, эй боди сабо, жонима андин мишнат.

Жон кўрмади рўзадин ҳаловат,
Ифторда ёрсиз на лаззат?!

Ер айласа ёри бирла ифтор,
Йўқ рўзада мундин ўзга давлат.

Эл барча висол базмида шод,
То субҳ чекиб суруди ишрат.

Ҳар шом манга наволаи ғам,
Ифтор қилурға бўлди қисмат.

Моҳи рамазонки, файзи чўқтур,
Мен хастага ёрсиз на роҳат.

Ҳар шом кўзимни ёши шамъим,
Ҳуни жигарим ба жойи шарбат.

Ҳижрон ила рўза жавр этолмас,
Гар бор эса, Нодира, саломат.

* * *

Кел, даҳрни имтиҳон этиб кет,
Сайри чамани жаҳон этиб кет.

Бедардларинг жафоларидин
Фарёд чекиб, фиғон этиб кет.

Дунё чаманини булбулисен,
Гул шохида ошиён этиб кет.

Эй ашк, кўзимни мактабидин,
Ҳайрат сабақин равон этиб кет.

Олам чаманики бевафодур,
Бир оҳ била хазон этиб кет.

Ушшоқ мақоми бўстондур,
Азми раҳи бўстон этиб кет.

Мақсад на эди жаҳона келдинг?
Кайфиятини баён этиб кет.

Фoш этма улусқа ишқ сиррин,
Кўнгулда ани ниҳон этиб кет.

Кел, ишқ йўлида кўзларингни,
Эй Нодира, дурфишон эгиб кет.

* * *

Ҳар кимда агар бор эса осори муҳаббат,
Айлар анга маҳбублар изҳори муҳаббат.

Майхонаи ишқ ичра хуш ул ринди, тунлар
Бир журъа учун бор эса бедори муҳаббат.

Хушдур киши дунё ғамини қилса фаромуш,
Ложуръа чекиб соғари саршори муҳаббат.

Тут гайрдин, эй хаста кўнгул, доғини пинҳон,
Гар сўрса биров айлағил инкори муҳаббат.

Роҳат тиласанг ишқ биносини паноҳ эт,
Осуда эрур соян девори муҳаббат.

Болини уза борди нёдатга Масиҳо,
Хуршид эди чарҳда бемори муҳаббат.

Гар таънан ағёрдин, эй дил, ҳазар этсанг,
Олам элша бўлмағил иқрори муҳаббат.

Тасбиҳи риёий била мағрур эди зоҳид,
Тавфиқ топиб боғлади зуннори муҳаббат.

Эй Нодира, зуҳд аҳлини майхонада кўрсанг,
Дам урмаки, фош ўлмасин асрори муҳаббат.

* * *

Соқиде, махмурдурмен, жом тут,
Бир нафас тарки гамни айём тут.

Доми гамдин истасан, озодлиғ,
Соғари май субҳдин то шом тут.

Бода нўш эт, қилма беоромлиғ,
Айш ваҳшидур, замоне ром тут.

Эй пари пайкар, кўзумни манзари,
Хуш нишмандур даме ором тут.

Эмдиким, ошиқ бўлибсен, эй кўнгул,
Васлин истаб тарки нангу ном тут.

Гар кўнгул сайди санга мақсуд эса,
Ҳалқа-ҳалқа сунбулуини дом тут.

Васл жоми то сенинг илгингдадур,
Ўзни ё Жамшид, ё Баҳром тут.

Соф май гар нўш этарсен, дурдини,
Базли жоми ринди дурд ошом тут.

Васл аро ком истасанг, эй Нодира,
Эмди ўзни неча кун ноком тут.

* * *

Гулбуни назокатсен сайри боғу майдон эт,
Жилва қилмоқ истарсен, кўэларимда жавлон эт.

Гул чаманда шарм айлаб, ғунча мунфаил бўлсин,
Пардани кўтар юздин, лабларингни хандон эт.

Эй кўнгул, агар санга ёр васлидур мақсад,
Тарк айлаб оламни азми кўйи жонон эт.

Гар бизоат истарсен тарки суду савдо қил,
Ҳусн элига ошиқ бўл, дарду доғи сомон эт.

Ёр ёди бу оқшом кўнглум ичра меҳмондур,
Эй кўзум, даме анда ёш тўкуб чароғон эт.

Эй нигор, ҳажрингда мушкул ўлди жон бермоқ,
Кўрсатиб жамалингни, ўлмакимни осон эт.

Доғи ишқ асрорин нукта-нукта шарҳ эттим,
Нодира, ани элга фош қилма, пинҳон эт.

* * *

Дамеки лабларидин зоҳир этса ёр ҳадис,
Улусни хотирини айлагай шикор ҳадис.

Лабинг ҳадисини жон лавҳина савод эттим,
Кўзим қароси каби бўлди мушкбор ҳадис.

Гуҳар ўзини садаф ичра айлади пинҳон,
Чу зоҳир айлади ул лаъли обдор ҳадис.

Бири лабингни ҳадисидек обдор эмас,
Кўнгул саҳнфасина ёзмишам ҳазор ҳадис.

Калом чоғида ҳар сўзки зоҳир этди лабинг,
Садаф гуҳарларини қилди шармсор ҳадис.

Такаллум этди мулоқот лаъли нобинг ила,
Фасоҳат аҳли аро топди эътибор ҳадис.

Лабингдин айру тушиб, Комила, китобат ила,
Қаро либос кийиб қолди сўгвор ҳадис.

* * *

Хар қачонким деса ул лаъли шакарбор ҳадис,
Талх ўлуру тўтиа гуфтор ила бисёр ҳадис.

Гунгу лол ўлғусидур булбулу тўти ногаҳ,
Ул шакарлаб нафаси айласа изҳор ҳадис.

Билдилар чун ки жаҳон аҳли ҳадисини саҳиҳ,
Тонг эмас бўлса улус оғзида такрор ҳадис.

Ишқ асрорини изҳор қилиб фош этма
Ким, бу янглиғ демиш ул воқифи асрор ҳадис.

Лабидин сўрма ҳадисеки эрур тилға гарон,
Ёр нозук лабиға бермасун озор ҳадис.

Белини борлиғин қилди камарбанд аён,
Оғзи йўқ эрди, ани қилди падидор ҳадис.

Шарҳ этиб ёзмоқ учун лаъли лабингни сифатин
Комила айлади чун гавҳари шаҳвор ҳадис.

* * *

Жонимга жафолар била жонона қилур баҳс,
Ҳар лаҳза кўзумни ёши тўфона қилур баҳс.

Ул зулфи диловезини ишколини очмай,
Беҳуда надин тил узатиб шона қилур баҳс.

Зоҳид, мени девонага кўргузма таарруз,
Мажнунга қачон оқили фарзона қилур баҳс.

Куймоқ эрур ошиқ била маъшуқ тарийқи,
Бу маҳфил аро шамъ ила парвона қилур баҳс.

Камдур тўлин ой бўлса жамолингга баробар,
Хуршида қулоғингда(ги) дурдона қилур баҳс.

Бу марҳалада қолмади халқ ичра тафовут
Бу турфаки оқил била девона қилур баҳс.

Оташмидур*, эй Нодира, бу мадраса аҳли,
Ҳар нечаки таслим этарам ёна қилур баҳс.

* Оташ бу ерда итоатсиз-саркаш маъносиди.

* * *

Куйма деб айламади ҳеч киши парвонага баҳс,
Оқил эрсанг на қилурсан мени девонага баҳс.

Шиша саршори маи ноб эрур сўрма сабаб,
Лабидин нашъа топар айлама паймонага баҳс.

Шўхлик бирла Хўтан даштида Мочин кийги,
Бўлди расво, қилиб ул наргиси мастонага баҳс.

Сари зулфи гириҳин очмоқ эмасдур осон,
Бесабаб айлама машшота бугун шонага баҳс.

Сел саҳрода қилур шавқ ила жавлон, лскин
Чуғзни душманидур айласа вайронага, баҳс.

Дардлиғ қиссаи ишқимни эшитди Фарҳод,
Телба Мажнундек ани қилса бу афсонага баҳс.

Айладинг жаҳд ила таъмири муҳаббат обод,
Ким қилур, Нодира, бу ҳиммати мардонага баҳс?

Бевафодур бу жаҳон суду зиён барча абас,
Ким ғами айши баҳор ила хазон барча абас.

Бўлма андишани савдоси била саргардон,
Йўқу бори ғамидин ваҳму гумон барча абас.

Топмаса ёр жанобиға шараф бирла қабул,
Оҳу фарёдинг ила шўру фиғон барча абас.

Бўлмаса ошиқа гар ёр висоли мақсуд,
Орзуи ҳаваси жону жаҳон барча абас.

Фуқаро ҳолиға гар боқмаса ҳар шоҳ, анга
Ҳашмату салтанату рифъату шон барча абас.

Шоҳ улдурки, раййятга тараҳҳум қилса,
Йўқ эса қоидаи амну амон барча абас.

Нодира, бўлмаса гар ишқ ўтини таъсири,
Алами зоҳир ила доғи ниҳон барча абас.

* * *

Қудурат лавсидин дунё мулаввас,
Қилурму доманин доно мулаввас.

Тамаъ завқи гирибонгир бўлғоч,
Бўлур домони истиғно мулаввас.

Жаҳон сар то ба по олудалиғдур,
Узингни қилма сар то по мулаввас.

Узини қилмади пайдо жаҳонда,
Тамаъдин бўлмади анқо мулаввас.

Жаҳон ҳаммомиға кирганлар охир,
Мутаҳҳар чиққусидур ё мулаввас.

Қачон зоҳидни акси тушди майға,
Ки жом олудадур, саҳбо мулаввас.

Ал урса, Нодира, дарёға зоҳид,
Бўлур бошдин аёғ дарё мулаввас.

* * *

Манга ишқ ичра савдон жунун бас,
Жаҳон иқболидин бахти нигун бас.

Бу базм ичра фиғону нолишимдин
Навои чангу савти арғунун бас.

Манга дайр ичра асбоби тажаммул,
Суроҳи бирла жоми лолагун бас.

Анинг кўйига ҳар тун азм этарга
Чароғи барқи оҳим раҳнамун бас.

Ҳалок этмак учун душманларига,
Ғаму ҳасрат била дарди дарун бас.

Жунун даштини саргардонидурмен,
Рафиқим ушбу водийда қуюн бас.

Муҳаббат доғини изҳор этарга
Юракда, Нодира, бир қатра хун бас.

* * *

Мени этгил дардлиғ кўнглумдин, эй гардун, халос,
Ё кўнгулни қил мени бесабру сомондин халос.

Қил ўшал қулдирки жонни хожага қилса нисор,
Бевафодур улки, истар бўлса султондин халос.

Бевафодур ҳусндин то қилмадим қатъи назар,
Бўлмадим ташвиши кўзгу қошу мижгондин халос.

Ошиқ ўлдим ғам гирибонимдин олди, Нодира,
Ичмадим то бир оғиз май, бўлмадим ондин халос.

* * *

Таҳаммул ҳаддин ошти, эмди афғон этмасам бўлмас,
Улусни хотири жамъин паришон этмасам бўлмас.

Гирибон чок, бағрим порадур, бошимда юз савдо,
Бу ҳолат бирла азми кӯи жонон этмасам бўлмас.

Муҳаббат кӯида ночордур ошиққа ҳайронлиғ,
Таҳайюр кул қилиб ойна сомон этмасам бўлмас.

Кўнгуллар каъбасин бир-бир зиёрат айладим, эмди
Тавофи Маккау тахти Сулаймон этмасам бўлмас.

Гараз ийди висолингдур кўнгулға, эй ҳилол абру,
Юзингни ойиға жонимни қурбон этмасам бўлмас.

Бу оқшом солди зулмат олами ҳижрон қаро шом,
Қилиб ёдингни ашкимдин чароғон этмасам бўлмас.

Мени ошиқ дебон тийри маломат ёғди бошимга,
Улусдин, Нодира, дардимни пинҳон этмасам бўлмас.

* * *

Ёр манго ғайри жафо айламас,
Ваъда қилиб, анго вафо айламас.

Шум рақибеки адоват қилур,
Қофир эрур, ёди худо айламас.

Мужиби ҳайронлиғ эрур жилваси.
Ойнадин шарму ҳаё айламас.

Зоҳид иши макр ила тазвирдур,
Тоати берӯи риё айламас.

Кўзларидур соҳир, ўшал қоши ё
Новаки мижгонни хато айламас.

Қайси чаман булбулидур, ким анинг
Гулшани ишқида наво айламас.

Нодира ул ёрни васлин тилаб,
Субҳу масо тарки дуо айламас.

* * *

Қилмағил зинҳор изҳор эҳтиёж
Ким, азиз элни қилур хор эҳтиёж.

Ҳеч ким оламда форигбол эмас,
Ҳар ким ўз миқдорича бор эҳтиёж.

Ганжи ҳуснунгни закогин бер манга,
Сен ганийсан, менда бисёр эҳтиёж.

Кўзларим айлар юзингни орзу,
Ким, эрур кўзгуя дийдор эҳтиёж.

Мустаманд этти мени муҳтожлик,
Қилди ҳожатмандинг, эй ёр, эҳтиёж.

Гар тиларсен обрў аҳбоб аро,
Айлама зинҳор изҳор эҳтиёж.

Қил раво албатта ошиқ ҳожатин,
Боқмағил арз этса агёр эҳтиёж.

Бир тараҳҳум зоҳир этсанг нетгуси,
Қилди ҳуснунгга мени зор эҳтиёж.

Ер васлини тиларман, Нодира,
Айлади кўнглаумни афгор эҳтиёж.

Кетди ҳушим ул париваш жилва оғоз айлагач,
Уртади жон пардасин мутриб наво соз айлагач.

Тонг эмас қилса юзи машшотани бедасту по,
Айлади ойнани сув, чеҳра пардоз айлагач.

Лаблари тўкти табассум шаҳдидин оби ҳаёт,
Кўзлари юз фитна барпо айлади ноз айлагач.

Ноз бирла боғбони сунъ бу гулзор аро
Сабзу хуррам қилди сарвингни сарафроз айлагач.

Фурсати умри киромий этганин расво кўнгул,
Билди ғафлат уйқусидин кўзларин боз айлагач.

Сайд этар бир дамда олам аҳлини мурғи дилин,
Қошларин шоҳин этиб, кўзларни шаҳбоз айлагач.

Вомиқу Фарҳоду Мажнундин муқаддам билди ёр,
Нодира ишқини ошиқликда мумтоз айлагач.

Кўзларим муштоқдур дийдор учун рухсора оч,
Пардани юздин, кўзим қилгунча бир наззора оч.

Пардаи нозу ҳаё хомуш лаълингдин кўтар,
Икки гул баргини бир-бирдан гаҳи гуфтора оч.

Бесутун тоғида кўп жон чекмагил, эй Кўҳкан,
Кўкрагимдин жўйи шир* ўрнига ўтлуг ёра оч.

Эй кўнгул, дуди фиғонингдин кавокиб тийрадур,
Оҳ кўп чекма, ҳижоби собиту сайёра оч.

Шавқ комил бўлса махлас кўчаси масдуд эмас,
Эй шарар, бир жазба бирла роҳи санги хора оч.

Мунча пинҳон доғким, эй жон, фалак қўйди санга,
Ёр агар келса, гирибонингни айлаб пора оч.

Нодира, оҳи дилу шўри жунун барпой қил,
Ушбу лашкар бирла олам мулкани якбора оч.

* Жўйи шир — сут ариги.

Тийра дилман шона зулфингни паришон айлагач,
Субҳи айшим шоми ғамдур чеҳра пинҳон айлагач.

Солди ишқ аҳлиға растохез ҳижрон офати,
Оҳни сарсар қилиб, ашкимни тўфон айлагач.

Барги гул келтирмади ул ҳусн анвориға тоб,
Қилди гулларни хазон сайри гулистон айлагач.

Лаълидин дардимга дармон айлар эрди васл аро,
Чора қилмас мубталои дарди ҳижрон айлагач.

Бенавоман дайр аро соқийни истиғносидин,
Жомни йиғлатди мийно бағрини қон айлагач.

Чобукеким, ғамза тиғи бирла ушшоқ аҳлини
Қатлиом айлар кўзи, майдонда жавлон айлагач.

Нодира гар васл давронин ғанимат билмади,
Ўртанур эрди хаёли шоҳи даврон айлагач.

* * *

Эй кўнгул, ёр учун жаҳондин кеч.
Ҳаваси боғу бўстондин кеч.

Анга ўзлук била етиб бўлмас,
Истасанг ёр васли, жондин кеч.

Олам аҳлида чун вафо йўқтур,
Бир йўли яхши-ю, ямондин кеч.

Бўлғил анқои Қофи истиғно,
Эй ҳумо, мушти устухондин кеч.

Бўлдинг, эй жон, асири шаҳри фано,
Ким деди мулки жовидондин кеч.

Кеч дединг ёру ошнолардин,
Манга лекин дема фалондин кеч.

Нодира шўри ашқи дарёдур
Ушбу дарёи бекарондин кеч.

Васли ёр истасанг жаҳондин кеч,
Ҳарна мақдуринг ўлса ондин кеч.

Тиласанг васл, ўт жаҳон ғамидин,
На жаҳон, балки жисму жондин кеч.

Бир назар қомати хиромига боқ,
Муддате умри жовидондин кеч.

Бордур олам биноси ваҳму гумон.
Эй кўнгул, ваҳм ила гумондин кеч.

Бўлмағил яхши-ю, ямонга тараф.
Бехуд ўл яхши-ю, ямондин кеч.

Кўйи туфроғида нишиман қил,
Сайри гулзору бўстондин кеч.

Ёрким ер тубида пинҳондур,
Нодира, моҳи осмондин кеч.

‡ * ‡

Май ичсанг, эй кўнгул, элдин ниҳон ич,
Лаби ёди била май ройяон ич.

Агар ғамдин халос ўлмоқ тиларсен,
Суроҳийдек шароби арғувон ич.

Кўнгул, шодоб эдинг васли майидин.
Лабидин айру тушдинг, эмди қон ич.

Кириб майхонага ғамдин амон топ,
Дамо-дам жом тут, май ҳар замон ич.

Майи ноб эл иёрига маҳақ(дур).
Ўзингни айламакка имтиҳон ич.

Будур мазмуни мавжи бодаи ноб.
Ки саҳбо пийрни айлар жавон ич.

Санга, эй Нодира, жоми муҳаббат,
Чу сунди соқии ширин забон, ич.

* * *

Эй жамолинг сабоҳат ичра сабиҳ,
Хусн эли зумрасида сабзу малиҳ.

Бўлма мағрур муддаи сўзина,
Ани қавли сақимдур, на саҳиҳ.

Мен каби лофи ишқ уриб зоҳид,
Элга расволигини қилди сариҳ.

Лабларингдур Масиҳу Хиэр хатинг,
Сендин истар ҳаёт Хиэру Масиҳ.

Куфру ислом элига зулфунгдин
Иқди зуннору ҳалқаи тасбиҳ. .

Тарки ишқ эт, деди манга зоҳид,
Демади ҳеч телба мунча қабиҳ.

Нодира возиҳи маонийи шавқ,
Анга таслим этар шарифу вазиҳ.

* * *

Роҳати руҳ эрур нашъаи роҳ,
Бода ичмак керак, эй аҳли салоҳ.

Ишқ фатвосида ушшоқлара
Мастлиғ алзам эрур, бода мубоҳ.

Нечаким зоҳид эрур соф замир,
Ичмайин май топа олғайму салоҳ.

Руҳи покеки, анинг турбатини
Тавф этар кунда ҳужуми арвоҳ.

Айрилиб кўз хати рухсорингдин,
Тийра бўлмиш кўзима шому сабоҳ.

Оразин шарҳини ёзмоққа керак,
Ою кун сафҳасидин юз алвоҳ.

Ёр чун бўлди назардин ғойиб,
Эй кўзум, йиғла сабоҳ ила равоҳ.

Кўй насиҳатни манга, эй носих,
Панд ила телба топорму ислоҳ?

Комила, майкадага азм эттим,
Фатҳи боб айла манга, ё фаттоҳ.

* * *

Бўйлаким нутқи равон бахшинг эрур поку малиҳ,
Тилға келтурма адаб бирла ибороти қабиҳ.

Ишқ даъвосини беморлиғ айлар исбот,
Улки бемор эмас, йўқ ани даъвоси саҳиҳ.

Ногаҳон кўрса хиромингни бўлур шарманда,
Боғбон айлади сарвини қадингдин таржиҳ.

Ҳақ жанобида топар мартабаи Исмоил
Ишқ тиғи била ҳар кимса агар бўлса забиҳ.

Равнақи шом эрур холу хатинг узра савод,
Баски рухсору буноғўшинг эрур субҳи сабиҳ.

Тўтии нутқим эрур гулшани гуфтор ичра,
Сўзда шаккар шикану нутқу такаллумда фасиҳ.

Нуктаи ишқни ҳар бесару по фаҳм эгмас,
Дема агёрга асрори муҳаббатни сариҳ.

Риштаи ҳоли эди дайр била савмаада,
Ким бараҳман деди зуннор ани, зоҳид тасбиҳ.

Партави меҳринг ила Комилани куйдирдинг,
Ким эмас кўкда қуёш ваҷҳи жамолингча вазиҳ.

* * *

Фироқинг оташидин оҳу оввах,
Ки тоқат айламас бу ўтқа дўзах.

Юрак захмида пайдо бўлди йўл-йўл,
Ўқинг пайкони гўё эрди рах-рах.

Бале бир-бирга ошиқ бирла зоҳид,
Мухолифдур нечукким ўт била ях.

Шаҳ айлар маснади ноз узра ором,
Мени девонага бас хоки гўлах.

Жаҳон, эй Нодира, эл мақталидур,
Эмастур жон осойиш бу маслах.

* * *

Агар бўлса кишининг, ёри фаррух,
Муборакдур юзи, дийдори фаррух.

Қани ул ёрдек ширин шамойил,
Жамоли дилкашу атвори фаррух.

Менинг ёрим парилар шоҳи эрди,
Лаби шаҳду шакар, гуфтори фаррух.

Ниҳоли қомати сарви хиромон,
Юзи гул, лаъли шаккарбори фаррух.

Эрур майхона файзи майманатлиғ,
Лабо-лаб, соғари саршори фаррух.

Манга зоҳид юзидур номуборак,
Ва лекин жуббау дастори фаррух.

Бўлубдур Нодира мумтози маъни,
Каломи равшану ашъори фаррух.

* * *

Риёу ҳирсу тамаъ савтидур таронаи шайх,
Эшитмаким, ҳама афсун эрур фасонаи шайх.

Санамлар ишқина тоқат қилолмайин ночор,
Ешунди савмаага зуҳд ўлиб баҳонаи шайх.

Риёу зарқ тарийқида ташнаком ўлур,
Сароби баҳри хаёлоту бекаронаи шайх.

Хамуш этарман ани бир шарори оҳ била,
Агарчи тез эрур ўт каби забонаи шайх.

Кўнгуллар ўлди совуқ суҳбатидин афсурда,
Эрур чу боди хазон оҳи ошиқонаи шайх.

Берур ғурур ила оройиши фашу дастор,
Ки худнамолиғ эрур зеби корхонаи шайх.

Топилса, Нодира, бир шайхи орифи комил,
Бошим ҳавосин этай назри остонаи шайх.

* * *

Ёр керак ошиқа, менда севар ёр йўх,
Дарду ғамим беадад, сўргали ғамхор йўх.

То абад обод ўла шаҳри фано кўчаси,
Жаннат эрур ошиқа андаки озор йўх.

Бўлди хаёлинг била кўнглум уйи дилкушо,
Келки, бу вайронада сояи девор йўх.

Маҳфили айём аро мояи айшу нашот,
Барча муҳайё манга, ҳайфки дилдор йўх.

Ғунчау гул тенг эмас лаълинг ила оғзинга,
Гулда шакар хандау ғунчада гуфтор йўх.

Ўтса хиром айлабон жилва била чобуким,
Етмас анинг қаддиға сарвда рафтор йўх.

Элга не тонг айласа оху фиғоним асар,
Манга букун, Нодира, ёрдин осор йўх.

* * *

Боғ сайр эт, карами довара бох,
Гулни бошидаги тожи зара бох.

Худи заррин манга оҳим шарари,
Шамъ фарқи сарида миғфара бох.

Қон тўкар ғамзаси, мижгонлари ҳам,
Кўзи қатлимға чекан ханжара бох.

Ҳажр тиғи била бағрим юз чок,
Ани ҳар чокида юз минг яра бох.

Шамъ янглиғ қия шурки заррин,
Дуди оҳимдин этан қарқара бох.

Ваҳшат айларму кийик Мажнундин,
Манга эй кўзлари оҳу-бара бох.

Нодира, даҳр элини сарҳуш бил,
Соқин давр алида соғара бох.

* * *

Ул пари пайқарки ҳажридин жаҳоним бўлди талх,
Шарбати лаълидин айру коми жоним бўлди талх.

Войким, жоми висолидин фараҳ топти рақиб,
Ишратим, эй соқин ширин забоним, бўлди талх.

Коми жон васлингда ширин эрди мен масти ғурур,
Эмди ҳижронингда, эй номеҳрибоним, бўлди талх.

Не ҳаловат кўргамен ҳажрингда бу майхонадин,
Нашъа захр ўлди, шароби арғувоним бўлди талх.

Себи ғабғаб бирла унноби лабиғ ҳижронида
Меваи алвони боғу бўстоним бўлди талх.

Шарбати лаълингдин айру топмадим жон лаззатин
Комима ишрат майи, эй дилситоним, бўлди талх.

Васл давронида айшу ишратим жовид эди,
Нодира, ҳижронда айши жовидоним бўлди талх.

* * *

Манга лаълингдин айру коми жон талх,
Эрур андин шароби арғувон талх.

Эрур гул мавсуми булбул нашоги,
Бўлуи айши ани фасли хазон талх.

Жаҳондин кетди ул шоҳи жаҳоним,
Манга бўлди фироқида жаҳон талх.

Севарман ёрни, йўқким рақибим,
Нечукким яхшидур ширин, ямон талх.

Фироқинг заҳридек қотил эмасдур.
Ҳалоҳил бирла қилдим имтиҳон талх.

Фараҳ кўз тутма ҳижрон шарбатидин.
Эрур заҳри ҳалоҳил бегумон талх.

Манга йўқдур ҳаловат сендин айру,
Ки бўлмиш рўзгорим ончунон талх.

Агар томса кўзумдин қатраи ёш,
Бўлур дарёдаги оби равон талх.

Манга, эй Комила, лаълидин айру.
Агар шаккар есам бўлғай даҳон талх.

Инонма лофи муҳаббатдин элга урса занах,
Ки бордур ишқ ила зоҳид ароси юз фарсах.

Фалак ажусасидур турфа шўхи ғаддора,
Ки неча шайхдин олди кўнгулни айлади шах.

Ҳарир пираҳанинг риштасиға не нуқсон,
Ярамни тиккани андин иноят эт, бир нах.

Нечук таҳаммул этар муштпайкари хокӣй,
Ки тоқат этмади ҳижрон азобиға дўзах.

Ҳарис меъдаси тўлмас жаҳон хирожи била,
Наким йўлуқти анга қилди дохили матбах.

Бу барча ажз ила исботи нотавонлиғдур,
Ки мўр қилди Сулаймонға туҳфа пой малах.

Вубол Нодира ёр олида рақиб юзи,
Нечукки юз уза нуқсони ҳусн әрур озах.

Тушти оҳимдин бу оқшом чарх майдониға дуд,
Ким асар қилди фалакни меҳри тобониға дуд.

Баҳри ашкимдин рутубат кетти то таҳтассаро,
Етти оҳимдин фалак тоқи намоёниға дуд.

Кеча ул гесу таманносида чектим оҳлар,
Тонг эмас андин туташса чарх айвониға дуд.

Шамъи рухсорини атрофида печутоб урар,
Турфа ўхшар ёрнинг зулфи паришонига дуд.

Шамъдек ўртаб танимни эҳтиёт эт дудини,
Ким керакликдур саводи хатти райҳониға дуд.

Ёр ушшоқина шамъи жилва равшан қилмасун,
Ким тушар андин рақибни рў сияҳ жониға дуд.

Куйди бағрим «оҳ» мисраини иншо айлагач,
Тушти андин Нодира авроқи девониға дуд.

Ўтди кўксимдин ўқинг, сарви равондин берди ёд,
Захмларким қолди андин гулситондин берди ёд.

Меҳнати ҳижрон аро нокомлиғ чекканлара
Васл аро ўлмак ҳаёти жовидондин берди ёд.

Огаҳ этди элни ашким собиту сайёраси,
Дуди оҳимдур фалакда қаҳкашондин берди ёд.

Айлагач барбод айшим ҳосилин ҳижрон ели,
Ошноларға сориг рангим самондин берди ёд.

Воқиф ўлдим даҳр боғини гули раъносидим,
Ким баҳори ранг келтургач хазондин берди ёд.

Ёридин айрилди деб ҳар кун манга даври фалак
Кўргузиб меҳрини, ул номеҳрибондин берди ёд.

Нодира қилғоч муҳаббат нашъасидин гуфтуғў,
Лаззати шеъри Умар соҳибқирондин берди ёд.

* * *

Ул сарвки бордур ани мавзун қади озоd,
Машшота учун шона чекар зулфиға шамшод.

Мардумлиғ ила айлади ул ой мени расво,
Найранг ила худ телба қилур элни паризод.

Қоши қиличи бирла қилур қатл дамо-дам,
Ушшоқларин икки кўзи бўлғали жаллод.

Ул ғамза санга жавру жафо илмин ўқутти,
Афсуски, таълими вафо бермади устод.

Сен тарки вафо қилдингу бадмеҳрлиғ этдинг,
Ёринг(ни) фаромуш қилиб, айламадинг ёд.

Оҳим шарари қилмади кўнглингни мулойим,
Ҳарчанд мулойим бўлур ўт тобида фўлод.

Барпой тутиб қоидаи меҳру муҳаббат,
Тарк айламадинг, Нодира, давлат уйи обод.

* * *

Чун мендин узди меҳрини ул ёри муътамад,
Бегона бўлди бир-биридин жон ила жасад.

Бўлсам фироқ лашкаридин мунҳазим, нетонг,
Сабру сабот черикидин етмади мадад.

Мен нотавону хастани ул ой жамолидин
Маҳрум қилди толеи баргашта, бахти бад.

Йўқ оғзининг сўроғида, эй жон, нишон тилаб
Тушдинг адам тарийқина гумдур санга балад...

Ҳар кимки топса ишқ адабгоҳида қабул,
Қилмас ани такаллумини ҳеч кимса рад.

Дарди фироқ шиддатидин билди Нодира,
Дўзах азобидин гами ҳижрон экан ашад.

Шукр бориким ишим топмади рад,
Ишқ бурҳони манга эрди санад.

Куфру ислом элига сен маъбуд,
Каъбау дайрдур икки маъбад.

Ғам ҳужум этса, раҳи майкада тут,
Риндлар ҳимматидин иста мадад.

Дайр пири қадаҳу мийнодин
Фитна яъжужи учун боғлади сад.

Ишқ дарсини на билсун зоҳид,
Эмди оғоз қилнбдур абжад.

Боғ сайрина хиромон ўтти,
Сарв рафтору бути мавзун қад.

Айлади Нодираға арзи висол,
Иўқса масдуд эди роҳи мақсад.

* * *

Бординг назаримдин, эй паризод,
Мен қулни ду бора қилмадинг ёд.

Ҳажр ичра фироқ шиддатидин,
Юз нолау сад ҳазор фарёд.

Қонлиғ кўнгул ичра мадди оҳим,
Андоғки, чаманда сарви озод.

Мижгон ила наргисингдин, эй шўх,
Касб айлади қон тўкарни жаллод.

Мен оҳ ила тоғни сув қилдим,
Кунд айлади тешасини Фарҳод.

Фарёдки ҳажр тундбоди,
Айшим чаманини берди барбод.

Дин Нодирадин камол топди,
Иқбол рафиқу мулк обод.

* * *

Ажални дастидин юз доду фарёд,
Ки умрим ҳосилини берди барбод.

Музайян қилма тарҳи истиқомат,
Жаҳони бебақодур суст бунёд.

Кўнгул қасри муҳаббат доғи бирла
Муаббад то абад маъмуру обод.

Жаҳон маккора золи бевафодур,
Вафо бирла кўнгулни қилмади шод.

Қани Фарҳод ила Мажнун нишони,
Қани Ширину Лайли айлағил ёд.

Алойиқ барча занжири амалдур,
Қўяр андоғки доми ҳийла сайёд.

!

* * *

Маҳон боғида, эй ҳури паризод,
Хижилдур қоматингдин сарву шамшод.

Тағофул бирла қон тўкмак фанида
Кўзинг шогирди шўху ғамза устод.

Хиромон келгил, эй сарви равоним,
Қадинг нахлини бисёр айладим ёд.

Мени ул ой висолидин айирдинг,
Алингдин, эй фалак, юз доду фарёд.

Манга ҳажр ичра, эй гардун, жафо қил,
Ки бўлдим дарду ғам чекмакка мўътод.

Риёзат бирла кўнгулга сафо бер,
Бўлуру ойна сайқал бирла фўлод.

Тилар нолон кўнгул тандин фароғат,
Бу булбулни қафасдин айла озод.

Гар эрса Каъба таъмири мурудинг,
Кўнгул вайронасини айла обод.

Фалак жаври била ул ой фироқи,
Манга, эй Нодира, бас мунча бедод.

Фурқат ичра қон ютуб ғам бирла чектим оқи сард,
Ким хазон авроқидек бўлди юзим ҳажрида зард.

Йўлида бошимни фарши раҳгузори айладим,
Бок эмас жону таним бўлса аёғ остида гард.

Кўрди дардимни табибу тишлади бармоғини,
Айдиким: «Йўқдур давоси ишқ дардидур бу дард».

Толиби дунё, гирифтори каманди ҳирс ўла,
Пой банд ўлмас тааллуқ домиға озода мард.

Бўлма ғофилким санга қасд этти ҳижрон лашкари,
Эй кўнгул, тортиб синони оқни қилгил набард.

Нотавон жисмимда ҳар ёндин намоён доғлар,
Ким бисоти ишқда бу устухонда каъбу нард.

Гулшани васли сўроғини тополмай Нодира
Бўлди (бу) саргашта ҳижрон даштида водий навард.

* * *

Утди нашот фурсати, келмади ёрдин хабар,
Бўлди кўнгул сўроғида хастау зору дарбадар.

Сарв чаманда бош чекиб гуллар очилса тонг эмас,
Ваҳ. неча сарви гулбадан қилди бу боғдин сафар.

Улки замона базмида айлади сарбаланд ўзин,
Бошдин-оёққа шамъдек ўртади қисса мухтасар.

Фасли баҳор гул очар меҳру вафо риёзида,
Ҳажрида лола баргидек доғ ила қон бўлиб жигар.

Дашти жунун насимидек телба кўнгул хаёл ила
Топмади сарбасар юруб ёр сўроғидин асар.

Дарди дилингни, эй кўнгул, сўроғоли келса ёр ити,
Қўй жигарингни олиға, хайри таоми моҳазар.

Гарчи фироқ дардидин бўйла низор ўлмишам,
Нодира ҳоли зорина солмади ёр бир назар.

Ҳар табу тобеки ул шамъи шабистонимдадур,
Тоблардурким дамо-дам риштаи жонимдадур.

Ҳар ғубору гардким етмиш ани домониға
Ул ғубору гард мавжи чашми гирёнимдадур.

Гар ғубори хоки роҳин айласа бежо насим,
Сабру бетоқатлиғи табъи паришонимдадур.

Топмасун тағйир ул рашки чаман ранги дебон,
Лола янглиғ доғлар кўнглумдаги қонимдадур.

Етмасун, ё раб, насими сард ул шамшодаким,
Шуълалар ҳар лаҳза ўтлуғ дуди афғонимдадур.

Риштаи жоним самуми ваҳм бирла титранур,
Гар сабодин жунбише сарви хиромонимдадур.

Ҷисму жон хокистар ўлғай жумла рағни ўртагай,
Бўйла ўтким ишқидин бу қалби сўзонимдадур.

Барча эл кирдориға таҳсин этиб айлар дуо,
Хўблиғким, Нодира, Ҷамшиди давронимдадур.

* * *

Қилма ғурур, эй кўнгул, кимга жаҳон вафо қилур,
Кимники сайд айлади ғусса била фано қилур.

Меҳру мурувват аҳлига чарх муҳаббат айламас,
Жавр ила икки ёрни бир-биридин жудо қилур.

Бодан лоларанг ичиб, чеҳрасин арғувон этиб,
Ошиқи мустамандини рангини қаҳрабо қилур.

Гулшани васлин орзу қилса кўнгулни булбули,
Ер юзини ёд этиб, нола чекиб, наво қилур.

Золи фалакни, эй кўнгул, макридин айлағил ҳазар,
Йўқса сени фириб ила домиға мубтало қилур.

Мен сени мустамандингам, ори худои ламязал,
Қилса биравни подшоҳ, бирни анго гадо қилур.

Эмди худо ризосини Нодира ихтиёр этиб,
Элга адолат айлабон тавбаи раббано қилур.

Рухин кўрмайин манга армон эрур,
Кўнгул ичра юз навъ ҳирмон эрур.

Жаҳон ичра тушди баче рустахез
Магар жилва бирла хирмон эрур.

Улус барча фарқиға айлар нисор,
Агар жонлар олмоққа фармон эрур.

Масиҳо каби лаъли жонбахшидин
Ҳама дарди ҳижронға дармон эрур.

Қизил гул каби тийри мижгонидин
Кўнгул, баски, чоки гирибон эрур.

Ани ҳажрини дардидин ҳар кеча,
Манга нолау, оҳу афгон эрур?

Бу олам аро ёринги, Нодира,
Висолини топмоқ на имкон эрур.

* * *

Манга ул сарв қад пайғомин, эй боди сабо, келтур,
Ғубори мақдамидин кўзларимга тўтиё келтур.

Вафо қонунидин савту тараннум айла, эй мутриб,
Ба ёди дўстон ушшоқ базмида наво келтур.

Сабо сориға гар тушса гузоринг ногаҳ, эй ҳудҳуд,
Сулаймон сори Билқис кўйидин бир марҳабо келтур.

Бўлубдур рўзгорим шоми ғам дайжуридек тийра,
Манга, эй меҳри тобон, муждаи субҳи сафо келтур.

Эрур тожи мурассаъ боиси дардисар, эй Мажнун,
Паришон мўи сардин шонаи боли ҳумо келтур.

Кўнгул кўзгусини, эй Нодира, ишқ ичра равшан қил,
Муҳаббат доғидин ойинаи гетийнамо келтур.

* * *

Ҳар замон ёд айлабон кўнглумга султоним келур,
Лутф бирла байтул-аҳзонимга меҳмоним келур.

Ғам диёринда мени ҳижрон ўти этмиш ҳалок,
Мужда етса васлидин дардимга дармоним келур.

Тушса меҳри кўнгулма беҳуд бўлиб фарёд этиб,
Ул замоне илгима чоки гирибоним келур.

Ҳар товушким келса, дерман ёрими овозидур,
Соя киргач, соғинурмен уйга жононим келур.

Гул юзини фикр айлаб, шомдин то субҳидам.
Йиғламоқдин кўз аро ёш ўрнига қоним келур

Ноладин тинмай сени ҳажринг аро булбул каби,
Демадинг, эй шоҳ, ул маҳжури нолоним келур.

* * *

Айладинг азми сафар, эй шаҳсуворим, яхши бор,
Энди сенсиз йўқ мени сабру қарорим, яхши бор.

Вақти рихлат етди, оҳанги сафар соз айладинг,
Ёрим эрдинг васл айёмида, ёрим, яхши бор.

Равшан эрди маҳфили имкон жамолинг шамъидин,
Яхшилар султони эрдинг, шаҳриёрим, яхши бор.

Етмайин осибиди ҳижрон чархи нофаржомдин,
Кўҳи ғам остида қолдим, ғамгусорим, яхши бор.

Сен қилиб азми сафар, мен қолмишам ҳасрат била,
Гарчи ҳажрингда хазон бўлди баҳорим, яхши бор.

Турфа мушкилдур видоъ этмоқ сенингдек ёр ила,
Кўкка етди нолаи беихтиёрим, яхши бор.

Заъфарондек сарғайиб ҳажрингда нолон қолмишам,
Сенсан, эй хуршид талъат, гулузорим яхши бор.

Нодира муштоқдур зинҳор келгайсан яна,
Мунтазирдур йўлга чашми интизорим, яхши бор.

* * *

Ёрнинг васли эмас озорсиз,
Гулшан ичра гул топилмас хорсиз.

Ҳар кишини бир муносиб ёри бор,
Мен ўшал оворадурман ёрсиз.

Ул париваш васлидин бўлдим жудо,
Роҳати дил қолмади дилдорсиз.

Ёр учун агёр дардин тортамен,
Кўрмадим бир ёрни агёрсиз.

Тан бузулди эмди роҳат қолмади,
Соя пайдо бўлмағай деворсиз.

Оразин кўр, бўлма зулфидин малул,
Бу жаҳонда ганж йўқдур морсиз.

Берма нисбат қаддига, эй боғбон,
Сарвдур бу боғ аро рафторсиз.

Ор қилмас таънап ағёрдин,
Ошиқи содиқни дерлар орсиз.

Нодира аҳволидин огоҳ ўлунг,
Эй мусоҳибларки, қолмиш ёрсиз.

Қон тўкар майдон аро ул қилса жавлон ҳар тараф,
Мавж урар дарё каби майдон аро қон ҳар тараф.

Ҳар қачонким азми майдон этса ул чобуксувор,
Титрашурлар ваҳшатидин аҳли майдон ҳар тараф.

Навбаҳор ўлди яна шамшод қадлар чекди бош,
Жилва айлар боғ аро сарви хиромон ҳар тараф.

Нотавон кўнглумни гам даштида дерлар хорпушт,
Чунки беҳад сончилибдур хори мижгон ҳар тараф.

Рухпарвар дур гулистони назокат боғ аро
Очилиб гул дафтари булбул ғазалхон ҳар тараф.

Қилдим ул кўз олдида дарди дилимни ошкор,
Чекти қатлимға сиёнлар хайли мижгон ҳар тараф.

Ўтти паррон ўқлари кўксумдин огоҳ ўлмадим,
Нодира, қолди юракда захми пайкон ҳар тараф.

* * *

Ёрдин айру кўзумни интизор этти фироқ,
Қолмади сабру қарорим беқарор этти фироқ.

Хоки пойингни кўзумга тўтиё қилмоқ учун,
Ихтиёрим бор эди, беихтиёр этти фироқ.

Ёрсиз девонамен маъзур, эй аҳли хирад,
Оқили даврон эдим, Мажнуншиор этти фироқ.

Васл аро пинҳон эди ҳоли дилим агёрдin,
Халқ аро расволигимни ошкор этти фироқ.

Айлабон жавру ситам хоки таним туфроғини,
Поймоли ҳодисот айлаб ғубор этти фироқ.

Васл гулзорида шохи гулдек эрди иззатим,
Бўлди айёми хазони ҳажр хор этти фироқ.

Йиғламоқ бирла берай сайқал кўзум ойинасин,
Орзуманди жамоли шаҳриёр этти фироқ.

Соқие, келтур қадақким, ёрсиз махмурмен,
Нашъан иқболими ранжи хумор этти фироқ.

Ҳажр шомиди сипеҳр анжумларидин қил қиёс,
Нодира, доғи дилимни ошкор этти фироқ.

Ёрдин айру мени бедилни зор этти фалак,
Ёшурун дарди дилимни ошкор этти фалак.

Кўзларимни кавкабафшон айлади мардум каби,
Маҳлиқоларнинг юзидин шармсор этти фалак.

Кетти ул хуршиди маҳпайкар, ани ҳижронида
Интизор айлаб кўзумни ашкбор этти фалак.

Ихтиёрим бор эди ҳар ишни қилсам ихтиёр,
Ёрдин айлаб жудо беихтиёр этти фалак.

Эрди хоки пайкарим андуҳ тоғидин гарон,
Поймоли хайли ғам айлаб ғубор этти фалак.

Ғунча гулшанда Азизи Мисрий истиғно эди,
То нашот изҳор этиб гул бўлди, хор этти фалак.

Қўймайин озоду хуррам дил, қилиб макру фусун
Кўп диловарларни марг ила шикор этти фалак.

Нодира, кўз тутма гардундин мурувватким базе,
Эътибори даҳрни беэътибор этти фалак.

* * *

Эй сарви равон надур хаёлинг,
Жон ўртади ваъдан висолинг.

Пайваста дуои хайр этармен,
Мақсудим эрур сени камолинг.

Ул ойни юзига баҳс этарсен,
Етмиш магар, эй қуёш, заволинг.

Зуҳд аҳлига салсабилу кавсар,
Басдур манга рашҳан зулолинг.

Чиқмасди ҳануз хату саводинг,
Мусҳафда муборак эрди фолинг,

Жамшидни жомидин зиёда,
Эй ринди гадо, синуқ сафолинг.

Ушшоқларинг ғамингда ўлди,
Йўқдур сени заррае малолинг,

Эй хаста кўнгул, фироқ ичинда,
Дам ургали қолмади мажолинг.

Эй Нодира, лофи ишқ урарсен,
Машҳури халойиқ ўлди ҳолинг.

* * *

Манга, эй фалак, қасди жон айладинг,
Фироқ илгида нотавон айладинг.

Сурайёдур оҳим ўқиға нишон,
Қадимни ўқиға камон айладинг.

Вафо кўрмадинг чархдин, эй кўнгул,
Фалакни баса имтиҳон айладинг.

Чекиб тийри мижгон қоши ёсидин,
Юрак доғин анга нишон айладинг.

Ёшурдинг лабинг донан холини,
Юзимни бу ғамдин сомон айладинг.

Висолини ҳижрон этиб, эй фироқ,
Латофат баҳорин хазон айладинг.

Юрак доғин, эй Нодира, ғайрдин,
Баса хўб қилдинг, ниҳон айладинг.

* * *

Эй мусоҳиблар, мени дардимга бир дармон этинг,
Ёр пайғомини деб мушкилларим осон этинг.

Қилмангиз қонлиғ кўнгул асрорини зоҳидга фош,
Муҳтасиб фаҳм этмасун, май шишасин пиңҳон этинг.

Эй пари рухсорлар, ишқ аҳлига рухсор очинг.
Жилва савдоси била ойинаи ҳайрон этинг.

Дам-бадам жавлон этиб, эй шўхлар, майдон аро
Хаста кўнглумни нишони новаки мижгон этинг.

Жилвагардур ҳар тараф гулгун қабо маҳбублар,
Эй муҳаббат аҳли, ёр истаб юракни қон этинг.

Бўлғусидур шоми ғам шамъи шаби ҳижронингиз,
Зинҳор, эй бенаволар, сўзи дил сомон этинг.

Қилманг, эй аҳбоб, ул рухсордин қатъи назар,
Лаблари ёқутини, албатта, қути жон этинг.

Нодира, шоҳим сафар қилди жаҳондин дўстлар,
Шамъ ёнлиғ ёш тўкиб, мотам тутуб афгон этинг.

* * *

Мулку жаҳоним, эй шаҳи даврон, тасаддуқинг,
Мулку жаҳон на бўлғусидур, жон тасаддуқинг.

Юз жоним ўлса лаҳзада қурбонинг айларам,
Васлим нисоринг ўлсину ҳижрон тасаддуқинг.

Гирён кўзумни ёшига наззора қилмадинг,
Гавҳарлар этди дидаи гирён тасаддуқинг.

Бир йўл мени қошимга кулиб келки, айлайин.
Молу манолу неъматини алвон тасаддуқинг.

Еткурса гар насим висолинг паёмини,
Қилмасму ўзни ошиқи ҳайрон тасаддуқинг.

Гулзори ҳусни сабзаи хаттинг баҳордур,
Файзи баҳору сайри гулистон тасаддуқинг.

Жону дилини санга фидо қилди Нодира,
Эй ёр, келки, бўлди дилу жон тасаддуқинг.

Бординг аҳбобга бир нома савод айламадинг,
Бизни расвои жаҳон эттингу ёд айламадинг.

На равоким, ўла ушшоқларинг ғусса била,
Бир боқиб ғамзадалар кўнглини шод айламадинг.

Эй кўнгул, ишқини ҳайрат била пинҳон тутдинг,
Хўб қилдингки, жунун ила фасод айламадинг.

Узмадинг ёрни зулфидин умидингни, кўнгул,
Риштаи жонинг эди қатъи мурод айламадинг.

Эй санам, бода ичиб юзни қизортиб майдин,
Оразинг моҳини хуршид ниҳод айламадинг.

Сенки бу даврда ҳуси аҳлига султондурсен,
Не учун ишқ элига адл ила дод айламадинг?

Нодира, айрилиб ул шоҳи жаҳонпарвардин
Офарин сенгаки, фарёд ила дод айламадинг.

* * *

Жамоли ёр истарсен, гулистондин тамошо қил,
Мени гирён кўзумни абри найсондин тамошо қил.

Нечукким ой шуои равшан ўлмиш меҳр тобидин,
Жамоли партавин хуршиди тобондин тамошо қил.

Эмас кўзгу даме кайфияти дийдоридин ғофил,
Тажаллий нашъасини чашми ҳайрондин тамошо қил.

Муҳаббат дардидин ошуфталиғлар тушти бошимға,
Мени ҳолимни ул зулфи паришондин тамошо қил.

Қамишдек банд-бандим ошёни нола бўлмушдур,
Фигоним дастгоҳини найистондин тамошо қил.

Кўнгул ташвишини зулфи паришонида кўргонда,
Жигар қон ўлдиғин ул лаъли хандондин тамошо қил.

Бўлуб Адҳам сифат як борағий оламни тарк этмак,
Бу ишни ҳазрати сайид Умархондин тамошо қил.

Эмас эҳсон жазоси ғайри эҳсон ҳиммат аҳлига,
Бу маъни Комила тафсири қуръондин тамошо қил.

* * *

Гулу лола мавсумидур қани ёри дилнавозим,
Назаримдин ўлди ғойиб санами сухантирозим.

Ҳама сайди орзудур бу жаҳон шикоргоҳе,
Нетайин қўлимдин учти бу маҳалда шоҳбозим.

Манга шамъи анжумандек на жунун эрур, на савдо,
Ки ёрутти ҳажр шомин кеча сўз ила гудозим.

Санга кўп эди муҳаббат, кам эди ғамингга тоқат,
Ки тамом бўлди гораг талабингда кўпу озим.

Манга орзу висолинг, манга муддао хаёлинг,
Назаримдадур жамолинг ҳама ноздур ниёзим.

Мадад этса бахт шояд, яна бир юзингни кўрсам,
Қадамингни кўзга сурсам, карам этса корсозим.

Кима айтайин ғамимни, на илож этай, на чора,
Санга етмади, дариго, кўп эди кўнгулда розим.

Дедим ишқ жазбасидин санга Нодира каломе
Ки ҳақиқат иқтизодур ҳама нуктаи мажозим.

* * *

Қолиб фурқат диёри ичра жононимни соғиндим,
Чароғи рўзгорим, муниси жонимни соғиндим.

Гулистондур висоли маҳфили, мен андалиб анда,
Гули айшим хазон ўлди, гулистонимни соғиндим.

Кўруб кўнглумда юз озор, эй бедард, таън этма,
Мурувват кўргузиб раҳм этки, султонимни соғиндим.

Чаманда жилва қилди, сарву гул ҳам сабза бош чекди,
Қади сарву юзи гул, хатти райҳонимни соғиндим.

Хавойи ишқ саргардониман, орому сабрим йўқ,
Паришон заррадек хуршиди тобонимни соғиндим.

Кўзимдин ёш тўкиб, гирён бўлиб, қон йигламай найлай,
Ки ҳангоми такаллум лаъли хандонимни соғиндим.

Манга даври фалакдин бўлмади бир лаҳза осойиш,
Паришонҳолман султони давронимни соғиндим.

Арабдан то Ажам машҳур эди ул шоҳлар шоҳи,
Скандар салтанатлиғ шоҳи Туронимни соғиндим.

Қизил қондур кўзим ёши, сабо еткур саломимни,
Ғули садбарг янглиғ пок домонимни соғиндим.

Тикарман Нодира ғам йўлида коза Зулайходек,
Ким ул Юсуфлиқо султон Умархонимни соғиндим.

* * *

Муддатедурким, жаҳон аҳлига йўқдур улфатим
Балки ўзлукдин малул этмиш мени ўз суҳбатим,

Тийрадур ул ойдин айру ҳажри шони масканим,
Нуқли ғам бўлмиш гизо, хуни жигардур шарбатим.

Муддао бир ёр эди оламини гиру доридин,
Йўқса бу дунёни ғавғосига йўқдур рағбатим.

Эй сипеҳри бемурувват, меҳру моҳингни нетай,
Кетти ер остига султони ҳумоюн талъатим.

Орзу қасрини бунёд айладим меҳнат била,
Бузди селоби ҳаводис зоеъ ўлди меҳнатим.

Эй мусоҳиблар, тирикдур деб гумон этманг мени,
Жисмдин жони азизим кетти, қолмиш суратим.

Ер ҳижронида йўқдур бору йўқумдин асар,
Не ўлукман, не тирик, маълум эмас моҳиятим.

Арсан мулки жаҳон ҳарчанд фармонимдадур,
Сенсиз, эй оромижон, манзур эмас бу давлатим.

Шарбати васл истадим заҳроби ғам бўлди nasib,
Найлайин мен ҳам азал кундан бу эрса қисматим.

Нодира, дунёга ҳаргиз эътимодим қолмади,
Кетти иқлими адамга шоҳи Доро шавкатим.

* * *

Неча кун бўлди кетибдур ҳам анисим гамкашим,
Ғам биёбонида дард айтурға йўқдур бир кишим.

Дуди оҳим чиқса гардунға саропо чирмашур,
Тоқатим тоқ ўлди Жайхундек оқиб кўздин ёшим.

Бу жудолиқ ҳажрида афғон чекиб шому саҳар,
Келғил эй ҳамхона, ортибдур сенингчун нолишим.

Даҳр ичра борму мендек айру гулрухсоридин,
Эй рафиқим, бу жиҳатдиндур сенинг бирла ишим.

Мунисим, келғилки, изҳор айлайин дарди дилим,
Нукта ёзмай неча кунлардин бери қотти бошим.

Ғамда ўлдум, гуссада куйдум, нложим топмадим,
Эмди ҳасратлар билан кечсун мени ёзу қишим.

Оҳким зулми фалакдин бўлди ахгар Нодира,
Сабру оромим кетиб, ўртаб куяр ичу тошим.

* * *

Кўзум ҳайратфизодур, азми майдон айласун шоҳим,
Кўнгул майдонида бир лаҳза жавлон айласун шоҳим.

Саманди ноз уза майдон аро жавлон этиб ҳар ён,
Кўнгулларни нишони тийри мижгон айласун шоҳим.

Чекар қош ёсини қатлимға қурбонмен садоғингга,
Юрак заҳмиға марҳам неши пайкон айласун шоҳим.

Кўзум қон ёш тўкуб гуллар очилди тоза доғимдин,
Бу кун бир дам келиб сайри гулистон айласун шоҳим.

Эрур бу нотавон жони ҳазин муштоқи дийдори,
Бу кун базми висоли ичра меҳмон айласун шоҳим.

Кўнгул боғида оҳим нахлидин туздим хиёбонлар,
Замоне анда гулгашти хиёбон айласун шоҳим.

Шабистондур кўзумни манзари ул ой фироқида,
Келиб ашким нужумидин чароғон айласун шоҳим.

Жаҳон гулзорида тарки тамошо айласун, ё раб,
Тамошои риёзи боғи ризвон айласун шоҳим.

Агарчандики дийдорин кўзумдин айлади пинҳон,
Хаёлини кўнгулга муниси жон айласун шоҳим.

Фироқи ибтилоси бирла кўнглум дардманд ўлди,
Манга васлин давои дарди ҳижрон айласун шоҳим.

Келиб, эй Нодира, кулбам сари файзи қудумидин,
Кўнгул вайронасиң тахти Сулаймон айласун шоҳим.

* * *

Гузаргоҳида тикдим коза, парво қилмади шоҳим,
Фурури ҳусндин ёди Зулайхо қилмади шоҳим.

Манга ром ўлди ваҳшийлар, вале нозу тағофилдин
Жунуним дастгоҳини тамошо қилмади шоҳим.

На боғидур бу ким маълум эмас бир зарра осори,
Фано даштида ҳаргиз гард пайдо қилмади шоҳим.

Келиб ҳолимни сўрди, хўб қилди дилраболиғда,
Маломат кўйида ошиқни расво қилмади шоҳим.

Қачон боди сабо таклифи гулгашти чаман қилди,
Чекиб қомат қиёмат ошкоро қилмади шоҳим.

Рақиблар жонима қасд эттилар, билмон гуноҳимни,
Манга имдод учун ҳангома барпо қилмади шоҳим.

Фироқида неча ғамномалар таҳрира келтурдим,
Онинг мазмунида бир нукта иншо қилмади шоҳим.

Кўнгул юз пора бўлди Нодира сарғарди рухсорим,
Тамошои гули садбаргу раъно қилмади шоҳим.

* * *

Ҳар қачонким ул париваш васлини ёд айларам,
Чарх бунёдини бир оҳ ила барбод айларам.

Гарчи маҳзунман ўзум бир нозанин ҳижронида,
Бенаво афтодаларни хотирин шод айларам.

Тоғни бир оҳ ила ҳомунда айлаб устувор,
Ишқ саҳросидаги Мажнунни Фарҳод айларам.

Неча турлук доғ ила кўнгулда ойин боғладук,
Шоҳима меҳру вафо мулкани обод айларам.

Бўлмишам ҳар чанд ҳижронингда сабр айлаб хамуш,
Чун тушарсан ёдима, якбора фарёд айларам.

Қон ёшим тасвир этар ҳар лаҳза ул гул суратин,
Кўзгаким мижгонларимни килки Беҳзод айларам.

Қиссаи Фарҳоду Мажнун қолди мен ҳам ишқ аро,
Нодира, бир жонгудоз афсона бунёд айларам.

Менки фурқат тунлари ул гул юзин ёд айларам,
Булбуледурман хазон фаслида фарёд айларам.

Шомларким зўр этар маъюслик ул шоҳсиз,
Орзу жинсини бир оҳ ила барбод айларам.

Бир кеча кўрдум тушумда ул жаҳоноро юзин,
Дам-бадам ул важҳдин ғамгин кўнгул шод айларам.

Сурати ёдида рангин фикрлардин ҳар замон,
Сафҳаи фитрат аро тасвири Беҳзод айларам.

Утқа солди оҳу афғоним фалаклар рахтини,
Ҳар нечаким чарх бедод этти бедод айларам.

Хаста кўнглум ичра пинҳон доғлардур ҳар замон,
Кечалар тасбиҳдек юлдузни теъдод айларам.

Менки жон бирла ризо жўяндаи фармонингам,
Нодира, анди ч вафо мулкани обод айларам.

* * *

Бўлубман халқдин бегона, ул номехрибондин ҳам,
Эрур жон вола кўнглумдин, кўнгул озурда жондин ҳам.

Самакдин то само арз эттилар бори амонатни,
Жавобе бўлмади маъқул ердин, осмондин ҳам.

Неча кундур насимосо кезиб гулзори оламни,
Нишон топмасман ул гул ҳажридин сарви равондин ҳам.

Манга ул гулдин айру қилма таклифи тамошоким,
Гулистондин хижилман, сайри боғу бўстондин ҳам.

Сени деб даҳрдин қатъи тааллуқ айлади кўнглум,
Халос этти ўзини, олами ваҳму гумондин ҳам.

Манга ақду хирад ташвишидин йўқ эрди осойиш,
Жунун имдод этиб мундин, қутулдим шукр, ондин ҳам.

Ишим йўқтур жаҳон аҳлини яхшию ямониға,
Мурувват кўз тутиб оламда яхшидин, ямондин ҳам.

Эрур ишқу муҳаббат муддао ижоди оламдин,
Гараз бу жазбаи тавфиқдур кавну макондин ҳам.

Жаҳон султони эрди, Нодира, ёримки, ҳажрида
Жаҳон аҳлига истиғно қилиб, кечтим жаҳондин ҳам.

* * *

Менки қаддинг сарвини ёд айладим,
Оҳни саркўби шамшод айладим.

Оҳ чектим, нола тўфон айлади,
Чарх бунёдини барбод айладим.

Қондасен кўрсам жамолингни, санам,
Эй пари пайкар, сени ёд айладим.

Ишқ домиға гирифтор айлабон,
Жонга бедод узра бедод айладим.

Итларинг хайли аро тун то саҳар
Нола қилдим, оҳу фарёд айладим.

Урди зулфунг ҳалқаси бўйнимда печ.
То хаёли доми сайёд айладим.

Айлабон мавзун қадингни бандаси,
Сарвни боғ ичра- озод айладим.

Нуна ўхшатдим қошинг тасвирини,
Наргисинг бодомини сод айладим.

Бесутундур ишқ тоғи, Нодира,
Ўзни жон чекмакда Фарҳод айладим.

* * *

То бодасин лабингга қилмиш пиёла таслим,
Қадду юзингга айлар гул бирла лола таслим.

Бош индуруб янги ой пайваста қошларингга,
Икки қаро кўзунгга қилмиш гизола таслим.

Токи садаф эшитса дарёда сўзларингни,
Гавҳарларин қилур ул дурри мақола таслим.

Қошингга ноз айлар ҳусн ичра моҳрўлар,
Хуршид айлагондек юзин ҳилола таслим.

Гар офтоб кўрса ҳуснингни, ўз шуоин
Беихтиёр айлар моҳи жамола таслим.

Фирдавси ноз ичра тўби қадинг ниҳоли
Сарв айласа ажаб йўқ ушбу ниҳола таслим.

Огзингки бенишондур, васфин хаёл қилдим,
Ҳар нуктасанж айлар ушбу хаёла таслим.

Хуснинг тажаллисида хуршид зарра янглиғ,
Айлар қамар юзингга монанди ҳола таслим.

Эй Нодира, сўзумни гар кўрса абри найсён,
Гавҳарларини айлар монанди жола таслим.

Зулфунги кўргач паришонҳолу бесомонингам,
Қошинги ёйина чун солдим назар, қурбонингам.

Шонадек чоки дил эрмас ранги ижодим менинг,
Хоназоди хизмати зулфи абирафшонингам.

Баски ҳижрон ўти кўнглум тошини сув айлади,
Кўзгу янглиғ акси рухсоринг ила хайронингам.

Кимса гар душман эрур ҳолим кўруб раҳм айламиш,
Баски чўх зору асири ҳасрати ҳижронингам.

Мавж янглиғ сувға сол, ё шамъ янглиғ ўтлара,
Ишқ ичра ҳар на бўлса бандаи фармонингам.

Чекма илгимдин итоб айлаб тараҳҳум доманин,
Раҳм қилғилким, губори гўшаи домонингам.

Сарнавиштим мавждек келди тапиш бирла шикаст,
Фарқай гидроби дарду доғи бепоёнингам.

Нақши пойингдин назар қилғилки бормен поймол,
Кокулунг янглиғ тараҳҳум қилки, саргардонингам.

Шамъи рухсорингдин айру тийра дилдур Нодира,
Доғ янглиғ дудмони оташи ҳижронингам.

* * *

Нигори гулбаданнимни тушумда кўрсам эдим,
Лаби шакаршиканнимни тушумда кўрсам эдим.

Кўз очмайин ғамида рўзгорим ўтғучидур,
Ки ёри сиймтаннимни тушумда кўрсам эдим.

Чу даври роҳатим ўтти зиҳи саодат эди,
Муроди жону таннимни тушумда кўрсам эдим.

Ғамида шона каби чок-чокдур кўнглум,
Ки кокули Хўтаннимни тушумда кўрсам эдим.

Юзи гулу қади шамшод, кўзлари наргис,
Баҳору ёсуманнимни тушумда кўрсам эдим.

Жафои ҳажр била кўксуми фиғор қилай,
Нигоҳи сеҳрфаннимни тушумда кўрсам эдим.

Лабимға келди анинг васлини тилаб жоним,
Бало ўти фиканнимни тушумда кўрсам эдим.

Ҳамиша булбули табъим фиғону зор этар,
Ки орази чаманимни тушумда кўрсам эдим.

Фироқи, Нодира, кўнглумға доғлар қўйди,
Амири сафшиканимни тушумда кўрсам эдим.

* * *

То бадандур жон мақоми умрхоҳи жонингам,
То эрур жоним баданда бандан фармонингам.

Хоксорингдек карам қил, чекмағил лутф этагин,
Бир губорингманки маҳви гўшаи домонингам.

Эй фалак, жонимга бедод узра бедод этмаким,
Бу етарким хаста ҳолу зору саргардонингам.

Бўлди кўнглум ғунча янглиғ то тугунлар махзани,
Зердасти миннати эҳсони бепоеингам.

Соқиё, лутф эт дариг этма иноят соғарин,
Ким бу кун махмури саҳбои лаби хандонингам.

Пора-пора бўлди жисмим то жафолар тигидин,
То эрур тиги забон маддоҳи бу эҳсонингам.

Ноз уйқусида сендурсен вале мен субҳу шом,
Мунтазирман Нодира кўз юмайин ҳайронингам.

* * *

Субҳларким ҳасрати ул шоҳи Турон айларам,
Субҳ янглиғ меҳридин чоки гирибон айларам.

Шаҳсуворим фикриким, жон бирла кўнгулдур манга,
Жисмим ичра кўнгулу кўнгул аро жон айларам.

Ашки гулгунимки тўфон айламиш ғам шомида,
Хилъатим андин шафақ домонидек қон айларам,

Доғлар нақдинки кўнгул махзанида қўйди ҳажр,
Кимсадекким ганж пайдо қилди, пинҳон айларам.

Дини ишқ инкорин этканларни айлай деб ҳалок,
Ашк селидин букун амвожи тўфон айларам.

Ғунчай табъимни қон устида қон этти малол,
Лутфинги файзи насимидин гулистон айларам.

Бандаи фармон эрурман, ҳар на ким фармон эрур,
Олам аҳлини фидойи ҳукму фармон айларам.

Баски эрмишман ҳавохоҳи ҳавойи давлатнинг,
То эрур бошим ҳавойи мадҳи султон айларам.

Шоҳлиғ лутфи қамудур шоҳиди ҳолим менинг.
Нодира, бу важҳ бирла шукри эҳсон айларам.

* * *

Кўнгул жонидину жон қолди жонони жаҳондин ҳам,
Кўнгулдин жона еттим, ғам тунида балки жондин ҳам.

Тилармен юз биёбон қатъини қилсам қуюн янглиғ,
Ки ўтқайман висолин истабон кавну макондин ҳам.

Дуо бирла паёми васл еткур, эй сабо, бир кун
Анинг руҳиға мендин, манга ул руҳи равондин ҳам.

Агар ҳижрон элина ёр васли бўлмаса ҳосил,
На ҳосил хонимондин, балки умри жовидондин ҳам.

Анинг ҳижронида қон йиғламоқдин хуш бўлур ҳолим,
Айрма, эй фалак, бир лаҳза чашми хунфишондин ҳам.

Ҳарими каъбаи иқболина етсам, будур мақсад,
Ки қилсам нола доғи ҳажри ёри меҳрибондин ҳам.

Бўлубман, Нодира, ул сарви гулрухсордин айру,
Кўнгул қондур ҳавойи боғу сайри бўстондин ҳам.

Фигонким, гардиши даврон айирди шаҳсуворимдин,
Гамим чӯх, эй кўнгул, сен беҳабарсен ҳоли зоримдин.

Ғуборим ишқ водийсида барбод ўлди, андоғким,
Биёбонларда Мажнун тўтиё излар ғуборимдин.

Қизил қондур сиришким, заъфарондур чеҳраи зардим,
Мени ким кўрса фарқ этмас, хазон бирла баҳоримдин.

Бузулди рўзгорим, хонаи айшим хароб ўлди,
На роҳат кўргамен эмди бузулгон рўзгоримдин.

Биёбонларни излаб топмадим ёрим сўроғини,
Берурман жон, сабо ногаҳ хабар келтурса ёримдин.

Диёрим аҳли мендин ёрсиз бегона бўлмишлар,
Ки мен ҳам ёрсиз озурдамен ёру диёримдин.

Ғаҳи йиртиб яқо, гаҳ қон ютуб, гоҳи фиғон эттим,
Нелар ўтди бу ақшом, Нодира, жони фиғоримдин.

* * *

Эй маи нобила рухсорин гулистон айлабон,
Май каби ҳар дам кўнгуллар ғунчасин қон айлабон.

Бир тағофилдин қилан помол саркашлар бошин,
Юз гадони бир тараҳҳум бирла султон айлабон.

Бир тарафда ханжари мижгонидин қонлар тўкиб,
Бир тарафдин бодани лаъли лаби жон айлабон.

Чеҳраи гулфом бирла гул чароғин ёндируб,
Сурмагун кўзларни очиб наргисистон айлабон.

Зулфи мушкин бирла қилгон нофай Чин ошкор,
Наргиси маст ила маҳфилни хумистон айлабон.

Нодира, ул ёр савдоси ила кўз юммаким,
Роҳати жон ёр этмас ёри жонон айлабон.

* * *

Эй лабинг жону каломи жонфизо руҳи равон,
Ошкороу ниҳондур суратинг жон узра жон.

Кокули шабрангдин қилдинг чаманлар ошкор,
Наргиси бадмастдин қилдинг хумистонлар аён.

Чарх узра сонма кавкабким чарогон тунлари,
Дуди оҳим шуъласи учқунларидиндур нишон.

Поралар бўлди хаёлинг нуридин жон пардаси,
Моҳи тобон шуъласидин ўйлаким бир қаҳқашон.

Соқийё, махмурман чарх этти нокому залил,
Айлагил бир соғари май бирла шоду комрон.

Сен қуёш, мен сояи помол ҳасрат тунда,
Партави алтоф ила бергил кудуратдин амон.

Сен била олам мунаввар, меҳри даврондурмусен?
Мулкдур сендин музайян, шоҳи Турондурмусен?

Хатм ўлмиш санга туз расмила оламдорлиқ,
Эй жаҳоноро, муҳити гавҳарафшондурмусен?

Файзи лутфунг бирла очилди кўнгуллар ғунчаси,
Ё баҳористони давлат, ё гулистондурмусен?

Шодмонлиқ сендин эрмишдур жаҳон аҳволига
Мунча ҳам жамиъяти табъи паришондурмусен.

Лутфу хулқу донишу эҳсону ақлу салтанат
Сендадур мажмуаи ахлоқу эҳсондурмусен?

Кўрмадим бир кимсаким, айтмас дамодам офарин,
Санга таҳсин, бўйла ҳам таҳсини даврондурмусен?

Тийра хотирларни равшанҳол айларсен мудом,
Осмони жоҳ уза хуршиди тобондурмусен?

Хулқу эҳсон бирла оламини сарафроз айладинг,
Оллоҳ-оллоҳ, бу сифат давлатлу султондурмусен?

Нодира, равшандур иқболим чароғи васл аро,
Кўзум ичра нур ё кўнглим аро жондурмусен?

* * *

Ойилдим ул қуёшни то арақафшон лиқосидин,
Кўзумга ўт тушар хуршид ила анжум зиёсидин.

Ғуборимдин нишон топмас қуюн бир умр сайр айлаб,
Ки ман саргаштаман ул хисрави Турон ҳавосидин.

Фигоним сарву оҳим сунбул ўлди, ғунчадур кўнглум.
Чаманлар ўлди пайдо ҳасратим нашъу намосидин.

Чу тарки жилва этти хисрави хуршид рухсорим,
Кўнгул кўзгуси занги ҳажр аро қолмиш сафосидин.

Фалак, раҳм айла эмди жон ила кўнглумга жононсиэ,
Ки кўнглум жона келди фурқати зўр озмосидин.

Сафар йўлин нигори меҳрибоним кўп узоқ олди,
Тополмасман халос ўлмак йўлин ҳижрон балосидин.

Мени ҳолимға боқма, эй табиби пок тийнатким,
Амон йўқдур самуми ҳажр дарди бедавосидин.

Ҳабиби оразин ёди-ла чекти Нодира унлар,
Ҳавои булбулу гул қолмади баргу навосидин.

Ердин қолди чаман сарсабзу хандон ўлмасун,
Гулузоримсиз жаҳон боғи гулистон ўлмасун.

Бўлмасун гул кўксини очиб чаманда жилвагар,
Токи гулдек ҳосилим чоки гирибон ўлмасун.

Ғунчалар гулшан аро очилмасун ул ёрсиз,
Ғунча янглиғ то менинг кўнглум дағи қон ўлмасун.

Очмасун зулфини сунбул боғ аро дилдорсиз,
Токи сунбулдек менинг ҳолим паришон ўлмасун.

Тушмасун шабнам гул уэра гулузоримдин жудо,
Токи шабнамдек кўзум ёши фаровон ўлмасун.

Абри найсон лаҳза-лаҳза ёғмасун гулзорға,
Абри найсондек кўзум ҳар лаҳза гирён ўлмасун.

Қилмасун булбул чаманда нолау фарёдким,
То кўнгул булбул каби ҳажрида нолон ўлмасун.

Тушмасун кўз ҳам анинг сарманзилу маъвосига,
То кўнгул қасри надомат бирла вайрон ўлмасун.

Нодира кўксини этти лола янглиғ доғ-доғ,
Ҳеч ким, ё раб, асири доғи ҳижрон ўлмасун.

* * *

Йироғ ўлсам агар ул сарв сийм андом олидин,
Кўнгул сиймоб янглиғ сув ўлур онинг хаёлидин.

Сабо, эй ишқ элини қосиди, ўтсанг агар ногаҳ,
Нигорим кўйи сори воқиғ эт бу хаста ҳолидин.

Кўнгул шарҳи ғамин ҳар хома бирла ким рақам айлар,
Қиёмат субҳи бўлғунча чекар бош нола нолидин.

Қошию, оғзию қадди била зулфин хаёл айлаб,
Ўлубман лол ўзлукдин кетиб ёрим жамолидин.

Чекар эрдим фироқида нечаким ранж ила меҳнат,
Фироқи биймида юз онча тортарман висолидин.

Нечук асрори ишқин асрасин ул хастаким ҳар дам
Сариг рухсори бирла зоҳир ўлмиш ашки олидин.

Магарким, Нодира, кўргузди рухсори арақнокин,
Қизарди гул юзи боғ ичра шабнам инфиолидин.

* * *

Саҳарким тушти ўтлар жонима ул меҳрсиймодин,
Ошурдум оҳу афгон дудини авжи сурайёдин.

Мақоме ҳосил эттим водии ишқ ичраким, анга
Етолмас саъй ила Фарҳоду Мажнун кўҳу саҳродин.

Табибо, дардима шамшод баргидин даво қилким,
Қаму беморман ул сарвқадду гулшанородин.

Баҳор айёми қон бўлғунча, эй шамшод, бош чекма,
Ки етти жона сарву гул узоримсиз тамошодин.

Басийрат аҳлига лофи назар урсам ажаб эрмас,
Кўзум куҳли саодатга етишти ул кафи подин.

Сочи андишаси ҳар дам фараҳбахши димоғимдур,
Хўтанлар сайр этарман икки зулфи анбаросодин.

Тағофил бирла бедод этма чўх ҳолимга, эй толеъ,
Ки талх ўлмиш мазоқим коми ул лаъли шаккарходин.

Фигонимдинки ўтлар бош чекар ул моҳдин айру,
Анинг учқунларин ёд айлагил нажми сурайёдин.

Тараб таклифи бирла кўнглуми қон этма, эй соқий,
Не ҳосил, Нодира, лаълидин айру жоми саҳбодин.

* * *

Дарди дил эттим рақам ёрни ҳижронидин,
Нуқтаси кўз ёшидин, сатри жигар қонидин.

Ҳажру фиरोқ илкида пийраҳаним порадур,
Қилмади эл тафриқа жайбини домонидин.

Бу дили девонаким меҳринг ила воладур,
Субҳ эрур нусхае чоки гирибонидин.

Арз этакўр, эй сабо, дарди дилим шарҳини,
Ёр хабардор эмас ошиқи ҳайронидин.

Хаста кўнгул оҳидин ёр ҳазар айламас,
Куйди фалак хирмани шўълаи афгонидин.

То назаримдин ниҳон бўлди ул оромижон,
Нуридин айрилди кўз, жисм жудо жонидин.

Васл куни кўзларим мардуми гулчин эди,
Гаҳ руҳи зебосидин, гаҳ лаби хандонидин.

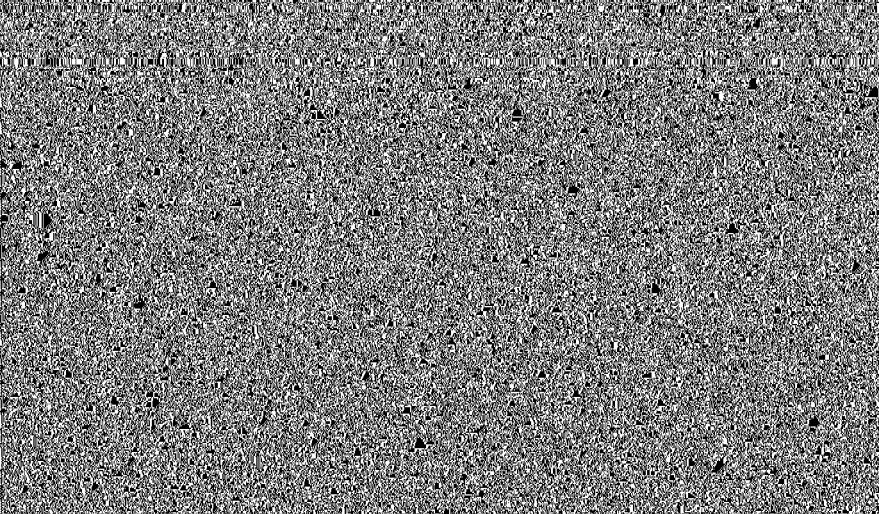
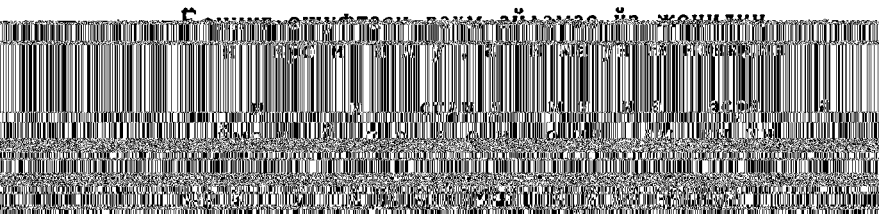
Толеъима ногаҳон қилди ямон кўз асар,
Қолди фироқ ичра жон, айрила жононидин.

Хисрави фармонраво сафдару кишваркушо,
Гавҳари қиймат баҳо кетти карам конидин.

Арсан мулки жаҳон гарча нигинимдадур,
Бош чека билмас кўнгул ишқни фармонидин.

Рози дилим гар сабо ёрға еткурмаса,
Воқиф эмас ул санам Нодира ҳижронидин.

* * *

* * *

Лиллахул-ҳамдки, аз хосияти давлати Хон,
Офият топди чечакдин Валнаъми Султон.

Мамлакат вориси шаҳзодаи олий гавҳар,
Қурратул-айни жигарбанди амири даврон.

Шаҳриёреки анинг давлатидур, рӯз афзун,
Бўлди хосиятидин мулк амон, нарх арзон.

Ҳазрати Хони диловар била Султон Маҳмуд,
Бири сарву бири шамшоду гулистони жаҳон.

Ҳақтаолони паноҳида масун бўлгойлар,
Олам аҳлиға булар давлатидин амну амон.

Валнаъмини камолиға етургил, ё раб,
Қилди оламни маҳи талъати фирдавснишон.

Қилди ул ҳодисани дафъ худойи олам,
Шукр учун бўлди халойиқ тили гавҳарафшон.

Ғуссау ғам била душманлари аҳволи забун,
Дўстлар айш ила хуррамдилу шоду хандон.

То жаҳон борича бўлғай бу иковлон жовид,
Бўлмасун бир нафас оламда буларсиз даврон.

Бу икав давлатиға шукр қилур Нодираким,
Қолди кўнглумда биров ҳасратидин юз армон.

Уйқуда бир тун висолингни кўрар кун бормукин?
Субҳи хуршиди жамолингни кўрар кун бормукин?

Кўзларим мардумлари кўп йиғламоқдин сувдадир,
Моҳи рухсор узра холингни кўрар кун бормукин?

Офтоби васл жаннат қасрида топмас завол,
Офтоби безаволингни кўрар кун бормукин?

Бўйлаким қилди кўзумни ёшини қон иштиёқ,
Кўз очиб рухсори олингни кўрар кун бормукин?

Лабларингдин айру айшим талхдур даврон аро,
Жон бериб ширин мақолингни кўрар кун бормукин?

Меҳри рухсор узра холингдур саодат кавкаби,
Ахтари фархунда фолингни кўрар кун бормукин?

Лаъли нобинг ҳасратида ташна қолдим Нодира,
Шарбати кавсар мисолингни кўрар кун бормукин?

* * *

Ғам ҳалок этти мени ҳажрингда, эй жон, қайдасан?
Сенсизин бемормен, дардимга дармон, қайдасан?

Васл аро султон эдим, эмди жудолиқ дардидин
Хаста мўри нотавондурман, Сулаймон, қайдасан?

Муддате васлинг гулистонида эрдим андалиб,
Навбаҳор ўтти, хазон бўлди гулистон, қайдасан?

Ҳажр яғмоси кўнгулни мулкени қилди хароб,
Сендин айру ўртади Фарғона, султон қайдасан?

Меҳри рухсорингдин айру субҳи айшим бесафо,
Тийрадур шоми ғамим, эй моҳи тобон, қайдасан?

Давр эли осудахотир эрди сендин, войким,
Топди даврон инқилоб, эй шоҳи даврон, қайдасан?

Нодира Фарғона мулкида сени айлар сўроғ,
Мулки Турон хисрави саййид Умархон қайдасан?

* * *

Сенсизин олам баҳори сабзу хуррам бўлмасун,
Қайси олам, балки олам ичра одам бўлмасун.

Булбула гулзорсиз эрмас таманнон наво,
Фурсате чангу наво бир лаҳза бирдам бўлмасун.

Даври лутфу раъяти иқбол сендин ўзгага
Гардиши даврон аро бўйла мусаллам бўлмасун.

Сендин олди гардани таслим сарафрозлиқ,
Ўзгаларга гардани таслимимиз ҳам бўлмасун.

Нодира, то сарвдур сарсабз бу тулзор аро,
Бошимиздин нахли қаддинг сояси кам бўлмасун.

* * *

Булбули дил ғунчаи гулзоринг айлар орзу,
Тўтни жон лаъли шақкарборинг айлар орзу.

Ким қилур уммид қон ютмай лабингни шарбатин,
Ўлмайин, ким наргиси беморинг айлар орзу?

Лол бўлмай, ким такаллум айлади кўргач сени?
Хок бўлмай, ким сени рафторинг айлар орзу?

Боқмағай кавсар лабида ҳурнинг рухсориға,
Ким лаби лаълу маҳи рухсоринг айлар орзу.

Тўкмайинким ашк топмас лаъли серобинг сени,
Ютмайин қон ким рухи гулноринг айлар орзу.

Чеҳра ўлди заъфароний иштиёқи бодадин,
Соқиле, кўнглум маи гулноринг айлар орзу.

Фохта шамшод излар, гул висолин андалиб,
Нодири мискин қаду рухсоринг айлар орзу.

* * *

Қондур жигарим ғусса билан ёрдин айру,
Ошuftамен ул ёри вафодордин айру.

Ёш ўрнига қонлар тўкилур дийдаларимдин,
То тушти кўзум ул гули рухсордин айру.

Ҳайрон кўзум, эй моҳ, жамолингни тилайдур,
Ойинани йўқ матлаби дийдордин айру.

Бир гўшада танҳолиғ ила ёдинг этарман,
Йўқ ҳамнафасим дийдаи хунбордин айру.

Ҳажрингда на роҳат кўрадурман, на ҳаловат,
Йўқдур мени дилхастага озордин айру.

Эй жон, манга ҳажрингда жаҳон бўлди қоронғу,
Бўлгон каби кўз гавҳари шаҳвордин айру.

Гар сарв ила товус хиром этса кўзумга
Манзур эмас ул қомату рафтордин айру.

Кўнгли они ғам илгида қолғайму саломат,
Ғар бўлса киши сен каби ғамхордин айру?..

Мендин на раво эрдик, ёр этти жудолиғ,
Гулни киши кўрганму экан хордин айру.

Фарёду фиғон савтини сенсиз эшитурмен,
Кошонадин айру дару девордин айру.

Ўт ёқти фироқинг шарари элга ва лекин,
Эй Нодира, куймас дили афгордин айру.

* * *

Ғайрининг базмидадур ул моҳи тобон ҳар кеча,
Уртанур ҳолим кўруб шамъи шабистон ҳар кеча.

Халқ агар ҳар йилда бир қурбонлиғ айлар моҳи ийд,
Мен қилурмен неча жон ул ойға қурбон ҳар кеча.

Сен қилиб ағёрни базмини равшан, рашкидин
Шамъдек жонимдадур доғи намоён ҳар, кеча.

Муждаи субҳи висолингдин кўнгулни жам қил,
Ким эрур зулфинг каби ҳолим паришон ҳар кеча.

Ғарчи уздинг риштаи улфат мени маҳжурдин,
Шукрким, ёдинг эрур кўнглумда меҳмон ҳар кеча.

Кофири бераҳму сангиндил асири бўлмишам,
Дину дил ғорат қилур ул номусулмон ҳар кеча.

Базми ишрат соз этиб, сен май ичиб, шодоб ўлуб,
Мен қилурмен най каби фарёду афгон ҳар кеча.

Воқиф эрмассен менинг дардимдин, эй Исонафас,
Ким талошурман лабинг ҳижронида жон ҳар кеча.

Неча кун бўлди лабинг саҳбосидин айру тушуб,
Нодира кўздин тўкар ёш ўрнига қон ҳар кеча.

* * *

Муҳаббат кишвари обод эрур иқболу жоҳимда,
Тонг эрмас бўлсалар ишқу жунун аҳли паноҳимда.

Қушдек машриқу мағрибни бир гом этти жавлоним,
Эмас монеъ халойиқ Кўҳқофи садди роҳимда.

Саводул-важҳи фиддорайн* экан дарवेशи соҳибдил,
Адамдур икки олам сояи бахти сиёҳимда.

Эмасдур ҳажр шоми чарх уза ҳар ён кавокиблар,
Эрур бир неча учқунлар шарори дуди оҳимда.

Шаҳи мулки жунундурман, сипоҳим барча ваҳшийлар,
Вале йўқдур хусумат кимсаға хайли сипоҳимда.

Муҳаббат кишварида дастгоҳимни тамошо қил,
Фалакни гардани боғлиқ каманди дуди оҳимда.

Ики гирён кўзум меҳрингни даъвосида тониқдур,
На дерман бўлса тар домонлиг айби бу гувоҳимда.

* Икки оламда юзи қаро бўлсин, маъносида.

Кўзум кўргач юзингни телба кўнглум бўлди савдойи,
Сочинг сармоясидур риштаи тори нигоҳимда.

Жунун шаҳрини бесомонлари маҳкуми фармоним,
Ки бордур хотаме доғи муҳаббат дастгоҳимда.

Кўзум ёшини чархи бемурувват хока дўндурди,
Нечук журм ўлди пайдо ушбу тифли бегуноҳимда?

Сабо, лутф эт Умар султонға еткур, Нодира арзин,
Ки тўйи нури чашмидур ризо гар бўлса шоҳимда.

* * *

Кўнгул боғланди то занжири гисуи сумансоға,
Тароғдек солди ҳасратлар алидин чок аъзоға.

Ажаб эрмас дамо-дам зарра янглиғ беқарор ўлса,
Ўшал кўзким тушар ул офтоби оламороға.

Ҳавои сунбули савдосидин Фарҳоду Мажнундек,
На гавғоларки солди телба бошим кўҳу саҳроға.

Кўзумни буйла гирён билмаким дурдонаи ашкин,
Басе гавҳарки тўкмиш ишқ найсони бу дарёға.

Фигоним етмаки ул осмони ҳусна мушкилдур,
Ки етмас гард парвоз ила домони сурайёға.

Кўнгулни бодаи ғам бирла охир талхком этти,
Етолмай Нодира ул лаъли майгуни шакархоға.

Замона аҳлидин ғам кетти, айши жовидон келди,
Адамдин олами ижод аро хон ибни хон келди.

Қадам то арсаи оламга қўйди ул дури якто,
Муборакбод учун бахту саодат тавъамон* келди.

Башорат сизга, эй аҳли жаҳонким, мулки дунёга
Чароғи маҳфили олтинбешик, Бобирнишон келди.

Зиҳи тифли ҳумоюнфар, муборак рўй, фаррух рух,
Жаҳон аҳлига андин муждаи руҳи равон келди.

Асолат баҳрида зоҳир бўлиб, мавжи карам андин,
Дури якто тирози домани охирзамон келди.

Сафои мақдамидин бўлди хуррам арсаи олам,
Ҳаёти тоза топди мамлакат, гўёки жон келди.

Зафар топди сипаҳ шаҳзода осори қудумидин,
Қилинглар яхшилар шукринки, давлат ройгон келди...

* Т а в ъ а м о н—эгизак.

Хирад солоридин тарихи милодин савол этди,
Дедиким нури чашми аҳками соҳибқирон келди.

Дуои хайр этинг, эй аҳли давлат, Нодира янглиғ
Дамо-дам шукр этинг, шаҳзодан мулки жаҳон келди.

* * *

Ҳажр эди ишқ ичра мен кўрган балолардин бири,
Дард водийсида мен чеккан жафолардин бири.

Раҳм эдуб ҳолимни сўрмазлар кўринг бедодлиғ,
Сиймбарлардин бири, мавзун қаболардин бири.

Чекмаюб ғам чекти Ширин суратин Фарҳод, лек
Ишқ ойнида дерлар беҳаёлардин бири.

Қошу кўзу зулфу хол ила мадоро айласанг,
Айламаз расво сени юзи қаролардин бири.

Аҳли табъ ҳар ким ўланмаз аҳли дилдин сўрмаким,
Қуш нажодидин баланд учмиш юволардин бири.

Истарам, ё раб, бақои давлати султон Умар,
Айла мақбули ижобат сен дуолардин бири.

Ишқ даъвосини қилдим норасо журъат била,
Эй расолар зумраси, мен норасолардин бири.

Нодира тинмай дуо қилким, бу кун султонисен,
Подшоҳи асрдурсан, ул гадолардин бири.

* * *

Масих анфосидек жисм ичра жон киргузди гуфтори,
Кўнгул базмини равшан этти ҳар тун шамъи рухсори.

Фироқинг ўти дуди бошим узра солди юз савдо,
Фигонимдин қизиди жоним ичра ҳашр бозори.

Келинг, эй ҳамнишинлар, бул мени жонимга раҳм айланг,
Йиқилди кўзларимни ёши бирла жисм девори.

Бўлуб бошдин аёқ ойина янглиғ дийдаи ҳайрат,
Тушумда жилва этти ҳар тараф товус рафтори.

Каломинг нашъаси беморлар жисмига руҳафзо,
Лабингни шарбати эрди бузуқ кўнгулни меъмори.

Паридек ўзни недин айладинг кўз шахсидин пинҳон,
Кишига бўлмади маълум оғзинг рамзу асрори.

Магар келса насиме ёри гулпўшим риёзидин,
Очилса гунча янглиғ уқдаси кўнгулумни туммори.

На ҳожат нола чекмак, кўз ёшини айламак тўфон,
Фироқу меҳнат ичра сабр этмакдур сазовори.

Магарким ул парирў ҳусни нури айлади партав,
Кўзум ойинадек, эй Нодира, ҳайрат намудори.

* * *

Ваҳ, не воқеъ бўлди бориб шаҳсуворим келмади,
Барча яхшилар сафардин келди, ёрим келмади.

Субҳи васлидин мунаввар эрди моҳи талъатим,
Шоми ғам юзланди, шамъи рўзгорим келмади.

Мен қачон ёд этмадим васлингниким жон ўртаниб,
Кўз йўлидин юзга ашки шашқаторим келмади.

Нахли уммидим гул очмай қолди, юз афсуским,
Бўлди наврўзи жаҳону навбаҳорим келмади.

Бордию оламини куйдирди фироқи оташи,
Шаҳр ўртанди ғамидин, шаҳриёрим келмади.

Эмди ўз ҳолимға йиғларман дамо-дам, Нодира,
Кетти оламдин амири номдорим, келмади.

* * *

Шоми фурқат ёрсиз мен ютмаган қон қолмади,
Раҳм қилким, эмди қон ютмоққа имкон қолмади.

Жонға еттим дамба-дам хунобан ҳасрат ютуб,
Ваҳки, жонон шавқидин жисмим аро жон қолмади.

Ёна-ёна қолмади жон бирла кўнгул доғсиз,
Тома-тома кўзда ашки чашми гирён қолмади.

Зулфин истаб риштаи жонимға тушти тоблар,
Кетти тоқат даври эмди тоби ҳижрон қолмади.

Хотиримдин кетмасун дилдор доғи ҳасрати,
Кетса-кетсун гар нишоту айшу сомон қолмади.

Бир нафас беҳуш қилғил манга, соқий, май тутуб,
Ким хаёл айларға эмди жонима жон қолмади.

Қадди мавзуни била, гулгун юзин ёди била
Орзуи тубию ёди гулистон қолмади.

Соқийё тутқил ғанимат соғари ишрат билан,
Ким неча давр ўттию бир неча даврон қолмади.

Нодира, кўнглумни равшан қилди ёди орази,
Ким манга андишаи хуршиди тобон қолмади.

* * *

Фалак илги губорим сарсари ҳижрона топшурди,
Вужудим рахтини кўзлар ёши тўфона топшурди.

Табибо, чекма заҳмат ҳолима ҳасрат давосичун,
Қазо ҳижрон маризин дарди бедармона топшурди.

Ғамида ўтти давре, дарди ҳижрон бўлмади охир,
Ки ҳасрат жоними андуҳи бепоёна топшурди.

Ғами сўзини бошлаб этмадим сомон, чун гардун,
Бу дурларни менингдек бесару сомона топшурди.

Очилмайдур кўзум Юсуфузоримдин жудо бўлғоч,
Ки даврон бошими бир кулбаи эҳзона топшурди.

Нишон топмоқ эмас овора кўнгулдин муяссарким,
Эрур бир қатраи қон кўз ёши тўфона топшурди.

На қилсун лола янглиғ Нодира бағрини доғ этмай,
Ки они чарх доғи шаҳ Умар султона топшурди.

Фигонким, ёр ишқи сабру кўнглумдин жудо қилди,
Ғам илги сафҳаи аҳволима сабти жафо қилди.

Фалакка еткуруб ҳар кеча ўтлиғ оҳу афғонин
Муҳаббат андалиби кўнглуми оташнаво қилди.

Ўшал Лайли малоҳат нозанини моҳрухсорим
Мени Мажнун каби саргаштаи дашти бало қилди.

Паришонлиғ ёғилди бошима дарди муҳаббатдин,
Хаёли ёр ишрат шомини рўзи жазо қилди.

Парипайкар қариндошим хаёли моҳрухсори
Нишоту айшдин бегонау ғам ошно қилди.

На сабру ҳуш қолди, на қарору тоқатим, ё раб,
Кўнгул ичра ҳавои ишқ билмам на бало қилди.

Висолини тополмай, Нодира, мушкил эрур ҳолим,
Ки бедоди муҳаббат манга қаттиқ можаро қилди.

Гўзал ёримга, эй боди сабо, еткур саломимни,
Ким элтар сендин ўзга, ёр кўйига паёмимни?!
.

Кўнгул дардини тақририга қилу қол эмас ҳожат,
Тафаккур бирла равшан айла мазмуни каломимни.

Кўнгул комини ширин истадим, жоми висолидин,
Фигонким, чарх ҳижрон заҳридин талх этди комимни.

Қоронғу бўлди олам дуди оҳимнинг саводидин,
Ки фарқ этмас мунажжим, рўзи равшан бирла шомимни.

Вафо шаҳбозидурман, гар мени сайд этмак истарсан,
Муҳаббат риштасидин қилғосен, зинҳор, домимни.

Фалакдин гар шикоят ошкор этсам, тонг эрмаским,
Ғами ҳижрона табдил айлади айши мудомимни.

Карам қилдинг, сабо, ул ёр кўйидин хабар бердинг,
Гулу райҳон исидин бениёз этдинг машомимни.

Муриди ишқи оламсўзман ушшоқ базмида
Навои нолайи найдек баланд этди мақомимни.

Адам иқлимида шоҳим мусофирдур, худовандо,
Манга еткур саломат шаҳрери нескномимни!

Чаманда гул тамошо айлабон сарви равон кўрсам,
Қилурман ёди султони Скандар иҳтишомимни.

Қоронғудур кўзимга ҳажр шоми, тийрадур айшим,
Фалак туфроға пинҳон айлади моҳи тамомимни.

Ғараз ҳимматларимднн ёр васли иқтисосидур,
Тиларман васлини, ё раб, зиёд эт иҳтимомимни.

Саёдат хонадони, шоҳи Бобир насли покиман,
Худоё, раҳмат айла, барча аждоди изомимни.

Жавоби шоҳ байти Нодира ул нодири даврон,
Тегиб санги ажал, синдурди мийно бирла жомимни.

* * *

Ёзибман сафҳаи ҳуснинг хаёлида бу иншони,
Хижолат айлади ойинаи тўти шакархони.

Даҳону лаълу хаттингдурму ё, эй ҳусн султони,
Йигибсан гўшаи кавсарға Хизр ила Масиҳони.

Манга хайлу сипаҳ девоналар бирла мажонинлар,
Нечунким тоза доғи жисмима муҳри Сулаймоний.

Кўнгул қон бўлди, оғзинг сирри ҳаргиз бўлмади равшан,
Қизил гул гунчасидек ким очар ушбу муаммони?

Недин жону танимға миннат эрмас пой, бўсингдин,
Ким эрмиш шеҳнаи шавқинг кўнгул мулки аро хони,

Ики кўз ҳажр Канъонида чун Яъқуби нобино,
Нединким ҳусн Мисрий ичрадурсен Юсуфи соний.

Шакар сўзлук, қаро кўзлук ғизолим ҳажрида йиглаб,
Қуюн янглиғ кезарман оҳ айлаб дашту саҳрони.

Сен, эй гардун, ҳазар эт, кишварингни айлағил маҳкам,
Кўзумни ашкидин хижлатға ботти Нуҳ тўфони.

Юрак қон ўлди, оҳимнинг тутуни кўкка ёндошди,
Қачонким тушда кўрдум гул юз ила сарви болони.

Вафо ранги муҳаббат нағҳатин кўз тутмоғил, эй дил,
Бу рангу бўй кўргузмас кишига даҳр бўстони.

Хаёли ёр ила, эй Нодира, шавқ уйида сабр эт,
Жаҳонни айлади ошуфта бу ҳоли паришони.

* * *

Юзунг ҳажрида тўфондур сиришким, тутти дунёни,
Ажаб эрмас анинг бир қатраси фарқ этса дарёни.

Муҳаббат аҳлига ҳожат эмастур даҳр ғавғоси,
Кел, эй шўри жунун, дур айла бошимдин бу ғавғони.

Кўролмай ёрни бўлмиш жунуним эл тамошоси,
Агар кўрсам жамолин, анда кўргайсан тамошони.

Етолмай гулўзорим васлига ишқ ичра расвомен,
Мадад қил, бахт кўйи сорига бошқар бу расвони.

Ул ой ҳижронида оҳим Банотун — наъшдек ҳар ён
Паришон этти Кайвон боргоҳида Сурайёни.

Оқоргон кўзларимдин бўлди ул Юсуфлиқо пинҳон,
Эрур кўнглум уйи Яъқуби Канъон байтул-эҳзони.

Кўнгул бир офтоб ишқида ҳайрондурки тонг эрмас,
Лаби шавқин фалакдин ерга индурса Масиҳони.

Киши кўрган эмасдур ишқ даъвосида осойиш,
Агар роҳат тиларсан, зоҳидо, тарк эт бу даъвони.

Юзинг ўлсун қароким, эй фалак, зулм айладинг беҳад,
Айирдинг ёрдин бу Нодира мажнуни шайдони.

* * *

Мунтазирдурман қачонким келса жонон айланай,
Бошидин юз йўл тасаддуқ айлабон жон, айланай.

Бошидин айланмадим деб кўпдур армоним мени,
Келса ёрим, қолмасун кўнгулда армон айланай.

Лаҳзае холий эмас кўнглум хаёлинг хайлидин,
Иштиёқингдур кўнгул тахтида султон айланай.

Меҳри рухсорингни соғиндим қарорим қолмади
Зарадек бошингдин, эй хуршиди тобон, айланай.

Айларам ийди висолингни дамо-дам орзу,
Эй юзинг байрам ойи, жон санга қурбон айланай.

Гирдбоди домани дашти жунундур пайкарим,
Жустужў айлаб сени кўҳу биёбон айланай.

Шомлар фикру хаёл ичра сени айлаб сўроғ,
Субҳидам боди сабо янглиғ гулистон айланай.

Кел хиром айлаб қадам қўйғил кўзум гулзорина,
Қадду рафторингдин, эй сарви хиромон, айланай.

Мугтанам эрди висолинг қайдасан, эй шаҳсувор,
Сендин айру Нодира ғам бирла ҳайрон айланай.

* * *

Эй сарви ноз, қадди ниҳолингдин ўргулай,
Ёдинг бахайр фикру хаёлингдин ўргулай.

Шоми фироқинг этти мени тийра рўзгор,
Кўрсат юзингни моҳи жамолингдин ўргулай.

Ҳижрон манга мусоҳиб эрур, васлинг орзу,
Гоҳи фироқу гоҳ висолингдин ўргулай.

Васлингни доманига қўлим етмади, дариг,
Эй шаҳриёр, жоҳу жалолингдин ўргулай.

Пайваста қошларингни юз узра хаёл этиб,
Бир офтобу икки ҳилолингдин ўргулай.

Кўнглум қушини банд қилур ғам тузоғина,
Гул хирманида донан холингдин ўргулай.

Мен телбага кўзунг кийиги ром бўлмади,
Ваҳший сифат рамида ғизолингдин ўргулай.

Топмас кўзумни мардumi ҳуснинг мисолини
Холи сияҳ ила рухи олингдин ўргулай.

Мушкин хатинг баҳорида сийминузорсен,
Анбар сочар гул узра сақолингдин ўргулай.

Келтурсанг, эй кабутар, агар ёрдин хабар,
Кўрганда номасин пару болингдин ўргулай.

Эй гулъузор, Нодиранинг ҳолини сўраб,
Гуфтора кел жавобу саволингдин ўргулай.

* * *

Бўлди ул фурсатки тарки суҳбати олам тутай,
Қон тўкиб кўз мардумидин шеваи мотам тутай.

Шаҳ Умар султон жаҳондин кетди ул шавкат ила
Эмди даврон аҳлидин чашми мурувват кам тутай.

Утти субҳи васл, келди шоми андуҳу фироқ,
Марҳабо, эй доғи ҳасрат, келки базми ғам тутай.

Бодасиз мийноу жом охир нашотафзо эмас,
Эмди боди ғунчан гул бу чаманда кам тутай.

Қон бўлур кўнгул ониг даврини ёд эткан замон
Мен нечук табъимни шоду хотирим хуррам тутай.

Фурқатидин йнгламоқдин қолмади кўз ичра ёш,
Эмди хуни дил ила кўз сафҳасин пурнам тутай.

Базми васлин кўрмаганлар фурқатидин доғдур,
Менки кўрдим давлатин ўзни нечук беғам тутай.

Топмоғим ўлмас муяссар ул гули хандон бaсе,
Гар ҳама сайри жаҳону арсаи олам тутай.

Кўнглуми ҳижрон ўти айлар дамо-дам захмнок,
Қил мадад, эй сабру тоқатким, анга марҳам тутай.

Едгор ул шоҳдин қолди манга дурдонае
Эмди они давлатин шукрини мустаҳкам тутай.

Нодира, кетти иликдин шаҳриёрим домани,
Эмди авлодин дуо этмак йўлин маҳкам тутай.

* * *

Жон олурда, эй санам, қилгон шитобингга ўлай,
Гоҳ нозингга берай жон, гаҳ итобингга ўлай.

Ҳар киши ўлса юзинг меҳрида, лаълинг тиргузур,
Чун масиҳинг зинда айлар офтобингга ўлай.

Тиргузур беморларни шарбати лаъли лабинг,
Соқиё, махмурман завқи шаробингга ўлай.

Жон бағишларда лабинг нозингга жон айлай фидо,
Қатлим айлар чоғда қилгон изтиробингга ўлай.

Лаълинг олида кўнгул сўрганда ҳолингдин савол,
Нозу истиғно била берган жавобингга ўлай.

Толпиниб ўлгон каби сайёдни домида қуш,
Қўйки, бир дам чирмашиб банди ниқобингга ўлай.

Остонинг қиблаи мақсуди хосу ом эрур,
Нодира, бошимни фарш айлаб жанобингга ўлай.

* * *

Замоне васфинги ёд этмогим не эҳтимол ўлғай,
Бу йўлдурким вафо асҳобина касби камол ўлғай.

Қилурсен шод чўх ақли худодод ила оламини,
Ажабдурким бировга мунча ҳам рангин хаёл ўлғай.

Баробар айламас ўз рутбасин гардун қуёшига,
Бировким соя янглиғ дарғаҳингда поймол ўлғай.

Баҳори илтифотинг файзидин нашъу намо топқоч,
Хазон ўлғон кўнгуллар фитрати раъно ниҳол ўлғай.

Чу хизмат йўлида домони давлат тушти илгимга,
Анинг шукронасидин тинмоғим амри маҳол ўлғай.

Ушалким бандан фармон эрур, эй хисрави олам,
Йўлингдин Нодира бош чекмоғи не эҳтимол ўлғай.

МУХАММАСЛАР

Келгил, эй нола, санга оҳ ила имдод қилай,
Офият хирманини бир йўли барбод қилай
Ман этиб нолани тарки раҳи фарёд қилай,
Тобакай ҳажру фироқ офатидин дод қилай,
Эмди ўзни неча кун сабр ила мўътод қилай.

Манга гоҳе хабари моҳи тамомимни десанг,
Ёрға дарду гами субҳ ила шомимни десанг,
Ул паривашқа дуо бирла саломимни десанг,
Ёр кўйида башартеки паёмимни десанг,
Бу қафасдин сени, эй жон қуши, озод қилай.

Адлу инсофда Жамшид нажодим сен эдинг,
Фикру андиша, хаёлим била ёдим сен эдинг.
Рост айтай сабаби рушду рашодим сен эдинг,
Эй дилором, бу оламда муродим сен эдинг,
Айлаб оламини фаромуш, сени ёд қилай.

Яна бир мартаба ғам шоида моҳимни кўруб,
Ҳажр дардини десам пушту паноҳимни кўруб,
Раҳми келгайму бу аҳволи табоҳимни кўруб,

Жаврларки манга чарх айлади, шоҳимни кўруб,
Бош яланг айлаб, инонини тутуб дод қилай.

Соқиё, ранжи хумор ўртади, келтур манга май,
Тўлдуруб неча қадаҳни тута кўр пайдарпай,
Ҳажр дарди била ҳикмат йўлини қилдим тай,
Сабрдур дарди дилим чораси, йўқса тоқай
Нотавон жонима бедод уза бедод қилай?

Неча кунларки манга бор эди лутфу караминг,
Сурмаи чашми жаҳонбин эди гарди қадаминг,
Фарздур эмди манга тавфи дари муҳтараминг,
Боғлаб ихлос ила эҳроми ҳарими ҳараминг,
Ашқдин роҳилау хуни жигар зод қилай.

То жаҳон мулкини султони эдинг давлат ила,
Бенаволарга карам айлар эдинг шафқат ила,
Халқ сендин ҳама хушнуд эди бу одат ила,
Шод қилгай сени руҳингни худо раҳмат ила,
Мен ҳам эҳсон ила эл хотирини шод қилай.

Мустамандеки дуо бирла сени ёд эткай,
Раҳмати бирла худовонди жаҳон шод эткай,
Анбиё руҳи сенинг жонинга имдод эткай,
Охират мулкини то ҳақ санга обод эткай,
Мулк вайроналарин адл ила обод қилай.

Сарви гул пираҳане сен каби пайдо эрмас,
Сен каби сарв ила гул дилкашу зебо эрмас,
Бу чаман гуллари манзури тамошо эрмас,
Кўзума қадду юзингдек чаманоро эрмас,
Неча андишан сарву гулу шамшод қилай.

Васл базми аро жоми маи саршор қани,
Зулм ила мендин айирди фалаки сифла сани.

Порадур гул каби эғнимда жунун пираҳани,
Оташи дарду фироқу шарари ҳажо мани
Уртади, қайси бирини санга бунёд қилай?

Ёрсиз мушкил экан меҳнати ҳижрон чекмак,
Васл уммиди била ранжи фаровон чекмак,
Най каби бўлди ишим нолау афгон чекмак,
Мен мену кўҳи ғаминг қулласида жон чекмак,
Неча Ширинни вафо тоғида Фарҳод қилай.

Шамъ сар то қадам ўртанди фано ўргандим,
Кўрубон қатраи шабнамни ҳаё ўргандим,
Гулу булбул сўзидин баргу наво ўргандим,
Остонинг итидин рамзи вафо ўргандим,
Эмди бир неча маҳал хизмати устод қилай.

Кошки уйқуда бир кўрсам эди ёримни,
Йингласам билгай эди ҳоли дили зоримни,
Дард аҳли ўқусун, Нодира, гуфторимни,
Ёзибон кўкда қуёш лавҳина ашъоримни
Насхи машқи қалами Моню Беҳзод қилай.

Эмди манга на ҳожат оламни можароси,
Ким ёр васли эрди кўнгулни муддаоси,
Ҳажрида пора-пора пироханим ёқоси,
Бу дарди бедавонинг борму экин давоси?
Марҳам иложи бирла бутмас кўнгул яроси.

Айрилди ёр мендин билмон яқин-йирогин,
Жонимга мунис эттим асраб кўнгулда доғин,
Оқим шарори бирла равшан қилай чароғин,
Дунё юзини истаб топкай эдим сўроғин,
Гар бўлса юз мароҳил мен бирла ёр ароси.

Дил хастау жигар қон, тан дардманд сенсиз,
Фарёд ила фиғоним бўлмиш баланд сенсиз,
Дунёни айламасман ҳаргиз писанд сенсиз,
Ранжурдур ҳамиша бу мустаманд сенсиз,
Айши тамом ғамдур хуноби дил ғизоси.

Васлинг аро фалакдин эрди ривожим афзун,
Сен айла базми риҳлат мен қолмишам жигархун,

Фарёд этиб жунундин андоқки сози Мажнун,
Тузмиш бу нотавонинг ғам гўшасида қонун,
Ҳижрон таронасидур ушшоқ аро навоси.

Мендин айирди даврон ул ёри ҳамдамимни,
Қайдин топарман эмди шоҳи мукаррамимни,
Ҳавво сифат жаҳонда изларман Одамимни,
Ёримдин айрилибман кимга дейин ғамимни,
Душвор экан жаҳонда танҳолиғ ибтилоси.

Ёримдин икки гавҳар қолди кўнгул сурури,
Давлатни обрўйи, иқболни зуҳури,
Хушдур кўнгул алардин, жондур алар сабури,
Икки хужаста фарзанд, икки кўзумни нури,
Бордур кўнгул сурури ҳар қайсининг лиқоси.

Ул шаҳриёри даврон қилди видои олам,
Ким қилди тахту тожин фарзандиға мусаллам,
Ойини адл тузди инсоф бирла ул ҳам,
Шукри худойи олам, субҳу масо дамо-дам,
Ким шоҳдур мукаррам соҳибқирон болоси.

Бу пандни эшиттим бир солики субулдин,
Ёр истасанг гузар қил як бора жузву кулдин,
Фарзанд меҳри элтар, ғам зангини кўнгулдин,
Ҳар чанд шод эрурман бу икки тоза гулдин,
Кетмас ҳануз мендин ул ёрнинг ҳавоси.

Ул ёр васли бирла хуш эрди рўзгорим,
Меҳри вафодин айру йўқ эрди кору борим,
Алқисса гул юзини мендин ёшурди ёрим,
Ҳижрон ғамини чекмак йўқ эрди ихтиёрим,
Рўзи азал худони мундоғ экан ризоси.

Гар бўлмаса висоли манга жаҳонда не бор,
Дўзах эрур кўзумга жаннатда бўлмаса ёр,
Солди мени фироқа маккора чархи ғаддор,
Дунёни ишвасиға мағрур бўлма зинҳор,
Ким даҳр бебақодур, оламини йўқ вафоси.

Афсус шоҳи даврон азм айлади жаҳондин,
Даврон мени айирди ул ёри меҳрибондин,
Хоки раҳи фанодур айрилса жисм жондин,
Ул яхшиларни шоҳи кетти бу хокдондин,
Ийсор анга паёпай бу Нодира дуоси.

* * *

Оҳ бир сарви сиҳи рафтордин айрилмишам,
Кўзлари бодому гулрухсордин айрилмишам,
Хаста жону нотавонман ёрдин айрилмишам,
Ёри ҳамдам, мунису ғамхордин айрилмишам,
Бўлмишам беҳонумон то ёрдин айрилмишам.

Ҳажр водисиға солди гардиши даврон мени,
Оташи фурқатда охир ўртади ҳижрон мени,
Халқ аро афсона қилди нолау афғон мени,
Ҳажр дардиға гирифтор айлади жонон мени,
Ул гуландому парирухсордин айрилмишам.

Ёр ҳажридин яқони пора қилмай найлайин,
Кўзларим хунобини сайёра қилмай найлайин,
Ёдини дарди дилимга чора қилмай найлайин,
Ҳар тараф васлин тилаб наззора қилмай найлайин,
Воламен, ойнадек дийдордин айрилмишам.

Улки дойим ҳамнишину ҳамдаму ҳамхоб эди,
Шарбати жоми висолидин кўнгул шодоб эди,
Хўблиғ давронида хуршиди оламтоб эди,

Илму дониш махзанида гавҳари ноёб эди,
Муниси жон, воқифи асрордин айрилмишам.

Эй хуш ул кунларки, ул гулчеҳра бирла ёр эдим,
Кеча-кундуз давлати васли-ла бархурдор эдим,
Нуктаи меҳру вафода маҳрами асрор эдим,
Комёби шарбати ул лаъли шаккарбор эдим,
Қон ютарман лаъли шаккарбордин айрилмишам.

Ёр кетти эмди ҳижрон можаросидур манго,
Васлиға шукр этмадим, фурқат балосидур манго,
Ёдгор ул муниси жоним дуосидур манго,
Кечаю кундуз висоли муддаосидур манго,
Ёри ғамхору накўкирдордин айрилмишам.

Ёр эди ҳамхона, васлини ғанимат билмадим,
Андин айру қолмишам гар қадри суҳбат билмадим.
Ўтти фурсат лаззати айшу фароғат билмадим,
Давлати дийдорини айни саодат билмадим,
Вой, юз, фарёд, ёри зордин айрилмишам.

Деб эди бағрингни ҳижрон тиги бирла тилмайин,
Аҳд этиб эрдикки сендин бир нафас айрилмайин,
То тирикдурман жудолиғ можаросин қилмайин,
Ёр кетти, Нодира, ҳасратда қолдим билмайин,
Аҳди ёлғон дилбари айёрдин айрилмишам.

Соқий, шароб келтур, махмурман бағоят,
Мутриб, тарона тузки, фурсат эрур ғанимат.
Жоми тараб лаболаб мири замон саломат,
Бу дамки соз бўлди қонуни базми ишрат,
Айш этки дилкушодур ушшоқнинг навоси.

Солори мулку давлат, мири баланд ахтар,
Шери далери майдон, Рустамдилу диловар.
Хуршиди бахти тобон моҳи рухи мунаввар,
Инсофу адл бирла Кисрони қилди чокар,
Ҳиммат хазойинида Ҳотам анинг гадоси.

Берди худойи олам давлат била саодат,
Давридадур вилоят монанди боги жаннат,
Хушнуд эрур халойиқ обод ҳар вилоят,
Иқболу давлатини ҳақдин тилаб райийат,
Мақбул эрур худоға бечоралар дуоси.

Эй яхшиларни шоҳи, ҳақ санга ёр бўлғай,
Давлат бўлуб зиёда, умринг ҳазор бўлғай,
Бадхоҳлар, ҳамиша оламда хор бўлғай,

Ҳар кимки бўлса душман мардуди зор бўлгай.
Адл айлабон карам қил, шулдур худо ризоси.

Эй хисрави замона, давлат била амон бўл,
Иқбол маснадида Кайхисрави замон бўл,
Ишрат майини нўш эт, айш ила комрон бўл,
Боқма фалак ишига, ғам чекма, шодмон бўл.
Айтурга арзимайдур оламини можароси.

Бул базми давлат ичра, эй шоҳ мадҳхонман,
Мурғи таронасанжи бу боғу бўстонман,
Эй Нодира, карам қил, ғам бирла нотавонман,
Даври фалак жафосин кимга қилай баён ман,
Кўнгулда бир алам бор, йўқтур анинг давоси.

* * *

Салтанат баҳрида пайдо бўлди якто гавҳаре,
Субҳи давлатдин тулуъ этти ҳумоюн ахтаре,
Мунфаилдур маҳрухидин офтоби ховарий,
Саъди акбардур харидори жамоли муштари,
Ким эрур олийнасаб шаҳзодаларни сарвари.

То қадам қўйди жаҳон мулкина ул хуршидфар,
Оразидин бўлди равшан дийдаи аҳли назар,
Айлағил, ё раб, ниҳоли қоматини борвар,
Салтанат айвонини шамъидур ул олийгуҳар,
Ким эрур парвонаси хуршиди чархи чамбари.

Талъати моҳи равон, яхши жамоли дилфириб,
Сарви озоди асолат маснадиға берди зеб,
Фарқи фарқадсойи топқай тожи давлат анқариб,
Айлағил жовид умрини анга, ё раб, насиб,
Топти туғро яхши отидин саодат дафтари.

Сарви қаддиға муносиб хилъати озодалиғ,
Дарғаҳига така қилғон кўрмагай афтодалиғ,
Шукрлиллаҳ тоза бўлди мансаби шаҳзодалиғ,

Тонг эмас гар аҳли оламдур тараб омодалиғ,
Ким анинг дийдориға ҳайрондур инсону пари.

Меҳмони нав муборакбод онинг мақдами,
Ким жамолидин мунаввар бўлди чашми оламей,
Бахту толеъ чокару иқболу давлат ҳамдами,
Жадди аълоси мукаррам шоҳларнинг акрами,
Меҳри дийдори шараф буржини моҳи анварий.

Баҳри давлатдин башорат сизга, эй аҳли жаҳон,
Бир ҳумоюн тифл Бобир наслидин бўлди аён,
Навниҳоли бўстони Темури соҳибқирон.
Умрдин бар топқай ул шаҳзодаи олийнишон,
Жилвагар моҳи жамолидин асолат жавҳарин.

Тифл эрур шаҳзода султони музаффар бўлғуси,
Шоҳи даврон ўглидур оламға сарвар бўлғуси,
Лутфи ҳақдин давлати узмо муяссар бўлғуси,
Хонадони салтанат андин мунаввар бўлғуси,
Сояи тахти фалак, хуршиди тобон афсари.

Ё раб, ул бахту саодат гулбуни топқай камол,
Айлагайсен офтоби толеини безавол,
Сарви якто бўлғай, оз муддатда ул зебо ниҳол,
Домани иқболиға ўлтурмағай гарди малол,
Ҳақ таоло бергай анга давлати Искандарий.

Субҳидам хуш аҳлиға пайки сабо берди хабар,
Бўлди пайдо салтанат гулзоридин ширин самар,
Ё раб, андин пойдор ўлғай асоси карру фар,
Фатҳу нусрат бирла ҳар қайси тараф қилса сафар,
Хизр ила Илёс бўлғай баҳру барда раҳбари.

Ул ҳумоюн тифлни ҳақ зеби кишвар айлади,
Ламъаи дийдори кўзларни мунаввар айлади,

Шеҳнаи меҳри кўнгулларни мусаххар айлади,
Хизр умрин оби ҳайвонни мукаррар айлади,
Элни тиргузди Масиҳои лаби жонпарварий.

Келди то оламға ул шаҳзодаи олий табор,
Гулшани мадҳида илҳон бирла булбуллар ҳазор,
Бахт ёвар, толен фархунда, давлат пойдор,
Гарчи бўлмабдур ҳануз ул тифли гўдак найсувор,
Шоҳлар фармонбари, султонлар онинг чокари...

Шодлиғдин бўлди гулгун лолалар пийроҳани,
Таҳниятдин бўлди савсанни либоси савсаний,
Сарву гул базмида пурзар бўлди раъно домани,
Айш савтиға мубаддал бўлди булбул шевани,
Қўйди гул бош узра давронида тожи аҳмарий.

Келди чун дунёға ул шаҳзодаи олий гуҳар,
Нодира қилди дуойи хайр ила сўз мухтасар.
Равшан ўлди шамъи базми ҳазрати султон Умар,
Дўстлар дилшоду душман хотири зеру забар,
Шоҳдур ойинаи иқболни равшангарий.

* * *

Неча кун бўлдики ақлу ҳушдин бегонаман,
Шоҳи даврон мотамида бехуду мастонаман,
Халқи олам ичра бекаслик била афсонаман,
Олам аҳли шод, мен ҳасрат ўтида ёнаман,
Даҳр аро маҳруми дийдори шаҳи Фарғонаман.

Фурқатида аҳли мотам, хаста жону дилфигор,
Мулки оламдин сафар қилди амири номдор,
Салтанат иқлимида ҳам шоҳ эди, ҳам шаҳриёр,
Эрди шаҳбози хаёлим базмида анқошикор,
Эмди ул султон мазори шамъиға парвонаман.

Эй амири нуктадон, туфроғинг узра дод этай,
Сендин айрилдим қаён борай, не манзилға етай,
Манга ёдинг бас эрур, дерман хаёлингда кетай,
Равзаи покингга эсори дуо қилмай нетай,
Хоназоди остони ушбу давлатхонаман.

Дардидин беморман, хуррам дил эрдим соғида,
Дуди оқим нахли мотамдур ғизоси боғида,
Айлади падруд оламини йигитлик чоғида,

Кулбаи эҳзон аро султон Умарни доғида,
Шамъдек ҳар кеча тонг откунча ўртаб ёнаман.

Моҳи ийд оламға солди партави анворини,
Ед айларман Умар султонни гиру дорини,
Оҳким кўрмак муяссар бўлмади рухсорини,
Арсаи маҳшарда кўргайманму деб дийдорини.
Гоҳ-гоҳе тавф этиб тупроғидан айлонам.

Жовидон жаннатда бўлғой ҳазрати султон Умар,
Бор эди Фарғона мулкида амири мўътабар,
Шаҳриёри Жамнишон, соҳибқирони додгар,
Айрилиб ул подшаҳдин бўлмайин деб дарбадар,
Ўз диёримда муқими гўшаи вайронам.

Хуш замонларким аларға ихтилотим бор эди,
Олида поси адабдин эҳтиётим бор эди,
Яхшилар бирла ҳамиша иртиботим бор эди,
Шаҳриёрим базмида айшу нашотим бор эди,
Эмди ғам кунжида ҳасратлар била ўртонам.

Меҳрибон шоҳимни топмай қолмишам гирён бўлуб,
Оқти бағрим пораси кўзлар йўлидин қон бўлуб,
Халқи олам хушдilu мен бенаво ҳайрон бўлуб,
Ҳажр водисида қолдим бесару сомон бўлуб,
Мен ғуломи ҳалқа дар гўши ўшал дурдонаман.

Ўтти оламдин амирим, бевафодур бу жаҳон,
На Скандар қолди, на Жамшид, на Нўширавон,
Гарчи кетти ушбу оламдин амири комрон,
Гавҳари шаҳворидин дурдонае қолди нишон,
Нодира, шоҳимдин айру бенаво девонаман.

* * *

Алфироқ, аҳбоблар, эй аҳли даврон, алфироқ,
Ким қилур азми сафар султон Умархон, алфироқ,
Қолди ҳажридин кўнгулда доғи пинҳон, алфироқ,
Қонда борди билмадим ул шоҳи даврон, алфироқ,
Ўтти даврони, кўнгулда қолди армон, алфироқ.

Эмди топмасман, сени, эй шаҳриёрим қондасан,
Телмуруб қолдим йўлингда шаҳсуворим қондасан,
Гулшани айшим хазон бўлди баҳорим қондасан,
Фурқат ичра қолмади сабру қарорим қондасан,
Ҳасратингда куйди бағрим, ўртади жон, алфироқ,

Эй мусоҳиблар, томоша вақти шоҳим келмади,
Мавсуми сайр ўлди шоҳи кажкулоҳим келмади,
Шоҳларни шоҳи олий жойгоҳим келмади,
Дод этарман фурқатидин додхоҳим келмади,
Кўзларим йўлларга боқиб қолди ҳайрон, алфироқ,

Лутфи хулқингни бу кеча уйқуда ёд айладим,
Кўз очиб олимда кўрмай қичқириб дод айладим,
Гоҳ ғамдин нола қилдим, гоҳ фарёд айладим,

Неча кунларким висолидин кўнгул шод айладим,
Эмди ҳажрида кўзумни ёшидур қон, алфироқ.

Бўлмишам шоҳи адолат дастгоҳимдин жудо,
Дуди оҳимдин фалаклар ёнди, моҳимдин жудо,
Бенавоман додрас пушти паноҳимдин жудо,
Мушкул ишлар тушти бошим узра шоҳимдин жудо,
Бўлгудек эрмас бу мушкул манга осон, алфироқ.

Ҳазрати Саййид Умарким қадрдон эрди манга,
Бир фақири нотавон деб меҳрибон эрди манга,
Марҳаматлиғ сўзлари оромижон эрди манга,
Лутфу хулқи ҳар бири руҳи равон эрди манга,
Кетти ул руҳи равон фарёду афгон, алфироқ.

Рўзи мотамдур бу кун, эй аҳли суҳбат, алвидо,
Эмди тутмасман жаҳон аҳлиға улфат, алвидо,
Кетти шоҳим, жонда қолди доғи фурқат, алвидо,
Қолмади ҳижрониндин кўнгулда тоқат, алвидо,
Доғи фурқат қилди дардимни фаровон, алфироқ.

Руҳиға бўлғай илоҳий садри жаннат жойгоҳ,
Ўтти олам мулкидин ул хисрави гетийпаноҳ,
Маъдилат бирла жаҳон аҳлиға эрди подшоҳ.
Айрилиб ул подшаҳдин бўлди аҳволим табоҳ,
Дил фиғору, сийна решу, дийда гирён, алфироқ.

Эрди бу оламда доим хайру эҳсон одати,
Мустаманду бенаволарға кўп эрди шафқати,
Ўтти фурсат, қолди кўнгулларда доғи ҳасрати
Лоладек бағримға қўйди доғ султон фурқати,
Чок-чок ўлди гирибон то ба домон, алфироқ.

Қилмас эрди ҳеч ишни ҳақ ризосидин бўлак,
Йўқ эди кўнглида уқбо муддаосидин бўлак,
Тилга келтурмас эди тангри саносидин бўлак,
То қиёмат Нодира қилмас дуосидин бўлак,
Мушфиқ эрди манга ул фархунда султон, алфироқ.

НАВОИЙ ҒАЗАЛИГА МУҲАММАС

Сўрогингда биёбонлар кезиб бепоу сар юрдум,
Қуюндек чарх уруб жисмим ғуборин кўкка совурдум,
Сен азм айлаб кетарға, мен бўлуб бемор қайгурдум,
Кўнгул жон бирла бўлди ҳамраҳинг, мен дард ила турдум,
Санга жон бирла кўнглумни, сени тегрига топшурдум.

Видоингни қилурда куйди жоним хайрбодидин,
Фалак сақфи қорарди дуди оҳимнинг мидодидин,
Жаҳон зулмат саройи дуди оҳим имтидодидин,
Нишондур тийра бўлғон ахтари бахтим саводидин,
Туганларким фироқинг ўтидин ғам шоми куйдурдум.

Қошинг ёси тамонносидадур пайваста қаддим хам,
Юрак захмиға марҳам истаб этмасман тараддуд ҳам,
Кўнгул новакларингни захмидин роҳат топар ҳар дам,
Ёғоч бирла бошоқким танда қолди ул эрур марҳам,
Жунундинким фироқинг ўқларин жисмимда синдурдум.

Гирибон чок эрурман субҳи васлинг интизоридин,
Қаронғу бўлди шомим дуди оҳимни ғуборидин,
Шарарлиқ шўълалар бош чекти кўксим хор-хоридин,

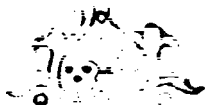
Туташти шамъдек ҳар бармогим ҳижрон шароридин,
Илик марҳам қўяй деб чун бағир чокиға еткурдум.

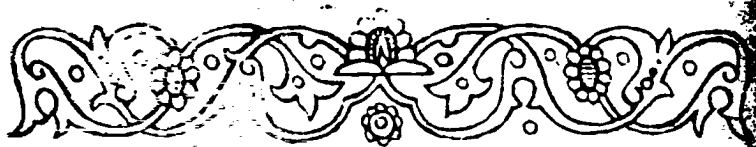
Кўруб ул бутни зуннор олмағайсиз, эй мусулмонлар,
Менингдек юз балоға қолмағайсиз, эй мусулмонлар,
Саломат кунжидин қўзғолмағайсиз, эй мусулмонлар,
Чу ул кофир чиқар кўз солмағайсиз, эй мусулмонлар,
Ки мен бечора кўнглумни боқиб ўткунча олдурдум.

Мени дол этти гуфтори лаби хомуши гўёси,
Ушатти қанду шаккар неъматин лаъли шакархоси,
На дилкаш ҳусн эрур, кўрган сари ортар таманноси,
Юзинг кўргач бошимға тушти мушкин зулф савдоси,
Фигонким, бир боқишда юз бало бошимға келтурдум.

Сени топмоқ баса мушкил кўрунди жустужў бирла,
Фироқинг дардиға таскин тиларман гуфтугў бирла,
Гаҳе паймона бирла шуғл этиб, гоҳе сабу бирла,
Кўнгул тинмасқа қолмиш эрди ҳар навъ орзу бирла,
Ризо кўйиға то қўйдум қадам кўнглумни тиндурдум.

Зарар қилмас муҳаббат аҳлиға агёрни таъни,
Эрур бадхоҳларнинг гуфтугўйи барча бемаъни.
Бу кун, эй Нодира, бошдин қўюб тожи мурассаъни,
Макон гулхан кулин қилди Навоий телбадек яъни
Жунун торожидин охир қаро тупроққа ўлтурдум.

МУСАДДАС

Муҳаббат кунлари меҳри дурахшонимни соғиндим,
Мусибат тунлари шамъи шабистонимни соғиндим,
Қародур рўзгорим меҳри тобонимни соғиндим,
Ситамлар жона етти, баски жононимни соғиндим.
Амири кажкулаҳ Жамшиди давронимни соғиндим,
Зарофат бобида ноёб султонимни соғиндим.

Чаманлар хурраму йўқтур менинг сарви хиромим,
Сарири салтанат пайдоу, йўқтур шоҳи Туроним,
Халойиқ сархушу пайдо эмас ул базми шоҳоним,
Жаҳон хандону гирёндур мени бу чашми хунборим.
Амири кажкулаҳ Жамшиди давронимни соғиндим,
Зарофат бобида ноёб султонимни соғиндим.

Олурдим ком ишрат маҳфили ширин мазоқидин,
Қилурдим сайри жамъият баҳори иттифоқидин,

На ҳасратларки кўрдум онинг андуҳи фироқидин,
На кулфатларки ўтти лаҳза-лаҳза иштиёқидин,
Амири кажкулаҳ Ҷамишиди давронимни соғиндим,
Зарофат бобида ноёб султонимни соғиндим.

Чаман рангини кўрсам, ёд этарман гулўзоримни,
Биёбон сайрида ёд айларам гардуншикоримни,
Сувора бўлғоч, айларман хаёл ул шаҳсуворимни,
Олурда жом истарман амири ғамгусоримни,
Амири кажкулаҳ Ҷамшиди давронимни соғиндим,
Зарофат бобида ноёб султонимни соғиндим.

МУСАММАНЛАР

Фарёдки ишқ этти мени ёрга мафтун,
Жон волау тан хаста, юрак доғу жигар хун,
Мажнун каби шавқ айлади саргаштаи ҳомун,
Овораи даҳр этти мени гардиши гардун,
Даврон не ажаб кўз ёшими айласа Жайҳун,
Чун айлади оламни бино холиқи бечун,
Муншийи қадар манга қалам чекди дигар гун,
Паймонаи айшимни қазо айлади вожун.

Мен ҳасрат ила қолдиму ёрим сафар этти,
Қатлимга гами дарду балони хабар этти,
Ҳижронда насибим мани хуни жигар этти.
Фурқат ўтининг тоби кўнгулға асар этти,
Алқисса фиरोқ ичра мени дарбадар этти,
Тақдири азалдан мани бе поу сар этти,
Муншийи қадар манга қалам чекди дигар гун,
Паймонаи айшимни қазо айлади вожун.

Ҳар лаҳзаки, эй ёр, сени ёд қилурман,
Ҳажр офатидин нолау фарёд қилурман,
Ўз жонима бедод уза бедод қилурман,
Бахтимни забун толендин дод қилурман,
Муншийи қадар манга қалам чекди дигар гун,
Паймонаи айшимни қазо айлади вожун,

Чарх элни гирифтори хами доми ғам айлар,
Бисёр жафолар қилибон раҳм кам айлар,
Мен ғамзадани ҳамдами дарду алам айлар,
Андоғки, ул ой ишқи била муттаҳам айлар,
Токай манга бедод ила жавру ситам айлар,
Охир мени оворан дашти адам айлар,
Муншийи қадар манга қалам чекди дигар гун,
Паймонаи айшимни қазо айлади вожун.

Эй гулшани ғам, эмди баҳор ўлди хазон бўл,
Эй дийдаларим, ёр юзига нигарон бўл,
Эй ой, кўнгил, гулшанида сарви равон бўл,
Эй ҳушу хирад ишқида расвои жаҳон бўл,
Эй ақл, жунун даштида беному нишон бўл,
Эй Нодира, сен айшу тараб бирла омон бўл,
Муншийи қадар манга қалам чекди дигар гун,
Паймонаи айшимни қазо айлади вожун.

* * *

Нигоримдин айирдинг, эй ажал, фарёд дастингдин,
Ажаб эрмас гар этсам дам-бадам юзи дод дастингдин,
Ки бўлди сабру тоқат хирмани барбод дастингдин,
Улусни хонумони бўлмади обод дастингдин,
Паришонҳол эрурман хотирим ношод дастингдин,
Қилурман, эй сипеҳри бемурувват, дод дастингдин,
Асири хокдур ул сарви ҳуризод дастингдин.

Мени, эй чархи кажрафтор, ёримдин жудо қилдинг,
Хазондур боғи айшим, навбаҳоримдин жудо қилдинг,
Айирдинг меҳрибонимдин, нигоримдин жудо қилдинг,
Чароғи нурбахши рўзгоримдин жудо қилдинг,
Нигори сарв қомат, гулӯзоримдин жудо қилдинг.
Таним хоки раҳ ўлди шаҳсуворимдин жудо қилдинг,
Қилурман, эй сипеҳри бемурувват, дод дастингдин,
Асири хокдур ул сарви ҳуризод дастингдин.

Асири дардман ул муниси жонимдин айрилгач,
Нашотим тийрадур, шамъи шабистонимдин айрилгач,
Бўлубман заррадек, хуршиди тобонимдин айрилгач,
Нигундур қоматим сарви хиромонимдин айрилгач,

Куяр жон оташи ҳасратда жононимдин айрилгач,
Кўзум йўлларда ҳайрон қолди султонимдин айрилгач,
Қилурман, эй сипеҳри бемурувват, дод дастингдин,
Асири хокдур ул сарви ҳуризод дастингдин.

Ажаб эрмас агар ўтса фалакдин оҳу фарёдим,
Фигон этмайму кетти бу чамандин сарви озодим,
Кўнгул маъмур эди, эй чарх, вайрон ўлди ободим,
Фалак зулм эттию фарёдрасқа етмади додим,
Фараҳ топмас жаҳони бевафодин табъи ношодим,
Бўлуб девона билмасман қаён кетти паризодим,
Қилурман, эй сипеҳри бемурувват, дод дастингдин,
Асири хокдур ул сарви ҳуризод дастингдин.

Неча кундур назарда ул маҳи номехрибоним йўқ,
Жамии ҳамнишинлар бору ул ороми жоним йўқ,
Муҳаббат дарду доғидин бўлак ному нишоним йўқ,
Баҳор ўлди гул очилди, менинг сарви равоним йўқ,
Жаҳон ўртанди ҳажридин ул ошуби жаҳоним йўқ,
Фироқида ғаму ҳасратдин ортиқ дostonим йўқ,
Қилурман, эй сипеҳри бемурувват, дод дастингдин,
Асири хокдур ул сарви ҳуризод дастингдин.

Фалак жисмимни туфроғ айлади, жонимни тиндурди,
Кўнгул шаҳбозини андуҳ домига илинтурди,
Тажаммул офтобининг фалак туфроға индурди,
Тегиб санги маломат шишаи сабримни синдурди,
Қуёш чобуксуворин то фалак раҳшиға миндурди,
Муҳаббат аҳлиға жавру жафосини билиндурди,
Қилурман, эй сипеҳри бемурувват, дод дастингдин,
Асири хокдур ул сарви ҳуризод дастингдин.

Жаҳон боғида булбулдек фигоним суд қилмайду,
Гули тасвир янглиғ гунчай бахтим очилмайду,

На дерман, Нодира, пинҳон ғамимни ёр билмайдур,
Кўнгул дардини шарҳ этмакка бир ҳамдам топилмайдур.
Кўнгул беҳуд бўлуб ғам бодасидин то йиқилмайдур,
Фалак бераҳмдур, фарёд қилсам кўзга илмайдур,
Қилурман, эй сипеҳри бемурувват, дод дастингдин,
Асири хокдур ул сарви ҳуризод дастингдин.

ТАРЖЕЪБАНД

Хатинг иштиёқин савод айладим,
Кўзумнинг қаросин мидод айладим.
Мени баски девона қилди ғаминг,
Жунун аҳлиға иттиҳод айладим.
Кўруб тушда юзингни беихтиёр,
Фигон чектим андоғки, дод айладим.
Рафиқим жигар хаста афгорлар,
Алар бирла аҳди видод айладим.
Сени жуду эҳсона тарғиб этиб,
Хитобингни хайрул-жавод айладим.
Муродимни сендин топорманму деб
Халойиққа саъйи мурод айладим.
Хаёл ичра кўргуз манга чеҳра ким,
Висолингни бисёр ёд айладим.

Висолингдин, эй жон, тополмай сўроғ,
Нелар тушти бошимға сендин йироғ.

* * *

Хуш ул кун сенинг бирла дамсоз эдим,
Ниёз ичра сармояи ноз эдим.
Фалакдин бийикроқ эди рифъатим
Ки васлинг ҳаримида мумтоз эдим.
Муҳайё эди барча сайди мурод
Ки султоним илгида шаҳбоз эдим.
Шабу рӯз ёдингда эрди кўнгул,
Хаёлинг ила маҳрами роз эдим.
Аёгингга бошим қўйиб субҳу шом,
Сарафрозларга сарафроз эдим.
Висолингни базмида шодоб, ўлуб
Наво аҳли бирла навосоз эдим.
Гул эрди юзинг мен ани шавқида
Саҳар андалиба ҳамовоз эдим.

Висолингдин, эй жон, тополмай сўроғ
Нелар тушти бошимга сендин йироғ.

* * *

Ризоҷўман, эй дилситоним, санга
На бўлдики, етмас фиғоним санга.
Бошим поймолингдур, эй сарви ноз,
Фидодур бу ошуфта жоним санга.
Фироқингда ашким равондур мудом

Ки то восил ўлғай равоним санга.
На даркор сенсиз жаҳон бирла жон,
Тасаддуқ бу жону жаҳоним санга.
Гар ўлсам бу водий аро, эй ҳумон,
Гизо бўлғуси устихоним санга.
Қирон этти гам лашкари жонима,
Қилай арз соҳибқироним санга.
Хаёл ичра ҳар ён назар айласам,
Боқар дийдаи хун фишоним санга.

Висолингдин, эй жон, тополмай сўроғ.
Нелар тушти бошимға сендин йироғ.

* * *

Сен эрдинг жаҳон ичра давлат била,
Висолингда эрдим саодат била.
Қадинг сарви хулд ичра қилди хиром,
Қўнгул қолди шўри қиёмат била.
Чу мен ҳажр водисида қолмишам,
Фироқ илгида юз надомат била.
Дуолар тилаб руҳи покинг учун,
Ишим бўлди хайру саховат била.
Саховат ишим, хайрдур одатим,
Сени изларам ушбу одат била.
Сипоҳу раиятни таҳқиқ этиб,
Жаҳон ичра қолдим машаққат била.
Мени салтанат маснадида кўруб,
Гумон этма айшу фароғат била.

Висолингдин, эй жон, тополмай сўроғ,
Нелар тушти бошимға сендин йироғ.

* * *

Даригоки, жони жавонинг сенинг,
Манга жон каби эрди жонинг сенинг.
Қаю марғзор ўлди жавлонгаҳинг,
Қаю бўстондур маконинг сенинг.
Бўлуб юз минг афсона шарҳи фироқ,
Тамом ўлмади дostonинг сенинг.
Қаён бординг, эй меҳри йўқ бевафо,
Мен эрдим ўшал меҳрибонинг сенинг.
Дуолар била дамба-дам ёд этар,
Фироқ ичра бу нотавонинг сенинг.
Улус ҳожатини равон айладим,
Суюнгайму руҳи равонинг сенинг.
Жигаргўша кўз нури фарзандлар,
Ки бу барчасидур нишонинг сенинг.

Висолнингдин, эй жон, тополмай сўроғ,
Нелар тушти бошимга сендин йироғ.

* * *

Қаён бординг, эй шоҳи гардун сарир,
Фалак эрди ҳукмунга фармон пазир.
Даригоки, жони жавонинг учун
Мурувватга майл этмади чархи пир.
Юзунгни ер остида пинҳон этиб,
Мени ҳажр домига қилдинг асир.
Чиқиб равшан айла жаҳон мулкини,
Ер остидин, эй офтоби мунир.
Чу адл айладинг, рўзи маҳшар санга
Расули худо бўлгуси дастгир.

Кел, эй мунисим, сабру ишқимға боқ,
Жамолинг фидоси қалилу касир.
Қошинг бирла киприкларинг ҳажрида
Бу ёнимда ханжар, бу ёнимда тийр.

Висолингдин, эй жон, тополмай сўроғ,
Нелар тушти бошимға сендин йироғ.

* * *

Мени, эй фалак, бенаво айладинг,
Ҳазин жонима кўп жафо айладинг.
Айирдинг мени зулм ила ёрдин,
Фироқ илгина мубтало айладинг.
Қуҳан золи маккорасен, эй фалак,
Бу оламда кимга вафо айладинг.
Худоё бериб хонга иқболу жоқ,
Жаҳон аҳлига пешво айладинг.
Муҳаммад Аминхон жамоли билә
Мени домн гамдин раҳо айладинг.
Валинаъми дардига дармон бериб,
Либоси саломат ато айладинг.
Илоҳи булардин айирма мени.
Амири жаҳондин жудо айладинг.
Қялиб шукр сабр айла, эй Нодира,
Бу сўзларни айтиб дуо айладинг.

Висолингдан, эй жон, тополмай сўроғ
Нелар тушти бошимға сендин йироғ.

* * *

Қаён бординг, эй сарвинозим менинг,
Санга етмас арзу ниёзим менинг,
Висолингга мағрур эдим неча кун,
Ниёз ўлди ул барча нозим менинг.
Фигонким топилганда сайди мурод,
Ҳаво айлади шоҳбозим менинг.
Фироқ илгида топмадим чоре,
Ки васлинг эди чорасозим менинг.
Жамолингдин айру тушуб кечалар
Хаёлинг эрур дилнавозим менинг.
Санга эътиқодим кўпу сабрим оз.
Фидодур санга кўпу озим менинг.
Куюб, ўртануб шамъ сув бўлди пок,
Асар қилди сўзу гудозим менинг.

Висолингдин, эй жон, тополмай сўроғ,
Нелар тушти бошимга сендин йироғ.

* * *

Санга қайси ғамни баён айлайин,
Неча оҳ тортиб фигон айлайин.
Маконинг сенинг қайси манзилдадур,
Кўзум ёшидин хат равон айлайин.
Хаёлингни кўнгулда ҳозир қилиб,
Ғамимни санга дoston айлайин.
Ўшал аҳди ёлғон жафопешасен,
Сени тобакай имтиҳон айлайин.
Жудолик румузини изҳориға
Қаламни тилин таржимон айлайин.
Кўнгулни сурури жигар гўшалар

Булар шукрини ҳирэи жон айлайин.
Кўзум нурини равшан эт, эй худо,
Тамошои амну амон айлайин.

Висолингдин, эй жон, тополмай сўроғ,
Нелар тушти бошимға сендин йироғ.

* * *

Эрурман гаҳе бехуду гоҳ лол,
Укуш, ноладин пайкарим бўлди нол.
Кўнгул мулкина ўт солиб иштиёқ,
Бошимни қилиб хайли гам поймол.
Бўлуб арғувоний юзум заъфарон,
Алиф қоматим бўлди ҳажр ичра дол.
Жаҳон дастгоҳиға мағрур эмас,
Кўнгул сендин айрудур ошuftа ҳол.
Бу фарзандларким берибдур худой,
Насиб айлагай ҳар бирига камол.
Хусусанки кўз нури Хон шаҳриёр,
Худо айлагай давлатин безавол.
Муҳаммад Аминхони нодирға шукр,
Бўлур бадри тобон бу наврас ҳилол.
Шифо топди Валнаъми Султон бахайр,
Ки бор эрди кўнгулда андин малол.

Висолингдин, эй жон, тополмай сўроғ,
Нелар тушти бошимға сендин йироғ.

* * *

Жаҳон шоҳи эрдинг Фаридун каби,
Хазойини зарн ганжи Қорун каби.

Салобатда Искандари Румдек,
Фатонат ерида Фалотун каби.
Ниҳоли қадинг гулбуни ноз эди,
Насаб боғида сарви мавзун каби.
Юзинг ҳасратида равондур мудом,
Кўзум ёши дарёи Жайҳун каби.
Юзум нуқраси эрди кофургун,
Сариғ бўлди ҳажрингда олтун каби.
Алифдек қадингни фироқин чекиб,
Букулди қадим ҳалқаи нун каби.
Бу абётларни юзунг ҳажрида.
Деди Нодира дурри макнун каби.

Висолингдин, эй жон, тополмай сўроғ,
Нелар тушти бошимға сендин йироғ.

ТАРКИББАНД

Арзим санга, эй жаҳон амири,
Жон бирла кўнгул ғаминг асири.
Сенсиз бу кўнгулни қилди мажруҳ
Шамшири фироқу ҳажр тийри.
Ҳар гўшада қулларинг паришон,
Сен эрдинг аларнинг дастгирн.

Фарёдки, эмди бенавоман,
Сендек киши васлидин жудоман.

Қилдим адам ихтиёр сенсиз.
Оламда манга на бор сенсиз.
Кўнгулга эрур малолатафзо
Сайри чаману баҳор сенсиз.
Сен қандаки бўлди фурқат ичра,
Юз жони азиз хор сенсиз.

Гар бўлмаса васлинг, эй мукаррам,
Манзур эмас кўзумга олам.

Эй ёри шакар лабу вафодор,
Эрдинг бу жаҳонда манга ғамхор.
Сендин мени оқибат айирди,
Юз макр била сипеҳри ғаддор.
Бедорлигимда кўрмаким йўқ,
Келгил бу кеча тушумга, эй ёр.

Келсанг қадамингдин ўргулурман,
Лутфу карамингдин ўргулурман.

Бўлди ики йил жудолигимга,
Кўз тегди бу ошнолигимга.
Ҳижрон аламида бенавомен,
Раҳм айла бу бенаволигимга.
Бир дам сени қилмадим фаромуш,
Раҳмат мени бовафолигимга.

Кўнглумда ҳануз иштиёқинг,
Жон ичра талотуми фироқинг.

Иқлими адамга кетти ёрим.
Юзланди хазона навбаҳорим.
То хисрави мулки давлат эрдинг,
Васл ичра хуш эрди рўзгорим.
Мен сабр била таҳаммул этдим,
Ҳар чандки кетти шаҳсуворим.

Эмди бу жаҳон мутеъи хон бод,
Шаҳзодалар умри жовидон бод.

Кел дийдаларимда қил нишиман,
Бир лаҳза кўзумни айла равшан.
Гул фурқатида начукки булбул,
Ҳажрингда ишим фиғону шеван.
Ошуфтау зор сендин айру,
Эй тоза баҳори боғу гулшан.

То бор бу жаҳон мену сўроғинг,
Жонда аламинг, кўнгулда доғинг.

Булбул сифат айларам тарона,
Ул гул ғазали эрур баҳона,
Азм айлади кибриё жинонин,
Султони баланд остона.
Кўйинг сари айларам дамо-дам,
Кўз ёшини номасин равона.

Бор эрди санга мутеъу маҳкум
Хоқони Хито халифай Рум.

Эй дўст, фироқ илгинин дод,
Қилди мени мустаманду ношод.
Албатта фаришта, ё парисан,
Бу шакл ила бўлмас одамизод.
То Комила қолди сендин айру,
Пайваста қилур дуо била ёд.

ФИРОҚНОМА

Оҳким беҳад манго жавру жафо айлар фалак,
Фурқат ичра қисматим дарду бало айлар фалак,
Ёрдин айру манго кўп можаро айлар фалак,
Ғам била гулдек юзумни қаҳрабо айлар фалак,
Бевафодур оқибат кимга вафо айлар фалак,
Ҳасрату дарду аламга мубтало айлар фалак,
Ёрнинг, албатта, ёридин жудо айлар фалак,
Гул била булбулни бебаргу наво айлар фалак,
Ҳеч ким, ё раб, жаҳонда ёридин айрилмасун,
Жондин ортуқ меҳрибон дилдоридин айрилмасун.

Сабр қилсам ишқ дарди беқарор айлар мени,
Касби ҳуш этсам жунун беихтиёр айлар мени,
Дам-бадам фарёдим элдин шармисор айлар мени,

Ҳажр доғи дардиманду дилфигор айлар мени,
Уйлаким жаври фалак зору низор айлар мени,
Ёрсиз ҳижрон балосига дучор айлар мени,
Чархи дун токай фиरोқ илгида зор айлар мени,
Оқибат бу дарду ғам Мажнуншиор айлар мени.
Ҳеч ким, ё раб, жаҳонда ёридин айрилмасун.
Жондин ортуқ меҳрибон дилдоридин айрилмасун.

* * *

Ёрдин айру кўнгулдур тийрау ошуфта ҳол,
Офтобим неча кун бўлдики кўрғазмас жамол,
Фурқат ичра бадри тобон заъфидин бўлди ҳилол,
Ғам юки охир алифдек қоматимни қилди дол,
Эй хуш ул соатки эрдим маҳрами базми висол,
Дарди ҳижрон ибтилосин айламас эрдим хаёл.
Ул замон эрди бу нуқсонлар манга айни камол,
Борди ул сарви равон мен қолмишам беҳушу лол.
Ҳеч ким, ё раб, жаҳонда ёридин айрилмасун
Жондин ортиқ меҳрибон дилдоридин айрилмасун.

* * *

Қондасен, ёрим, сўроғингда кўнгул оворадур,
Кечалар то субҳ ашким кавкаби сайёрадур,
Сарви қаддингга кўзум муштоқи бир наззорадур.
Пийразоли чархким ошиққушу маккорадур,
Жавру зулмидин юракда бениҳоят ёрадур,
Эмдиким сабр айламакдин жайби тоқат порадур,
Йиғламай найлайки ғам жонимни ўртаб борадур,
Чора топмай дардиға бу нотавон бечорадур,
Ҳеч ким, ё раб, жаҳонда ёридин айрилмасун,
Жондин ортиқ меҳрибон дилдоридин айрилмасун.

* * *

Бир келиб ҳолимни султоним тамошо қилмади,
Бедаво дардимга раҳм айлаб, мудово қилмади,
Айрилиб андин кўнгул тарки таманно қилмади,
Тошбағирлик ёр фарёдима парво қилмади,
Юсуф ишқида бу ишларни Зулайхо қилмади,
Утти Вомиқ даҳрдин ёдини Уэро қилмади,
Мотами Фарҳодни Ширин тақозо қилмади,
Лайли ҳижронида Мажнун мен каби ёқилмади.
Ҳеч ким, ё раб, жаҳонда ёридин айрилмасун,
Жондин ортиқ меҳрибон дилдоридин айрилмасун.

* * *

Бенавомен қандасен, эй шаҳриёри муҳтарам,
Шарбати васлингни топмай қон ютарман дам-бадам,
Сарв янглиғ қоматимни бори меҳнат қилди ҳам,
Манга сенсиз дард уза дарду алам узра алам,
Сендин айрилғоч гизоли ҳуш мендин қилди рам,
Дард-ёру ғусса-ҳамдам, ғам-фаровон, айш кам,
Билмаган бўлсам висолинг давлатини муғтанам,
Ҳажр этак ушлаб, гирибонимни маҳкам тутди ғам,
Ҳеч ким, ё раб, жаҳонда ёридин айрилмасун,
Жондин ортиқ меҳрибон дилдоридин айрилмасун.

* * *

Нола қилдим ёрнинг васли муяссар бўлмади,
Толеъим раҳбарлиғ айлаб бахт ёвар бўлмади.
Васл сори давлату иқбол раҳбар бўлмади.
Кўзларим меҳри жамолидин мунаввар бўлмади.

Манга ҳамдам бир кун ул хуршид манзар бўлмади,
Бир нафас дийдоридин жон баҳрапарвар бўлмади,
Кимдур ул ким келди дунёга муқаддар бўлмади,
Ҳажр дардидини паришонҳолу абтар бўлмади,
Ҳеч ким, ё раб, жаҳонда ёридин айрилмасун,
Жондин ортиқ меҳрибон дилдоридин айрилмасун.

* * *

Манга ул кунким вафога аҳду паймон айлади,
Нўшдоруи лаби дардимга дармон айлади,
Сўнгра қилгон ваъдаларини барча ёлгон айлади,
Ё магар ул аҳду паймондин пушаймон айлади,
Васл хонидин насибим доғи ҳижрон айлади,
Лоладек бағримни доғи фурқати қон айлади.
Хотири жамъимни бу ҳасрат паришон айлади,
Мен қолиб гурбатда шохим азми жавлон айлади,
Ҳеч ким, ё раб, жаҳонда ёридин айрилмасун,
Жондин ортиқ меҳрибон дилдоридин айрилмасун.

* * *

Сен қилиб азми сафар мен дард ила ранжурман,
Ёд айлаб лабларинг саҳбосини махмурман,
Васлинг истаб офият сарманзилидин дурман,
Эл гумон айларки бу давлат билла масрурман
Айламасман салтанатни ёрсиз манзурман,
Мугтанам билмай висолнингни агар мағрурман,
Эмди кўзгу аксидек ҳайратда номақдурман,
Қилмангиз манъи фиғоним, ёрдин маҳжурман,
Ҳеч ким, ё раб, жаҳонда ёридин айрилмасун,
Жондин ортиқ меҳрибон дилдоридин айрилмасун.

Эй муғанний нағма соз эт Нодира гуфторидин,
Ким келур буйи вафо ушшоқ аро ашъоридин,
Риштаи жонимға пайванд айла созинг торидин,
Қилмасунму нола, айрилди вафолиғ ёридин,
Тошни сув қилди таъсири фиғону зоридин,
Ногаҳон бир оқ агар чекса дили афгоридин,
Чарх бунёдини хокистар қилур осоридин,
Бўлмасун маҳрум ошиқ ёрнинг дийдоридин.
Ҳеч ким, ё раб, жаҳонда ёридин айрилмасун,
Жондин ортиқ меҳрибон дилдоридин айрилмасун.

МУНДАРИЖА

Маърифат шамъи. <i>Маҳбуба Қодирова</i>	5
Дебоча	27
Ғазаллар	36
Мухаммаслар	252
Мусаддас	272
Мусамманлар	274
Таржеъбанд	279
Таркиббанд :	287
Фироқнома	290

На *узбекском языке*

НАДИРА

Сочинения в двух томах

ТОМ I

ДИВАН

Муҳаррир *Рустам КОМИЛОВ*

Рассом **М. Я. Шцировский**

Расмлар редактори *Э. Валиев*

Техн. редактор *М. Мирқосимов*

Корректор *С. Тоҳиров*

Босмахонага берилди 3/IV 1967 й. Босишга рухсат этилди 12/III 1968 й. Формати 70×108/32. Босма л. 9,25. Шартли босма л. 12,95. Нашр, л. 6,63. Тиражи 10 000 Ғафур Ғулом номидаги бадиий адабиёт нашриёти. Тошкент, Навоий кўчаси, 30. Шартнома № 121—66.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Матбуот Давлат комитетининг 3-босмахонасида № 1 қўровга босилди. Тошкент, Навоий кўчаси 30. 1968 йил. Заказ № 707. Баҳоси 66 т.